

*dangus
kunigai
ir si audis*

LIETUVOS TSR MOKSLŲ AKADEMIJA
LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS INSTITUTAS

*dangus,
kunigai
ir liaudis*

Antireliginė lietuvių tautosaka

*Valstybinė grožinės literatūros leidykla
Vilnius * 1963*

Paruošė

K. GRIGAS IR S. SKRODENIS

PRATARMĖ

Ilgus amžius skiepytos liaudžiai religinės pažiūros dar tebėra apraizgiusios kai kurių žmonių sąmonę įvairiais prietaisais, ne-realia fantastika. Tai slopina jų kūrybines galias, trukdo plisti visuomenėje mokslinei pasaulėžiūrai. Todėl kova su religija, kaip kultūros, mokslo, pažangos stabdžiu, yra vienas iš aktualiausių ideologinio darbo uždavinių.

Štai kodėl antireliginei propagandai Komunistų partija skiria didžiulę reikšmę. Komunistinis auklėjimas turi išvaduoti žmogaus sąmonę nuo religinių prietarų, kurie vis dar trukdo atskiriems tarybiniams žmonėms išvystyti kūrybines savo jėgas. Reikalinga apgalvota ir darni mokslinio-ateistinio auklėjimo sistema, kuri apimtų visus gyventojų sluoksnius ir grupes, užkirstų kelią religinių pažiūrų plitimui, ypač vaikų ir paauglių tarpe. Šis TSKP XXII suvažiavimo raginimas

yra svarbus visoms tarybinio gyvenimo sritims, kadangi tik sąmoningas, gamtos ir visuomenės raidos dėsnius suprantęs žmogus gali būti pilnavertis kovotojas už komunistinę ateitį.

V. Leninas, kalbėdamas apie liaudies masių auklėjimą, sakė: „Šioms masėms reikia duoti įvairiausių ateistinės propagandos medžiagą, supažindinti jas su faktais iš įvairiausių gyvenimo sričių, prieiti prie jų ir šiaip ir taip, kad būtų galima jas sudominti, pažadinti jas iš religinio miego, išjudinti jas iš įvairiausių pusių, įvairiausiais būdais ir pan.“ (Raštai, t. 33, 1959, p. 201—202).

Lietuvos KP Centro Komiteto V plenumė, svarstant mokslinės-ateistinės propagandos klausimus, buvo pabrėžta, kad mums dar labai trūksta ateistinės literatūros masiniam skaitytojui. Šalinant šį trūkumą, greta kitų populiarios ateistinės literatūros leidinių gali būti sėkmingai panaudoti ir tautosakos rinkiniai.

Tautosaka suprantama forma atskleidžia kai kuriuos liaudies masių materialistinės galvosenos pradus, akivaizdžiai atspindi kritiškas liaudies nuotaikos dvasininkijos atžvilgiu.

Darbo žmogus meldėsi, atlikinėjo įvairias bažnyčios jam paskirtas pareigas, bet praktiškame gyvenime vadovavosi dažniausiai ne tomis moralės normomis, kokių jį mokė tikybininkai. Jis stebėjo realią aplinką, rėmėsi praktine patirtimi ir neretai konstatuodavo, kad tie, kurie jį moko tikėjimo ir doros, patys elgiasi toli gražu ne taip, kaip ragina gyventi ir elgtis tikinčiuosius. Pastabesnieji, kritiškesnio proto liaudies atstovai intuityviai suvokė ir matė daugelio religijos skelbiamų dogmų bei teiginių nerealumą, absurdiškumą. Visa tai ir davė pagrindo atsirasti tautosakai, neigiančiai atskiras religines „tiesas“, demaskuojančiai, pašiepančiai dvasininkus.

Ikitarybiniu laikotarpiu antireliginio ir antiklerikalinio turinio lietuvių tautosaka viešpataujančių sluoksnių buvo dažniausiai nutylima. Nepaisant to, jau į pačius pirmuosius tautosakos rinkinius pateko kai kurie pažangesnių rinkėjų užrašyti kūriniai, išjuokiantieji religinius prietarus bei liaudies nemėgstamus dvasininkus. Antai jau anoniminiame XVII—XVIII a. smulkiosios lietuvių tautosakos rinkinyje ir J. Brodovskio žodyne yra dvasininkų gobšumą smerkian-

čių patarlių bei priežodžių. To paties pobūdžio patarlių, priežodžių ir net pasakų randame S. Daukanto tautosakos rinkiniuose. Nemažai antireliginio turinio tautosakos pateko į J. Basanavičiaus pasakų, į V. Krėvės-Mickevičiaus patarlių ir priežodžių ir į kai kuriuos kitus rinkinius. Bet daug tokios medžiagos tebėra nespausdinta. Antireliginės tautosakos rinkimas ypač išplėstas tarybinės santvarkos metais, siekiant sukaupti visa, kas yra pažangu liaudies kultūriniame palikime ir kas gali tarnauti idėjiniam tarybinių žmonių sąmonėjimui.

* * *

Šis leidinys yra pirmas bandymas paskelbti atskira knyga antireliginio ir antiklerikalinio pobūdžio lietuvių tautosaką. Jame sudėta iš Lietuvių tautosakos rankraštyno, esančio LTSR Mokslų akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros institute, ir iš ligi šiol išėjusių tautosakos leidinių atrinktos buitinės pasakos, anekdotai, satyrinio-jumoristinio pobūdžio dainos, revoliucinės ir socialinio protesto dainos, patarlės ir priežodžiai, mįslės, religinių tekstų parodijos ir kt. Spausdinama medžiaga rodo, kad, nepaisant krikščionybės propagandos, trukusios daugiau

kaip penkis šimtus metų, ir feodalizmo, ir kapitalizmo laikais buvo nemaža žmonių, kurie sugebėjo blaiviai pažvelgti į daugelį bažnyčios skelbiamų dogmų, kritiškai vertinti dvasininkų gyvenimą bei elgesį.

Rinkinys skiriamas platiems skaitytojų sluoksniams, taip pat auklėjamajam darbui mokyklose, propagandininkams, spaudos ir literatūros darbuotojams, gausiam saviveiklininkų būriui ir apskritai visiems, kurie dirba ideologinį darbą ir nori susipažinti su lietuvių liaudies požiūriu į religiją.

Pagal idėjinį-tematinį tautosakos kūrinių turinį rinkinyje spausdinama medžiaga suskirstyta į septynis skyrius.

Pirmąjį skyrių sudaro daugiausia revoliucinės ir humoristinės dainos, pasakojimai ir patarlės bei priežodžiai, atskleidžią anti-liaudies dvasininkų pozicijas klasių kovoje. Antrojo skyriaus revoliucinės ir satyrinės dainos atspindi liaudies pasipriešinimą bažnyčiai, ginančiai valdančiųjų klasių interesus. Šio skyriaus dainose dvasininkija ne tik pajuokiama ir smerkiama, bet ir raginama liaudis jos neklausyti. Trečiojo skyriaus tautosakoje — liaudies dainose, pasakojimuose, anekdotuose, gyvulinėse pasako-

se, patarlėse ir priežodžiuose — daugiau ar mažiau atsispindi ateistiniai liaudies galvosenos pradai; čia pajuokiami religiniai prietariai, religinė praktika, tariamasis bendravimas su antgamtiniu pasauliu. Atskiri bažnytinių patarnavimų ir dvasininkų veiklos momentai, susiję su liaudies išnaudojimu, liečiami ketvirtojo skyriaus kūrinuose. Turtus kraunančių „parapijos ganytojų“ paveikslai ypač ryškūs kalėdojimo dainų cikle. Lupikaują kunigai taip pat smerkiami čia spausdinamose humoristinėse dainose, pasakose, anekdotuose, patarlėse ir priežodžiuose.

Lietuvių tautosakoje nemaža satyrinio pobūdžio pasakų ir anekdotų apie žemos moralės dvasininkus, taip pat apie paprastų liaudies žmonių susidūrimus bei konfliktus su katalikų, protestantų ir pravoslavų bažnyčių tarnais. Būdingesnieji šių pasakų ir anekdotų variantai, taip pat dvasininkų moralinį veidą apibūdinančios patarlės bei priežodžiai spausdinami penktajame rinkinio skyriuje. Šeštojo skyriaus kūrinuose pajuokiamos davatkos, įvairios prietaringų žmonių nesėkmės, kritikuojamas religinis fanatizmas. Giesmių, maldų, žegnonių, pamokslų parodijose,

spausdinamose septintajame rinkinio skyriuje, iškyla liaudies tendencija ironizuoti religines apeigas, religinę literatūrą bei būdinguosius jos personažus.

Spausdinamų tautosakos kūrinių skirstymas yra tam tikru atžvilgiu sąlyginis, kadangi kai kuriuose kūriniuose vystoma ne viena, o keletas temų. Tokiais atvejais buvo žiūrima, kuri tema yra vyraujanti ar būdingesnė, ir pagal tai apsprendžiama kūrinio vieta rinkinyje.

Redaguojant rinkinio tekstus, laikytasi dabartinės lietuvių literatūrinės kalbos normų. Dėl to fonetinės ir morfologinės tarmybės buvo pakeistos literatūrinės kalbos formomis, nežymiai ištaisyta kai kurių pasakojamosios tautosakos kūrinių sintaksė, tačiau apskritai stengtasi nepažeisti spausdinamų kūrinių stiliaus būdingųjų ypatybių. Literatūrinėje kalboje nevartojami žodžiai ir kai kurie frazeologizmai paaiškinami specialiaame žodynelyje.

Dainuojamosios tautosakos kūrinių antraščių, išskyrus vieną kitą giesmių ir maldu parodiją, imamos pirmosios jų eilutės. Pasakojamosios tautosakos kūriniams antraš-

tės yra duotos rinkinio sudarytojų, atsižvelgiant į pagrindinius atitinkamo kūrinio motyvus ir veikėjus.

*Knygos pabaigoje dedami paaiškinimai ir apžvalginis straipsnis, kuriame aptariama rinkinyje spausdinama medžiaga, išryškina-
mas jos idėjinis-tematinis turinys bei išraiškos priemonės.*

***KUR PONAS,
TEN IR KLEBONAS***

1

CARAS IŠSIGANDĖS

Caras išsigandęs
Manifestą rašo,
Pas ponus klebonus
Sau pagalbos prašo,
Pas ponus klebonus
Sau pagalbos prašo:

— Vieni spaviedokit,
Kiti išklauskite,
Ką tik sužinosit,
Tuoju man pasakykit,
Ką tik sužinosit,
Tuoju man pasakykit.

Už tai jums suteiksiu
Didžiulę pagalbą,
Gausit gerą vietą,
Gausit gerą algą,
Gausit gerą vietą,
Gausit gerą algą.

Kiekvienam suteiksiu
Dvarą, vienuolyną,
Galėsit ulioti
Ir gerti sau vyną,
Galėsit ulioti
Ir gerti sau vyną.

Prisiūsiu pagalbon
Šnipų visą gaują,
Visus cicilistus
Paimsim į saują,
Visus cicilistus
Paimsim į saują.

Įsteigsiu ochrankas
Kiekvienai aludei,
Šventųjų draugijos —
Ir tos tegul budi,
Šventųjų draugijos —
Ir tos tegul budi.

Prisiūsiu žandarų
Ir kazokų būrius,
Užgesinsiu šviesas,
Užrakinsiu duris,
Užgesinsiu šviesas,
Užrakinsiu duris.

Paskirsiu sargybas
Saugot naktį dieną,

Su jūsų pagalba
Sugausiu kiekvieną,
Su jūsų pagalba
Sugausiu kiekvieną.

Su jūsų pagalba
Skelbsiu savo galią,
Kiekvieną paversiu
Paklusnia averse,
Kiekvieną paversiu
Paklusnia averse.

Kartuvių ir kulų
Tik nesigailėkit,
Kurs nebus paklusnus,
Numalšint padėkit,
Kurs nebus paklusnus,
Numalšint padėkit.

Kalėjimų visur
Kiek reik pristatysim,
Visus cicilikus
Tenai suvarysim,
Visus cicilikus
Tenai suvarysim.

Kai nebus marksistų,
Nebus tų išminčių,
Bus ramiau gyventi

Mums prie juodašimčių,
Bus ramiau gyventi
Mums prie juodašimčių.

2

CARAS SĖD ANT SOSTO

Caras sėd ant sosto,
Kaip baidyklė riogso,—
Vai tai caras, vai tai caras,
Pasiutimo pilnas dvaras.

Sėdi cars ant sosto,
O jį popas glosto,—
Vai tai caras, vai tai caras,
Pasiutimo pilnas dvaras.

3

AR ŽINAI TĄ SUVARGUSIĄ ŠALĮ

Ar žinai tą suvargusią šalį,
Kur dar žmonės tebėra tamsoj,
Kur svajoti laisvai nieks negali
Ir liaudis dar tebėr priespaudoj?

Tenai prastos, surūkusios gryčios,
Pilnos skurdo, nelaimių, ligų,
Užtat stypso ten gotų bažnyčios,
Sulipdytos iš skurdo žmonių.

Klebonijos tarp sodų baltuoja,
Ten gyvena juodi kunigai,
O suvargusi liaudis dejuoja,
Ir be laiko ją ryja kapai.

O vaikai jų pageltę, ligoti,
Žali barščiai jų maistas yra;
Drabužėliai vien lopais nukloti,
Kai pažiūri, ašaros byra.

Tenai turčiai duoklių reikalauja,
Vargšai viską priversti atiduot.
Dėl to turčiai sau linksmai puotauja,—
O vargdienis kam turi dejuot?

4

KAS TAI PER DALYKAI

Kas tai per dalykai
Lietuvoj įvyko,

Kad žmonės neturi
Nė vieno skatiko.

Kur tik bepažiūri —
Žmoneliai dejuoja,
Kitas kelias dienas
Be darbo vaikščioja.

Žmogus netur darbo —
Ką jis tur daryti,
Kad pačią ir vaikus
Netur kuo maitinti?

Tėvas laužo galvą,
Kur uždirbti litą.
Ieško jisai darbo
Nuo anksčiausio ryto.

Vaikai nuogi, basi
Badą tur kentėti,—
Kurgi tam vargdieniui
Reikia pasidėti?

Visas mūsų darbas —
Bankui Vailokaičio,
Kunigų ir kitų
Gudrių šmugelaičių.

Mes gi jų naguose
Surakinti visi,
Užtatai ir esam
Alkani ir basi.

Bet supras žmonija,
Dėl ko ji kentėjo,
Kokius jinaį priešus
Ant savęs turėjo.

Ir dabar supranta,—
Kalbėti negali,
Nes krikščionija
Valdo mūsų šalį.

Ji savo naguose
Laiko mūsų brolių.
Apie tai vis kalba
Ir arti, ir toli.

5

KAS NOR PONAMS IR TURČIAMS TARNAUT

Kas nor ponams ir turčiams tarnaut,
Būt jų bendradarbiu ir sau turtus krauti,
Tas nėra vertas davatkos senos,
Kuri per rožančių tikisi dangaus.

Pirmą džiaugsmą buržujai gavo,
Kai tiktai krikščionys daugumą gavo.
Susitarę šokti pradėjo,
Vargdieniams ant sprando jojo, sėdėjo.

6

KUNIGĖLIAMS — PAMOKSLĄ SAKYTI

Kunigėliams — pamokslą sakyti,
O žmoneliams — tylėt ir klausyti,
Advokatui — byla pralaimėti,
Mužikėliui — išlaidos mokėti.

Fabrikantui laikas bankrutuoti —
Savo turtą laisvai išparduoti,
Artojėliui — ūkis išparduoti,
Argentinon su vaikais važiuoti.

7

TEGU TIE DAINUOJA

Tegu tie dainuoja,
Kurie dvarus turi,

O mes padainuosim
Po viena kepure,
O mes padainuosim
Po viena kepure.

Tegu tie dainuoja,
Katrie raškažiuose,
O mes padainuosim,
Būdami varguose,
O mes padainuosim,
Būdami varguose.

Ponai į bažnyčią
Važiuoti važiuoja,
O mes, prasčiokėliai,
Pėsti nukulniuojam,
O mes, prasčiokėliai,
Pėsti nukulniuojam.

Ponai sėdi lonkoj,
Ir dar susiraukę,
O mes, prasčiokėliai,
Ant kelių suklaupę,
O mes, prasčiokėliai,
Ant kelių suklaupę.

Ponai valgo duoną,
Dar ir pikliavotą,

O mes, prasčiokėliai,—
Dirsių nesijotų,
O mes, prasčiokėliai,—
Dirsių nesijotų.

Ponai geria alų,
Dar ir buteliavą,
O mes, prasčiokėliai,
Geriam juodą kavą,
O mes, prasčiokėliai,
Geriam juodą kavą.

8

GERIA ŠNAPSĄ PAS KLEBONĄ

Geria šnapsą pas kleboną,
Geria ir šampaną,—
Hitlerninkai susirinkę
Dūksta iki valiai.

Ruošias eit naikint bedievių,
Šaudyt komunistų.
Jiems klebonas rodinėja,
Aiškina jiems viską.

KUNIGIŠKIAI

Dar šiandien, 1890 m., yra gyvų senių, kurie atmena tas gadynes, kada prie bažnyčių buvo dvarai. Tų dvarų žemė ir žmonės buvo dievobaimingų ponų bažnyčioms padovanoti. Bažnyčių dvarų žmonės vadinosi kunigiškiais. Jie dirbo kunigų žemę ir visa ką. Dirbo dienas naktis, kur tik ką reikėjo ir ką tik kunigai pramanė; dirbo, savo pavalgę ir apsidengę. Kada kunigų laukai buvo apdirbti, tada žmoneliai galėjo po strioku ir savo laukuose pasidaruoti. Užtai dar ir šiandien sakoma, kad kunigiškiai kitą kartą buvę labiausiai suvargę žmonės. Kunigai juos spaudė, teisė, baudė rykštėm, bizūnais ir su kojom spardė. Labiau kankinę, nei kad kiti bajorgaliai.

10

BAUSMĖS UŽ NUODĖMES

Kunigai ant savo kunigiškių turėjo valdžią medžiagišką, o ant parapijonių vienkart dva-

sišką. Ir taip kur pasireiškė tarp parapijonių kokios nuodėmės ir griekai, ypačiai tarp jaunųjų, tuos suėmė kietai į nagą. Tokius dėjo į tamsius rūsius po bažnyčia lig ateinančios šventės. Tai dienai atėjus, prikabindavo prie bažnyčios durų su geležies kengėm, vyrišką vienoj pusėj durų, moterišką — antroį, ir per pamokslą paliepdavo kunigas visiems, einantiems iš bažnyčios, tiems prikabinėtiems spiauti į akis arba kai kada mušti su kumščiais. Prie kitų bažnyčių buvo įtaisyti loviai. Į tuos įguldydavo, peršaudavo per sprandą ir per pakinklius sklėsčius, padėdavo lazdu ir liepdavo po visam eiti kiekvienam ir mušti tuos įguldytuosius.

Kai Zubovas, kunigaikštis, mus užėmė, vienas stiprus vyras atsilupęs nuo Gruzdžių bažnyčios ir nubėgęs su visa kenge pas kunigaikštį. Tas tuoj ir užgynęs kunigams taip žmones kankinti.

11

KUNIGAS IR BAUDŽIAUNINKAS

Važiavo kartą baudžiavos laikais kunigas ir sutiko valstietį. Kunigas klausia:

— Kur eini?

— Pas kaimyną su reikalu,— atsakė šis.

Kunigas išplūdo valstietį, kad tinginiauja, ir, rodydamas į anoj pusėj Šešupės esantį Antanavo dvarą, sako:

— Ar tu nežinai, kad ten reikia dirbti, o ne tinginiauti?

Valstietis vis sakė einąs su reikalu. Tuomet kunigas liepė vežėjui sustoti palaikyti, o pats, išsitraukęs iš po skverno kančių, sumušė žmogų ir liepė grįžti į dvarą dirbti.

12

JĖZUITŲ SUKTYBĖ

Seniai tai buvo, kai dar jėzuitai mūsų krašte gyveno. O jie labai mėgo bylinėtis. Važiavo jie kartą pro vieno dvaro pievas. Ten dvaro šeimyna, prižiūrima urėdo, piovė šieną. Jėzuitai sustoję pasakė:

— Padėk, dieve!

Darbininkai atsakė jiems:

— Dėkui.

Tada vienuoliai išlipo iš savo ratų, užkalbino darbininkus ir pradėjo prašyti, kad šie leistų jiems dalgius išmėginti, šieno

papiovėti. Urėdas tuojau liepė duoti dalgius. Jėzuitai papiovėjo valandėlę ir klausia:

— Ar mokame?

— Mokate, mokate, tėveliai! — atsakė jiems urėdas.

— Na, ar atminsite dabar, kad tą pievą jėzuitai piovē?

— Atminsime,— atsakė šeimyna.

— Dėl geresnės atminties pasirašykite ant to popieriaus, kad čia jėzuitai šieną piovē,— paprašė dvasiškieji tėveliai.

Visi, ilgai nesamprotaudami, kas tik mokėjo, pasirašė. Vienuoliai nukeliavo toliau su tuo popieriumi. Po kiek laiko jie užvedė bylą ir laimėjo tą pievą iš pono, nes visi liudijo, kad kitą kartą jėzuitai ją piovē.

PATARLĖS IR PRIEŽODŽIAI

13

Kunigai su ponais vieną ieną traukia.

LMD I 716

14

Kur ponas, ten ir klebonas.

LTR 2653 (40)

15

Velniai, ponas ir klebonas — visi lygūs nevidonai.

LTR 2936 (73)

16

Ubago neprašyk, ponas neduos, kunigas pažadės, dievas negirdės.

LTR 2653 (4)

17

Baltos rankos tik pono ir kunigo.

LTR 30 (2070)

18

Ponu nesidenk, vandeniui nesiremki, kunigui netikėk.

LM 1938 Nr. 10

19

Už stalo galo tik ponai ir kunigai.

LTR 30 (1874)

20

Su ponu į turgų nevažiuok, su klebonu į teis-
mą nestok.

LTRn 410

21

Nė pats velnias nelaimės, kai klebonas by-
linės.

LTR 2653 (19)

22

Su šatu bei klebonu nesibylinėk.

LST 79

23

Kunigo ranka toli siekia.

LTR 30 (2381)

24

Valgo pelus kaip kunigiškiai.

LM 1938 Nr. 10

25

Ponas miršta badu, kunigas šalčiu, o varg-
dienis gardžiu valgymu.*

LMD 1 227 (173)

* Žr. paaiškinimą.

MES NEBŪSIM
JŪ AVELĒS

26

OI MES, BROLIAI BROLIUKAI

Oi mes, broliai broliukai,
Mes Lietuvos kazokai,
Olia lylia, olia lia,
Mes Lietuvos kazokai.

Dieną geriam uliavojam,
Naktį jojam rabavojam,
Olia lylia, olia lia,
Naktį jojam rabavojam.

Pas bagotus mužikus
Imam naudą, pinigus,
Olia lylia, olia lia,
Imam naudą, pinigus.

Mūs išimti širmi žirgai
Iš bajorų dvarelių,
Olia lylia, olia lia,
Iš bajorų dvarelių.

Pinigus prauliavojam,
Turtus biedniem dovanojam,
Olia lyliu, olia lia,
Turtus biedniem dovanojam.

Dar mes turim kelionę
Pas Kuršėnų kleboną,
Olia lyliu, olia lia,
Pas Kuršėnų kleboną.

— Labas rytas, klebone,
Tujen, drūtasias pone,
Olia lyliu, olia lia,
Tujen, drūtasias pone!

Ar daug turi pinigų,
Iš biednųjų surinktų,
Olia lyliu, olia lia,
Iš biednųjų surinktų?

Dėk pinigus ant stalo,
Važiuk žirgus iš dvaro,
Olia lyliu, olia lia,
Važiuk žirgus iš dvaro.

Klebons pinigų padėjo,
Po pakajų vaikštinėjo,
Olia lylia, olia lia,
Po pakajų vaikštinėjo.

Po pakajų vaikštinėjo,
Baltas rankas laužinėjo,
Olia lylia, olia lia,
Baltas rankas laužinėjo.

Ir nuėjo į bažnyčią,
Ir įlipo į varpnyčią,
Olia lylia, olia lia,
Ir įlipo į varpnyčią.

Varpą judinti pradėjo,
Visi žmonės sujudėjo,
Olia lylia, olia lia,
Visi žmonės sujudėjo.

Sujudino visus žmones,
Aplinkinius ir miesčionis,
Olia lylia, olia lia,
Aplinkinius ir miesčionis.

O mes, broliai, neatbokim,
Su miesčioniais žertavokim,
Olia lylia, olia lia,
Su miesčioniais žertavokim.

Su miesčioniais žertavokim,
Plieno kulkom čestavokim,
Olia lylia, olia lia,
Plieno kulkom čestavokim.

Vienoj rankoj peilis kietas,
Antroj rankoj pištalietas,
Olia lylia, olia lia,
Antroj rankoj pištalietas.

27

NELIAUKIM KAUPNIS Į VIENYBĘ

Neliaukim kaupnis į vienybę,
Neliaukim remtis prieš tranus,—
Per tai tik gausim mes liuosybę,
Sutraukę pančius jau senus.

Suspaudę savo rankas kietas,
Sunerkim jas į retežius,
O pamatys vargingas svietas
Šviesos ir laimės rubežius.

Ilgai darbavoms dėl bagočių,
Ilgai mes klausėm kunigų,
Bet matom tik daugiau eikvočių
Ir pašėlimą pinigų.

Turtais prikrovėm svirnus, klėtis,
Namus ir rūsius turtingų,
O ką mes galim sau tikėtis
Su minia brolių vargingų?

Ar kad, pailbę ir pasenę,
Turėsime dirbti prie tranų
Ir, darbo dienas pragyvenę,
Sulauksim metų alkanų?

Jau darbininkai visam sviete
Pajuto skausmus neliuosos
Ir, būrių būriais susispietę,
Jau ieško laisvės ir tiesos.

Ir mes, lietuviai, su jais sykiu
Išvien sustokim dėl kovos,
Lai paikos, godžios gaujos dykių
Prasmenga žemėj Lietuvos.

28

KELKIS, DARBININKE

Kelkis, darbininke,—
Ko gi užmigai?
Spaudžia tave valdžia,
Ponai, kunigai.

Visi dykaduoniai
Tau ant sprando joja,
Pinigų prisplėšę,
Po balius ulioja.

Važiuoja karietoj
Žirgais nupenėtais,
Iš mūsų procios
Pinigais sudėtais.

Kad tik išsitartum
Teisybės žodelį,
Tuoį pasiektum greitai
Sibiro kraštelių.

PONAI ŠOKA IR DAINUOJA

Ponai šoka ir dainuoja,
Linksmos jiems gadynės,
Darbininkus išnaudoja,—
„Tai gera tėvynė“.

Dvarininkai, bankininkai,
Biaurūs fabrikantai,
Kunigėliai ir vienuoliai —
Vis tai spekuliantai.

Užsisėdę ant mūsų sprando,
Pasigrobė valdžią,—
Darbininkus muša, šaudo,
Patys linksmi žaidžia.

Ašarotos mūsų dienos,
Valgio neužtenka,—
Už žodelio pratarimą
Kalėti mums tenka.

Neilgai kentėsime vargą,
Rengsim ponams galą.
Ne pastumdėliais mums būti —
Mes tvarkyt privalom!

BALIAVOJA KUNIGAI

Baliavoja kunigai,
Ubagauja ubagai,
Nes taip dievo surėdyta
Ir ant amžių nustatyta.

Ubagėliai kai sukils,
Kunigams į kailį pils.

***IŠ MALDOS
NEBUS NAUDOS***

31

ŠI VAKARĖLĮ PER VAKARUŠKAS

Šį vakarėlį per vakaruškas
Mes padainuosim gražias dainuškas,
Opapa drylia, lylia oi lylia,
Mes padainuosim gražias dainuškas.

Bars motinėle už tas dainuškas,
O kunigėlis už vakaruškas,
Opapa drylia, lylia oi lylia,
O kunigėlis už vakaruškas.

Aš motinėle persiprašysiu,
O kunigėliui nesisakysiu,
Opapa drylia, lylia oi lylia,
O kunigėliui nesisakysiu.

Man motinėle jau dovanojo,
O kunigėlis ir nežinojo,
Opapa drylia, lylia oi lylia,
O kunigėlis ir nežinojo.

**ŽADA MANO
MOTINĖLĖ**

Žada mano motinėlė
Juodus rūbus siūti,
O aš jauna nenorėjau
Vienuolyne būti,
O aš jauna nenorėjau
Vienuolyne būti.

Pasisiuvus juodus rūbus,
Reiks vienuole stoti,
Atsiskyrusiai nuo svieto,
Reiks dievui tarnauti,
Atsiskyrusiai nuo svieto,
Reiks dievui tarnauti.

Vienuolyne kietos lovos —
Negali miegoti,
Reikia keltis anksti rytą
Valandų giedoti,
Reikia keltis anksti rytą
Valandų giedoti.

Atsikėlus anksti rytą,
Ėjau ant maldos,—

Mano mintys tokios buvo,
Kaip ir visados,
Mano mintys tokios buvo,
Kaip ir visados.

Ir, nuėjus vienuolynan,
Prie lango buvau,
Minty mačiau tą bernelį,
Kurį pažinau,
Minty mačiau tą bernelį,
Kurį pažinau.

Nelaiminga aš ant svieto,
Kuriam užgimiau,
Nelaimingas tas bernelis,
Kurį pažinau,
Nelaimingas tas bernelis,
Kurį pažinau.

Ai motina motinėle,
Kam taip padarei,
Kam gi mane per nevalią
Vienuole varei,
Kam gi mane per nevalią
Vienuole varei?

DAUG DIEVŲ

Kada Žemaitijoje krikštijo lietuvius, tai jie negreit atsisakė nuo savo dievų garbinimo.

Kartą į Telšius atvyko katalikų vyskupas ir ėmė susirinkusiems žemaičiams aiškinti, kad yra tik vienas dievas ir kad visi žmonės privalo tik jį vieną garbinti. Tada iš žmonių minios atsiliepė senas žemaitis:

— Tamsta kalbi neteisingai. Yra daug dievų!

Vyskupas tarė:

— Kalbu šventą tiesą.

— Vienas dievas negalėtų viso pasaulio tvarkyti, nes neturėtų laiko. Todėl pasaulį tvarko daug dievų, kurių kiekvienas turi savo sritį,— tarė atkaklus žemaitis.

KIEKVIENAS SAU

Kalėdininkų laukti susirinko visa ūkininko šeima. Tik bernas pasiliko klojime; dirba akėčias ir neina. Atvažiavo klebonas, klausia, ar visa šeima jo laukia. Sakosi norįs vi-

sus poterių paklausti. Šeimininkė pasiskundė, kad bernas iš klojimo neparėjo. Klebonas nusiuntė zakristijoną berno parvesti. Dievo tarno negalima neklausyti: ką daryti,—parėjo bernas namo. Klebonas ir klausinėja:

— Kas sutvėrė? Kas atpirko? Kas apšvietė? Keli dievai?

Bernas vis: „nežinau“ ir „nežinau“. Klebonas buvo beišsižiojęs barti berną, bet šis pleptelėjo:

— Klebonas vis manęs klausi, bet ir aš noriu kleboną paklausti.

— Prašau! Ką, meldžiamas, pasakysi? — išdidžiai pro dantis iškošė klebonas.

— Pasakyk man, klebonėli, kiek yra akėtvirbalių akėčiose?

— Nežinau,—sako klebonas.

— Tai, klebonėli, žinokim kiekvienas sau.

35

GUDRUS VAIKAS

Klebonas važiavo kėlėdoti, o vaikiukas ant griovio krašto čiūžinėjo ant ledo. Tai klebonas važiuodamas klausia:

— Kieno tu vaikas?

— Kalės! — atsakė berniukas.

— Kodėl tu taip sakai? — vėl paklausė klebonas.

— Kaip klausi, taip aš atsakau. Jeigu tamsta klaustum, kieno sūnus, aš pasakyčiau, kieno sūnus. O vaikas tai yra kalės.

Atkalėdojo klebonas į tą gryčią, kur gyveno tas vaikas. O seniau kunigą lydėdavo koks dešimt vyrų. Klebonas, žinodamas, kad vaikas toks gudrus, užpiudė zakristijoną, kuris lyg tyčia buvo palinkęs, su kuprele.

— Zakristijone, — sako klebonas, — priek, paklausk tą vaikiuką. Tegu jis pasako, per kur dievas į dangų įžengė.

Zakristijonas priėjo ir sako:

— Vaikuti, vaikuti, klebonėlis prašė paklausti, per kur dievas į dangų įžengė.

— Nagi,— sako vaikas,— per tavo kuprą. Kai žengė, ir tave sulenkė.

Kiek palaukęs, vaikas pridūrė:

— Ką tamsta mane klausi, kad ir pats nežinai, per kur jis įžengė?

PRAŽUDYTAS GYVENIMAS

Jūroje, toli nuo kranto, laiveliu plaukė jūrininkas ir kunigas. Kunigas klausia:

— Ar tamsta kasdien kalbi poteries?

— Ne, aš jų niekados nekalbu.

— Nelaimingasis, tai tu esi pražudęs pusę savo gyvenimo! O dievu ar tu tiki? — vėl klausia kunigas.

— Ne, jokiais dievais aš netikiu.

— Ak vargšeli, tu jau pražudei du trečdalius gyvenimo!

Tuo pat metu smarkus vėjas apvertė laivelį. Abu iškrito į vandenį. Jūrininkas ir klausia kunigo, įsikibusio į laivelį:

— Klausyk, ar tu moki plaukti?

— Nemoku, nemoku nė trupučio!

— Na, tai, kunigėli, dabar tu pražudei visą savo gyvenimą.

BEDIEVIS IR MISIONIERIUS

Vieną bedievį misionierius kalbino priimti katalikų tikėjimą. Kalbėjo jam apie Kristaus

stebuklus, skaitė ištraukas iš biblijos ir evangelijų, ilgai mokė ir pagaliau klausia:

— Na, argi negražu, ar neteisinga?

— Taip. Labai gražu ir viskas teisinga,— atsakė bedievis,— bet vis tik yra ir klaidų.

— Na, na, pasakyk man, kur čia tos klaidos.

— Pirma. Aš tikiu, kad Jėzus galėjo perbristi per jūrą, bet netikiu, kad ta jūra būtų buvusi gili. Antra. Aš tikiu, kad dviem žuvytėm ir penkiaais kepaliukais duonos Jėzus pamaitino penkis šimtus žmonių, bet kad tie žmonės būtų buvę sotūs, tai netikiu. Trečia. Aš tikiu, kad Jėzus Kanoje iš vandens padarė vyną, bet kad tas vynas buvo girtas, jokių būdu netikiu. Jei tamsta ištaisytum tas tris klaidas, tada viskas būtų gerai.

— Oho! — suriko misionierius.— Tu per daug gudrus. Į savo tikybą mes nepriimam tokių žmonių, kurie nori išmatuoti jūros gilumą, pasisotinti trupiniais ir pasigerti vandeniu.

38

APGAVO DIEVĄ

Vagis meldė dievą, kad padėtų pavogti arklį, ir žadėjo pinigų, kuriuos gaus už arklį,

atiduoti bažnyčiai. Jam tas darbas pasisekė. Pavogęs arklių, vagis galvoja:

— Jeigu sugaus su vogtu arkliu, tai vis tiek reikės belangėj sėdėt, kad ir pinigų, kuriuos gausiu už arklių, būsiu atidavęs bažnyčiai.

Tada jis taip padarė. Jodamas kermošiun, nusipirko už pusrublį gaidį. Nujojęs už arklių prašo pusrublio, o už gaidį — šimto rublių, bet parduoda tik abudu sykiu. Atsirado žmogus, kuris nupirko gaidį ir arklių. Vagis pusrublį, ką gavo už arklių, atidavė bažnyčiai, o ką gavo už gaidį, pasiliko sau.

39

IŠMINTINGAS KOPININKAS

Visi sako,— kopininkai yra paiki. O jie yra išmintingi.

Išėjo du kopininkai žvejoti. Užėjo didelė didelė audra. Tada vienas kopininkas atsiklaupė ir meldžiasi:

— Dievel, dievel, išgelbėk mumis. Mes bažnyčiai dideles vaško žvakes dovanosim.

Kopininkai visi sveiki grįžo namo. Draugas ir sako:

— Tu dabar turi tas žvakes į bažnyčią nunešti.

— Eik tu, kvaily! Aš gi bičių neturiu. Iš ko gi tas žvakes padarysiu?

40

KRISTAUS KRYŽIUS

Kur ten vienas žmogus ilgai sirgęs ir vis dūsavęs, dejavęs, kad kas jam parneštų iš Jeruzolimo to kryžiaus, kur ponas Jėzus numirė, nors mažiausią gabalytį, tai jis tuoj ir sugytų. Vienas iš jo namiškių juokais paėmęs nuo savo skiedryno bet kokį medžio pūzrelį, įnešęs į vidų ir paduodamas jam sakąs:

— Še tau to kryžiaus iš Jeruzolimo gabalėlis. Gydykis ir sugyk.

Tas, daugiau nieko nebeklausinėdamas, ėmęs tiktai bučiuoti ir, labiausiai spausdamas prie lūpų, džiaugtis. Tuoj žmogus palikęs sveikesnis.

ŠVENTOS AGOTOS DUONA

Šventos Agotos duoną kunigai pašventina, bet nepasako, kaip su ja apsieiti. Todėl žmonės, pasikėlus ugniai, griebiasi už tos šventos duonos ir puola prie ugnies. Jei ugniai užteko tos vienos trobos, tai sako:

— Kai tik nubėgau su šventos Agotos duona, tuoj ugnelė ir nustojo degti.

Bet jei kada daug trobų sudega, tai sako:

— Mat, kai tiktai su šventos Agotos duona tas ar ta atbėgo ir pamatė, kad vėjas ugnį blaško ant jo trobų, parbėgo namo. Ugnis ir pasekė.

KORTŲ METIMAS

Prapuolė arklys. Ieško žmogus — neranda. Bėga į miestelį pas kortauninkę bobą. Ta, rožančiais ir kryželiais apsikabinėjusi, sako jam, kad pats klebonas Rupeika, žandarų išvežamas į nelaisvę, jai aštuonis rublius da-

vęs, kad pasakytų, ar jis dar pargriš į Joniškį.

— Aš jam numečiau ant kortų, kad pargriš,— aiškina boba (o tas visas kunigo nurodymas ir kalba yra tam, kad žmogus katalikas kortų metimo nepalaikytų nuodėme ir nuo kortauninkės nepabėgtų).

Žmogus ir užmoka jai rublį. Ji jam numeta, kad toks ir toks vagis jo arklį nujojo kažin kur, už kelių laukų, į kokius miškus.

— Eik ten, atrasi į dvaro laukus išėjusį,— pamoko ji.

Parėjęs namo, žmogus sužino, kad jo arklys ten pat krūmuose vilko papiautas.

43

PELĖDOS BAŽNYČIOJE

Vienoj bažnyčioj iš po nakties vis, būdavo, randa ant altoriaus sulaužytas žvakes. Tada rūšyje po bažnyčia laidodavo mirusiųjų kūnus, tai ir pradėjo žmonės šnekėti, kad koks prakeiktas numirėlis tas baikas dirba. Bet sykį atsirado drąsus žmogus. Jis nuėjo į bažnyčią sergėt, kas ten tas žvakes laužo.

O tos bažnyčios lubose buvo skylė, kad, susirinkus žmonėms, galėtų garas išeiti. Kai tik sutemo ir viskas nurimo, pro tą skylę įlėkė į bažnyčią dvi pelėdos. Nulėkė jos tuojau ant altoriaus žvakių lajaus lesti. Belesdamos parvertė liktorius ir sulaužė žvakes. Tas žmogus jų naktį negalėjo pagauti. Dieną užlipo jis ant bažnyčios lubų, sugavo tas pelėdas, ir nuo to sykio pasibaigė žvakių vartymas.

44

ŠIKŠNOSPARNIAI

Pas vieną žmogų pradėjo naktį ant stubos aukšto trankytis, baldytis, kad, būdavo, žmonės bijo toj stuboj ir nakvoti. Sako, velniai trankasi tiktai iki gaidžių, o ten pradėjo ir po gaidžių. Dabar galvoja visi, kas čia yra, kad jau ir iš ryto trankosi.

Vieną dieną užlipo ant aukšto pažiūrėti, kas ten yra. Užlipę rado pavogtų ir pakavotų avių galvų. Kai tos galvos pasmirdo, į jas prilindo šikšnosparnių ėsti smegenis. Tai jie, būdavo, ėda tas galvas, raičioja ir barškina.

Galvas surinkę nuo aukšto numėtė, ir nuo to sykio prapuolė vaidulių triūsas.

45

VAIDUOKLIAI

Buvo žvejys ūkininkas ir jis turėjo sau berną. Abu šnapselį mėgo. Panorėjo išgerti ir nuėjo į Dreverną. Išgėrė, pasiėmė dar butelį ir ėjo namo.

Pakeliui buvo skūnia su šieniu. Iš tos skūnios vaginėdavo šieną. Todėl savininkas nuėjo naktį vaktavoti. Užsilipo ant šieno ir guli.

Ūkininkas su bernu atėjo į tą skūnią, susėdo ir geria. Tas, kuris vaktavojo, taip pat norėjo to šnapso. Jis sugalvojo, kaip reikia tuos išbaidyti, kad jam liktų šnapsas. Tada jis sušuko:

— Šalin, velniai jūs pekliški!

O tie, kur gėrė:

— Jums reik iš čia atstot!

Taip jie nenusigando ir gėrė, kol visą išgėrė. Parėję papasakojo, kad toj skūnioj gąsdina.

EGZORTOS

Užpernai Šiauliuose, Norutaičių sodžiuje, kunigas gydė su egzortomis Adomaitienę, iš proto išėjusią, ir po rublį už katrą kartą ėmė. Adomaitis paklausęs:

— Gal, kunigėli, reiks vežti pas daktarą, kad egzortos, jau tris kartus skaitytos, nieko negelbsti?

— Ne, mano vaikas,— sakęs kunigas,— kad su šventenybėmis pradėjai, tai su šventenybėmis ir baik.

Žmona po kokių metų sirgimo ir mirė.

47

IR TAS PABRANGO

Pas škaplierninką žemaitis dera mūkelę. Škaplierninkui paprašius vienuolikos kapeikų, žemaitis sako:

— Mat, ir tas biesukas pabrango!

IR DIEVAS TURĖJO SŪNŲ

Vieną kartą, vyskupui Kriaunosna atvažia-
vus, kunigai apskundę jam Strazdą, kuris
visiems daręs papiktinimą, augindamas prie
savęs sūnų. Jie prašę, kad vyskupas Strazdą
už tai pabaustų. Vyskupas pasišaukęs Straz-
dą ir prie kunigų baręs jį. Strazdas į tai su
pasityčiojimu atsakęs:

— Dvasiškasis tėve! Jukgi ir dievas tu-
rėjo sūnų. Tai ką gi jau mus, žmonelius, už
tai bekaltinti?

49

KRIKŠČIONIS

Vieną karštą vasaros dieną voliojosi žvirb-
lis po smėlį. Tuo tarpu katinas jį pritykojo
ir nutvėrė. Nusigando senis žvirblis ir gal-
voja, kaip čia pasprukti. Sugalvojo katiną
gudrumu prigauti ir sako:

— Katinėli balandėli, taip tu krikščionis,
taip aš krikščionis. Leisk man prieš mirtį
persižegnoti.

Katinas paklausė ir atleido nagus. Žvirblis žaibo greitumu purst ant stogo ir šaukia:

— Negirtas būdamas, nesivoliok, o tu, katin, dievo duotas, nesižegnok.

Dėl to dabar katinas niekad nesižegnoja, bet, sugavęs žvirblį, tuoj sutriuškina.

50

TREČIADIENIS

Vilkas ir lapė drauge bėgo pro žabangas. Žabangose buvo pakabinta žąsis. Abudu buvo seniai ėdusiu ir labai išalkusiu, bet lapė nė žiūrėti nežiūrėjo į žąsį.

— Kodėl tu, kūmute, nelipi? — klausia vilkas.— Antai žąsis pakabinta!

— Man šiandien trečiadienis, su mėsa nevalgau,— atsakė lapė.

Vilkas atsiminė trečiadienio neužlaikąs — jis ėda mėsą, kada gaudamas,— ir įsilipo į žabangas, bet, žąsies nepasiekęs, vitimst ir pasikorė. Dabar lapė drąsiai prilipo prie žąsies ir skaniai ją sutriuškino.

— Juk tau, kūmute, šiandien trečiadienis,— tarė leisgyvis vilkas.

— Tam trečiadienis, kuris kojomis žemės nepasiekia,— atsakė lapė.

PATARLĒS IR PRIEŽODŽIAI

51

Kai pats nesirūpinsi, ir dievas neparūpins.

TŽ V 625

52

Ponas dievas aukštai, o karalius toli.

LTR 75 (6012)

53

Iki dievo aukštai, iki caro toli.

KrvP III 174

54

Dangus aukštai, ant zemes kietai.

LMD I 261 (146)

55

Aukštas dangus — neīlipi, kieta zeme — neīlendi.

LTR 713 (302)

56

Dangus aukštai, pragaras ant žemės.

LTRn 411

57

Iš poterių košės nevirsi.

LMD I 683 (171)

58

Poteriai — ne kleckai, nesurugs.

LTR 272 (36)

59

Poteriai — ne bulvienė, nesurugs.

LTR 714 (105)

60

Tam pasninkas, kas su kojom žemės nesiekia.

VD 1912 Nr. 14

61

Baigias gavėnia, baigias ir veršio mėsa.

LTR 709 (101)

62

Žuvis neišganys, kiaulė nepragaišins.

LMD I 253 (3)

63

Jautis nepaskandins, lydeka neišganys.

TTŽ 1912 Nr. 10—11—12

64

Seredą seredyk, o mėsą terebyk.

LTR 3017 (98)

65

Piauk paskutinę ožkelę, bile soti būtų dūšėlė.

DAA 43

66

Dangus brangus, vyras — dar brangesnis.

LTR 554 (63)

67

Savo pažinęs, ir bažnyčioje ima.

MVD 53

68

Ubago poteriai — kaip vilko pasninkas.

LTR 2202 (52)

69

Į bažnyčią įvarytas, nedaug „Tėve mūsų“
skaitysi.

MtG IV 332

70

Ir vagis prašo dievo pagalbos.

LTR 785 (41)

71

Kam dievas, kam dievulis.

LTR 1818 (55)

72

Ir pas dievą nēr teisybės.

LTR 1177 (33)

DANGU GAUTI
NEPIGU

73

KUNIGĖLIAI TANKIAI SAKO

Kunigėliai tankiai sako
Apie peklą ir jos kvapą,
Oilia oilia, oilia lylia,
Apie peklą ir jos kvapą.

Aš esu garsus klebonas,
Visų tamsuolių valdovas,
Oilia oilia, oilia lylia,
Visų tamsuolių valdovas.

Aš liepiu ponus mylėti
Ir prieš kunigus tylėti,
Oilia oilia, oilia lylia,
Ir prieš kunigus tylėti.

Kad kunigų neklausysit,
Stačia galva peklon lįsit,
Oilia oilia, oilia lylia,
Stačia galva peklon lįsit.

Jeigu bažnyčios netepsit,
Ant pagaikščio pekloj kepsit,
Oilia oilia, oilia lyli,
Ant pagaikščio pekloj kepsit.

Kas prieš valdžią buntus kelia,
Tą velniai už kuodo tveria,
Oilia oilia, oilia lyli,
Tą velniai už kuodo tveria.

O bedievį ciciliką
Kiša smalon visai pliką,
Oilia oilia, oilia lyli,
Kiša smalon visai pliką.

Katras duosit man lituką,
Nubaidysiu tam velniuką,
Oilia oilia, oilia lyli,
Nubaidysiu tam velniuką.

Kas nenori litų duoti,
Liepsiu pekloj užkamuoti,
Oilia oilia, oilia lyli,
Liepsiu pekloj užkamuoti.

KUNIGAS PEKLA BAUGINA

Kunigas pekla baugina,
Duodi litą — nuo jos gina.

Daktaras nuo ligos maro
Už litą sveiką padaro.

O kai antstolis ateina,
Pasitinkam jį su daina:

— Gerbiamas valdžios atstove,
Jau paruošta viskas stovi.

Jau sukrauta į vežimą,
Tegul velnias viską ima.

Imkit ūkį, imkit trobas,
Imkit vaikus, imkit bobas.

Pagaliau, velniai nematė,
Imkite ir mane patį.

ČERŠKA ŽVIRBLIS ANT BAŽNYČIOS

Čerška žvirblis ant bažnyčios,
Kad aplūžę mūsų gryčios,
Lita lita litatai,
Kad aplūžę mūsų gryčios.

Tu, žvirbleli, tu laimingas,
Tau tas lits nereikalingas,
Nei tu perki, nei parduodi,
Nei už šliūbą kunig' duodi.

Už centelį, už litelį
Kitas pirko sau dvarelį,
Lita lita litatai,
Įsikūrė sau šiltai.

Už centelį, už litelį
Pardav' ratus ir kumelę.
Lito, lito neraudok,
Ant bekono raitas jok.

Turguj, valsčiuoj, klebonioj,
Smulkaus kredito draugioj
Litą, litą tik mokėk,
Kiaurą maišą pilt pradėk.

Už centelį, už litelį
Duos ir tau danguj vietele.
Lito, lito — nors prasmek,
O be lito pekloj dek!

76

JEIGU NORI GAUTI DANGŲ

Jeigu nori gauti dangų,
Duok klebonui daiktą brangų,
Duok jam kumpių, pinigų,—
Dangų gauti nepigu.
Tie, kur duoda loską menką,
Visada peklon patenka.

77

NEŠKI, NEŠKI, KOLŪKIETI

Neški, neški, kolūkieti,
Bažnyčion rubliuką,—
Juk už rublį nusipirksi
Sau danguj suoliuką. . .

Atsisėsi sau numiręs
Šventųjų pašonėj
Ir giedosi linksmas giesmes
Dieviškoj malonėj.

Bet nepasiuntė klebonas
Pinigų pas dievą,
Mat, ir jį, kaip tą Adomą,
Vėl sugundė Ieva. . .

Nusipirko sau „moskvičių“,
Pasistatė namą
Ir su savo gaspadine
Laimingai gyvena.

78

PRIVAŽIAVO PRISKAMBĖJO

Privažiavo priskambėjo
Pilnas kiems vežimų.
Tie vežimai pilni maišų
Ir žmonių svetimų.

Privažiavę apsistojo,
Gyrės, kad jie kalėdojo,
Imdami, ką gauna.

Ima šieną, ima šiaudus,
Linus ir lašinius,
Ima sviestą, ima sūrį,
Dešras ir kiaušinius.

Kad jau iki valiai gauna,
Kad vežimus prisikrauna,
Dar ima prašyti. '

Tas kunigo gaspadorius
Atrodo kaip ponas,
Kad į maišą ką įdėtų,
Prašo kaip šėtonas.

Ketindams sunkiai koroti,
Liepdams kunigų bijoti,
Prašo pinigėlių.

Ūkininkas išsikrapštęs
Duoda jam varinį,
Jis nenori imt varinio,
Prašo sidabrinio.

Ūkininks, galvą kasydams,
Ranka kišenių maišydams:
— Nėra sidabrinio!

Štai ir kunigs atvažiuoja
Keliu kalėdoti,
Tada visi namai ima
Dideliai bijoti.

Kunigs gieda krapydamas,
Laukan velnius varydamas,
Vaikus gąsdydamas.

Paskui ima jisai savo
Skvernais plevėsuoti,
Visiems į plačią rankovę
Duodams pabučiuoti.

Paskui neprašytas sėda,
Ir, ką gauna, geria, ėda,
Krūtinę pastatęs.

Paskui klausia ūkininko,
Kiek namuos šeimynos,
Jis mokysiąs ir učysiąs
Nors pusę adynos.

Jei poterių nemokėtų,
Į rankovę neįdėtų —
Negautų kvitelės.

Su vyriškiais apsidirbęs,
Puola prie mergelių,
Tas gąsdydams ir ketindams
Neduoti kvitelių.

Tos kaip avys išsigando,
Dėl jo viską vilkti bando,
Kad tik gaut kvitelę.

Duoda tolką, duoda bolką
Ir audimo galą.
Į tą maišą, kai netelpa,
Tai su kumščiu kala.

Nė poterių nereikėjo,
Kad į maišą jam įdėjo,—
Išdavė kvitelę.

Gaspadinė kunigėliui
Gera įvažiavo,
Pasilenkus patursomis
Į ranką bučiavo,

Skundė vyrus ir merginas,
Kam prie pečiaus tamsoj trinas
Arba šokinėja.

— Ei mamute, paimk šluotą,
Smaigą ar kačergą,
Durk, mušk, taikyk vis per galvą
Ar vyrą, ar mergą.

Tegul gieda, poteriauja,
Nedainuoja, nejuokauja,—
Tavo priederystė.

Kai užtinka koki meistrą —
Ar šiaučių, ar kriausių,
Tai net sunku pasidaro
Kunigui ant plaučių.

Tie šėtonai netur nieko,
Nebijo peklos nė grieko,—
Pinigų neduoda.

Katrie pinigų neduoda,
Tuos dideliai baudžia
Už tai, kad nemiega naktis,
O dienomis snaudžia.

Barė už pypkę, degtinę,
Kad pragėrė tą rublinę,
Kur jam prigulėjo.

Ak mes, vargšai, mieli broliai,
Vis turim pakelti:
Ir barzdyloms, ir beūsiams
Duonulės primalti.

Jie sulygsta ir su ponais,
O mus gąsdina šėtonais
Ir baisybėms peklos,
Kad mūs akys aklos.

79

KUNIGĖLIS ATVAŽIAVO

Kunigėlis atvažiavo
Šit jau kalėdoti.
Vargamistra brūkšt pro duris —
Pradedą giedoti.

Išsižiodams iki lubų,
Kunigs žmonėms neš prie zūbų
Pateną bučiuoti.

Zakristijons visur žvalgos,
Prie suolo stovėdams,
„Susipraskit duot kalėdos“, —
Sakyti norėdams.

— Neškit sūrius ir kilbasas,
Vilnas, grūdus, linus, žąsis,—
Juk žinot, kad reikia.

Katekizmo kunigs klausia
Visus, kiek tik buvo.
O tuo tarpu nepamatė,
Kaip berniuks pražuvo.

Bėg sumišęs, dar ir spiaudo,
Kuo greičiausiai lend į šiaudus,
Nors negražu yra.

Pašnibždėjo vargamistra
Į ausį klapčiuko —
Jie abudu bėga greitai
Ieškoti berniuko.

O atrado jį šiauduose,—
Vaikai juokės išsijuosę,
Kad nemok žegnotis.

Motušaitė su dukraitėm,
Gavusi korteles,
Praded traukti iš po pečiaus
Riebiąsias žąseles.

Neš ant stalo, ded torielkas,
Nebestato jos arielkos,
Sako, kad negerai.

Ir tetušis gakt pribuvo
Su buteliu vyno,
Sako: — Reiktų būti geram,—
Prancūzsku vadina.

Pripil pilną kėliškėlį,
Užger pirma kunigėlį,
Sakydams: — Būk sveikas!

Kunigs geria į motušę,
Trunkelį pagirdams,
Sako: — Tokį gali gerti,
Nors truput ir sirgdams.

Užtat skaniai ger motušė,
Kėliškėlį lenk per pusę
Iki pačio dugno.

Dar ir daugiau duktė šoko
Nešt ant stalo balto —
Sūrio, sviesto, makaronų
Ir alučio šalto.

Susėd svečiai gražiai dailiai,
Skamb torielkos, blizga peiliai,
Ir pradėd jie valgyt.

Kožnas pilas į torielkas,
Kas tik kam patinka,
O klėpčiukas iš netyčių
Gomurį išplinka,

Srėbdams karštus makaronus,
O špitolninks mėsą, duoną
Ryja kaip velniukas.

Kunigs, kiek tik atsikandęs,
Padėjo videlčių,
O valgantiems ausys laksto,
Ryjant kleckus kviečių.

Zakristijons medų smaigė,
Vargamistra sviestą baigė,
Valgyt nenorėdams.

— Gana mums čia uliavoti,
Reik toliau važiuoti,
Atsigėrę ir pavalgę,
Galim išvažiuoti.

Dabar esam visi tvirti:
Kad į balą kur įkrisim,
Viens antrą ištrauksim.

Užtat sudiev jums, namiškiai,
Pasilikit sveiki,
Vis priimkit sau už gera,
Mūsų neišpeikit.

Tegul dievas jus palaimin
Ir nuo viso pikto apgin,
Pakol čia gyvensit.

80

KAI TIK VARPELIS SUSIGNAVOJO

Kai tik varpelis susignavojo,
Štai kunigėlis atkalėdojo.
Visi kaip žvirbliai išsikavojo,—
Nė vargamistra nesuieškojo.

— Jūs, gaspadoriai ir gaspadinės,
Duokit kalėdą iš paskutinės.
Ką jums dievs davė ir užderėjo,
Dėl kunigėlio nepavydėkit.

Gera jūs žinot kunigo būdą,
Kad jis kalėdos neima su bliūdu,—
Duokit kalėdą su šiūpelėliais
Dėl kunigėlio bėrų žirgelių.

Jūs, jauni vyrai, kurie ženoti,
Gyrėtės, sakėt, kad jūs bagoti,
Imkit rublelius iš kišenėlių,
Duokit kunigui dėl čebatėlių.

Jūs, jaunos mergos, kurios tekėjot,
Man stuomenėlį duot pažadėjot.
Dabar ne laikas jums meluoti,
Reik kunigėliui stuomenį duoti.

Jūs, jaunos pačios, jūs, vinčiavotos,
Savo vyrelius kam iškavojot?
Dabar nereikia jums meluoti,
Tai kunigėlius galit rėdyti.

Senos bobelės, baltos galvelės,
Katros neturit jaunų dukrelių,
Nereikia jums kraitelių krauti,
Tai kunigėliams drobėles auskit.

Jūs, jaunos mergos, gražios panelės,
Imkit raktelius, eikit klėtėlėn.
Rėžkit stuomenis sulig žemelei.
Katros kavos ką — negaus kvitelių.

Jūs, jauni vyrai, jūs, vienturtėliai,
Kurie nupiovėt žalias lankes,
Vežkit šienelį ir avižėles
Bėriems žirgeliams jūs kunigėlio.

81

JAU ATĖJO KALĖDOS

Jau atėjo kalėdos —
Bus gaspadoriams bėdos.
Atvažiavo kunigas —
Ar padoriai vis atras?

Gaspadine, apsieiki,
O ką turi, čia padėki,
Mes gersim ir valgysim!
Gaspadine, apsieiki,
O ką turi, čia padėki,
Mes gersim ir valgysim!

Išimk keptą žąsiuką,
Pridarytą paršiuką,
Statyk alvę midučio
Ir saldaus gardaus vyno,

Baltus grynus pyragėlius,
Sodink šiuos meilius svetelius,—
Už stalo linksmi būsme,

Baltus grynus pyragėlius,
Sodink šiuos meilius svetelius,—
Už stalo linksmi būsme.

Gaspadoriau, apsisuk,
O kad eini, neužtruk,
Imk nuo svirno raktelius,
Eisim samstyt grūdėlius:

Rugių, miežių, avižėlių,
Kviečių, žirnių ir pupelių
Duok visiems po puspūrį,
Rugių, miežių, avižėlių,
Kviečių, žirnių ir pupelių
Duok visiems po puspūrį.

Mergos ir jūs, mergelės,
Ar suverpėt tolkeles?
Neškit žėdna po porą
Plonų linų, ne kiltų.

O mes gražiai priimsime
Ir teisingai pagirsime,
Kad geros verpėjos esat,
O mes gražiai priimsime
Ir teisingai pagirsime,
Kad geros verpėjos esat.

Bobos ir jūs, našlelės,
Sušukuotas vilneles
Neškit žėdna, rodykit,
Procią savo tvaipinkit,

O mes gražiai priimsime,
Jaunikaitį paskirsime,
Kad geros audėjos esat,
O mes gražiai priimsime,
Jaunikaitį paskirsime,
Kad geros audėjos esat.
Jūs, vyrai, jaunuomenė,
Esat pačiam drūtume!
Užpelnytą skatiką,
Kur kišenėj paliko,
Po berlinką negailėkit,
Ant stalelio čia padėkit,
Mes sunkiai važiuosme
giedodami,
Po berlinką negailėkit,
Ant stalelio čia padėkit,
Mes sunkiai važiuosme
giedodami.

82

MES VAŽIUOJAM KALĖDOT

Mes važiuojam kalėdot
Prie mizernų žmonių.
Davė mums po mizerną pūrelį,
Baltų linų pundelį
Ir vilnų svarelį.

Davė mėsos kiaulienos,
Dar pridėjo žąsienos,
Kilbasų penkias poras džiovintų
Ir kopūstų raugintų —
Tie mums širdį tvirtina.

83

SKAMBALAI JAU SKAMBALUOJA

Skambalai jau skambaluoja —
Mūs klebonas atvažiuoja.
Kalėdoja po namus,
Renka kviečius ir kumpius.

84

MIRĖ, MIRĖ MIZEROKAS

*Vargonininkas gieda,
laidojant beturtį:*

Mirė, mirė mizerokas.
Kad kits toks nemirtų,
Kad manęs negaišintų!

*Vargonininkas gieda,
laidojant turtuolį:*

Mirė, mirė bagočius.

Kad kits toks numirtų,

Kad man terbą pinigų pripiltų!

85

NUMIRĖ MIZEROKAS

Numirė mizerokas —

Nieko nepaliko.

Numirė bagočius —

Duok, dieve, ir kitą!

Paliko šėmą jautį, raguotą,

Paliko baltą gaidį, kuoduotą.

AUKSINIS JURGIS

Vienoje bažnyčioje buvo auksinė švento Jurgio statula, kuri viliojo ne vieną kleboną ir zakristijoną. Klebonas būtų seniai ją pardavęs, bet bijojo zakristijono: praneš kitiems, kad klebonas pardavė šventą Jurgį, ir žmonės pasipiktins klebonu. O juk klebonas nenori rodyti blogo pavyzdžio savo avelėms, kurias jis gano šioje ašarų pakalnėje, pats sėdėdamas ant kalnelio netoli rojaus vartų. Zakristijonas, bijodamas klebono, taip pat negalėjo parduoti švento Jurgio.

Atvažiavo į tą parapiją senas dvasios tėvelis, kunigų vadas, dekanas, kuris valdė dešimtį parapijų ir turėjo proto daugiau negu dešimt klebonų. Šis dekanas, pavarde Špokas, buvo nuolankus Kristaus tarnas. Pinigų jis turėjo prisikrovęs bankus: tik graibydamo pinigus iš savo avelių ir skaičiuodavo dienomis ir naktimis.

Špokas, įėjęs į bažnyčią, tuoj pastebėjo statulą, stovinčią ant altoriaus. Jis greitai sumanė šventą Jurgį išsiųsti svetur, nes Jurgiui galėjo nusibosti visą amžių stovėti vienoje vietoje. Pagailo Špokui švento

Jurgio. Jis pasižadėjo tuojau išvaduoti šventąjį iš baisios altoriaus sargo tarnybos.

Pasišaukė Špokas zakristijoną ir sako:

— Matai šventą Jurgį?

— Matau,— atsakė zakristijonas.

— Nuimk jį gražiai nuo altoriaus ir įsodink į ratus. Reikia jį išsiųsti į dangų, nes čia jis savo tarnybą jau atliko. Aš jam paruošiu gerą vakarienę, ir atsisveikinsime su juo šią naktį,— aiškino dekanas zakristijonui.

Zakristijonas stebėjosi, kad bažnyčioje buvo gyvas šventas Jurgis ir kad jis, baigęs savo tarnybą, keliauja pas viešpatį dievą. Bet Špokas įsakė zakristijonui niekam neišplepėti, kad Jurgis iškeliauja į dangų, ir šis tylėjo.

Špokas išvežė Jurgį į miestą ir pardavęs parsivežė maišą pinigų. Davė truputį ir zakristijonui.

— Kai ateis balandžio dvidešimt trečioji diena,— kalbėjo Špokas zakristijonui,— laikysime švento Jurgio pamaldas. Tu turėsi stovėti vietoj švento Jurgio. Tik niekam nė žodžio apie tai! Jei kam išsižiosi, tai dievas tave pragaran nugramzdins, joks kunigas neduos išrišimo.

Zakristijonas laikė paslaptį. Nors žmonės ir pastebėjo, kad Jurgio statulos nebėra bažnyčioj, nedrįso klausti bažnyčios tarnų.

Atėjo balandžio dvidešimt trečioji, ir zakristijonas, papuoštas švento Jurgio rūbais, stovėjo ant altoriaus. Davatkos nudžiugo, kad šventas Jurgis grįžo į bažnyčią, todėl prinešė, prikrovė ant altoriaus daug kiaušinių, kumpių ir kitokių valgomų daiktų. Špokas laiko mišias, o žmonės meldžiasi prie švento Jurgio altoriaus. Zakristijonas labai išalko, bestovėdamas nuo ankstauro ryto, ir ėmė valgyti sudėtus ant altoriaus valgius. Žmonės, pastebėję šventą Jurgį valgant, pamane, kad tai stebuklas, ir ėmė visi grūstis prie altoriaus, norėdami geriau pamatyti stebuklą. Užmiršo jie ir dekaną įsakymą, kad tie, kurie neduos dovanų šventam Jurgiui, neturi teisės prieiti prie pat altoriaus. Žmonės grūdosi, kimšosi ir apvertė žvakes, kurios degė ant altoriaus. Užsidegė švento Jurgio drabužiai. Zakristijonas, negalėdamas iškęsti, šoko nuo altoriaus ant žmonių ir išbėgo iš bažnyčios. Ne vienam jis kaulus aplamdė, nes buvo didelis vyras ir daug svėrė. Žmonės, pamatę dar didesnę stebuklą,

išbėgo paskui šventą Jurgį. Bet šventasis staiga dingo. Mat, zakristijonas įlindo į bažnyčios rūšį ir užsidarė. Špokas liko bažnyčioje vienas.

Atėjus kitam sekmadieniui, Špokas, įlipęs į sakyklą, barė žmones:

— Jūs bedieviai, velniui parsidavę! Tiek mažai prinešėt šventam Jurgiui valgių, o paskui ir tuos pačius norėjot atimti! Nuo dėmingi ant altoriaus lipote ir uždegėt jo šventą kūną! Pabėgo šventas Jurgis ir niekad nebesugriš, nors jį dievas buvo atsiuntęs iš dangaus jūsų išganymui. Dabar jūs prakeikti esate! Sudėkite daug pinigų ir nupirkite švento Antano statulą, tai dievas jums dovanos šią nedorybę.

Davatkos viską išsipardavė, net paskutinį drabužį būtų pardavusios, jei kas būtų pirkęs. Jos pasninkavo, samanas valgė, kad tik daugiau pinigų sunešus Špokui. Kai visą savo turtą jam atidavė, tada buvo iškilmingai pašventinta švento Antano statula ir pastatyta vietoj švento Jurgio.

KUNIGAS JAUČIO KAILYJE

Viename kaime labai vargingai gyveno senukas ir senutė. Vieną rytą susirgo senutė ir numirė po dviejų dienų. Senukas verkdamas nuėjo pas kleboną ir ėmė prašyti, kad jo senutę palaidotų su mišiom dykai, nes jis pinigų neturėjo. Kunigas senelį išbarė, kam jis nori viską gauti dykai, ir išvarė lauk.

Senelis parėjęs paprašė kaimynų, kad duotų lentų karstui pasidaryti. Kaimynai pasigailėjo: suaukojo kas lentą, kas vinių, kas pinigų drabužiams pirkti. Viską suruošęs, senelis išėjo duobės kasti. Bekasant kastuvas atsimušė į kažkokį labai kietą daiktą. Senelis pasiėmė kirvį ir norėjo nukirsti šaknį, bet kirvis atsimušė ir suskambėjo. Senelis suprato, kad čia ne šaknų esama. Pasiėmė kastuvą ir vėl pradėjo kasti. Baisiai nustebo senelis, pamatęs didelį puodą pinigų. Nudžiugęs susipilstė pinigus į kepurę, į kišenes, į antį ir bėga pas kleboną mišių užpirkti. Klebonas paprašė dešimt rublių, o senelis jam padavė dvidešimt ir patenkintas išbėgo namo.

Klebonas galvojo, galvojo, iš kur senelis gavo tiek pinigų, kad moka dvigubai, ir nusprendė: turėjo žmogelis rasti lobį. Mat, tais laikais žmonės labai dažnai rasdavo užkastų lobių.

Vieną dieną kunigas įsakė bernui papiauti seną jautį. Kai tai buvo padaryta, vėl vakarą, niekam nematant, apsigaubė klebonas seno jaučio oda ir eina pas senelį pinigų atimti. Priėjęs prie lango, suriko:

— Seni seni, atidaryk duris!

Senelis, nieko blogo nemanydamas, atidarė duris ir atšoko iš išgąščio, pamatęs tokią baisybę.

O klebonas vėl rėkia:

-- Seni, atiduok pinigus!

Senelis atidavė, pagalvojęs, kad pinigus nori atsiimti tas, kuris juos jam buvo davęs.

Klebonas labai nudžiugo, gavęs tokią daugybę pinigų. Parėjo jis ir baisiai nustebo, pamatęs, kad negali atitraukti rankų nuo pinigų, nors ir kažin kaip stengėsi. Klebonas pagalvojo, kad jį dievas baudžia, ir vėl leidosi pas senelį. Priėjęs prie senuko bakūžės, jis vėl šaukia:

— Seni seni, atidaryk duris!

Senelis atidarė. Kunigas jam pinigus sugrąžino ir išbėgo patenkintas namo. Kad nie-

kas nematytų, nusirengti klebonas nuėjo į kluoną. Bet baisus nustebimas! Jaučio oda buvo prie jo priaugusi: juo jis ją lupa, juo jam labiau skauda. Taip besikankindamas nuėjo į virtuvę, pasiėmė peilį ir nusižudė.

88

ŠUNS LAIDOTUVĖS IR OŽIO KRIKŠTYNOS

Vienas neturtingas žmogelis turėjo šunį. Kai šuo paseno, žmogus jį nusivedė į mišką: manė ten pakarti. Tik žiūri — šuo nubėgo prie senos eglės ir ėmė kasti žemę. Žmogus priėjo — stovi žemėje katilas su pinigais. Nuėjo namo, pasikinkė arklį ir parsivežė pinigus. Nuo to laiko jis šunį labai mylėjo.

Netrukus šuo padvėsė. Žmogus sumanė gražiai jį palaidoti. Nuėjo pas kleboną ir sako:

— Aš turėjau gerą šunį, jis mirė, norėčiau jį palaidoti su kunigu, kapinėsė.

Kunigas pradėjo bartis, rėkti ant žmogaus, kaip jis drįsta šitaip bažnyčią niekinti.

Žmogus ramiai klausosi, klausosi ir sako:

— Matai, čia buvo labai geras šuo, daug pinigų turėjo. Jis klebonui paliko tris šimtus rublių laidotuvėms.

— Ko gi iš karto nesakei? Tai tikrai geras šuo buvo. Padaryk karstą, įdėk, aš pats palaidosiu.

Atlaikė klebonas mišias už šunį, palaidojo, kryžių pastatė. Tik kažkaip žmogus neiškentė nepasigyres, kad šunį gražiai palaidojo. Sužinojo apie tai vyskupas. Vyskupas už bažnyčios išniekinimą paskyrė teismą — žadėjo kleboną iš kunigystės atleisti, o šunį iš kapinių išmesti. Klebonas ateina pas žmogų ir sako:

— Aš tavo šunį palaidojau, už tai mane į teismą šaukia, iš kunigystės išmes.

— Nebijok, — sako valstietis, — paliksi klebonu.

Įsideda jis į vežimą seną ožį ir važiuoja pas vyskupą. Sako:

— Aš atvažiavau, gal man šitą ožį pakrikštytum, jau labai senas, gali nusibaigti, o dar nekrikštytas.

Vyskupas kad pradės žmogų plūsti. Sako:

— Ar tu iš proto išėjai, kas tau darosi?

Valstietis sako:

— Aš veltui nenoriu, duosiu tūkstantį rublių.

— O kur nori, kad pakrikštyčiau, ar bažnyčioje?

— Ne, kaip ožiui, bus gerai ir kokioje pašiūrėje. Tik metriką išrašykite.

Nusivedė jie ožį į pašiūrę ir pakrikštijo Petru. Pakrikštiję nuėjo į vyskupo raštinę, metriką išrašė. Užmokėjo valstietis, atsisveikino ir išvažiavo.

Vyskupas pasilikęs pagalvojo, kad gali negerai išeiti su ta metrika. Siunčia tarnus raitus, kad pavytų tą žmogų ir žūt būt atimtų metriką. Žmogus pamatė atjojančius ir kad ims mušti ožį, net gaila žiūrėti. Pasivijo jį tarnai, klausia:

— Ei žmogeli, kam tu tą ožį muši? Kuo jis nusikalto?

— Ogi žinot, ponai, jį pakrikštijo, gavau metriką, o tas gyvulys ėmė ir suėdė ją. Dabar ką gi jam daryti — duodu į kuprą.

Tarnai, išgirdę tokią žinią, sugrįžo pas vyskupą, papasakojo. Vyskupas nusiramino, kad metrikos nebėra.

Atėjo teismo diena. Vyskupas ėmė smarkiausiai kaltinti kleboną, kad jis šunį palaidojo. O tas ima raustis po kišenes ir sako:

— Gerai, vyskupe. Tu sakai, kad aš šunį palaidojau, o pats — ožį pakrikštijai. Turiu čia ir jo metriką.

Vyskupas tik rankas nuleido, išsigando. Bet greitai susigriebęs garsiai tarė:

— Nei tu šunį laidojai, nei aš ožį krikštijau. Tai vis bedievių prasimanymai.

Ir liko viskas po senovei — klebonas klebonauti, šunelis kapuose, o ožys su vyskupo metrika.

89

PALIKIMAS

Gyveno labai apsukrus valstietis. Šalia jo sodybos buvo maža trobelė, kurioje gyveno vienas senelis. Senelis jau nepajėgė užsi-dirbti duonos ir eidavo elgetauti.

Vieną dieną tas elgeta numirė. Reikia tam valstiečiui elgetą palaidoti. Nuėjo jis pas kleboną užpirkti mišią. Klebonas, išklausinęs, kas mirė ir dar šį bei tą, pasiteiravo, ką tas žmogus mirdamas paliko. Valstietis ir pasakoja, esą, žmogelis palikęs du arklius ir vežimą — mat, jis užsiiminėdavęs pelnais. Kai reikėdavę kam kokius akmenis ant plento suvežiovi ar ką kita, tai jis, turėdamas du arklius ir vežimą, vežiodavęs ir iš to gyvenęs.

Klebonas, išklausęs valstiečio kalbos, sako:

— Na, tai aš palaidosiu labai gražiai, bet man turėsi atiduoti tuos palaikus.

— Gerai,— sako valstietis.

Parėjęs namo, jis iškėlė šermenis, o pas-
kui nuvežęs labai gražiai tą elgetą palaidojo.

Po kokių trijų dienų klebonas sako savo zakristijonui:

— Važiuok parsivežti palaikų. Matai, tas žmogelis mirdamas paliko už palaidojimą du arklius ir vežimą.

Zakristijonas, nuvažiavęs pas tą valstietį, paprašė arklių ir vežimo. Valstietis užlipo ant aukšto, nuėmė krepšį, dvi lazdas, su kuriomis tas elgeta vaikščiodavo, ir sako:

— Tai čia to žmogaus vežimas ir du arkliai.

— Betgi klebonas sakė, kad liko arkliai ir vežimas,— sako zakristijonas.

— Kokius jis arklius galėjo turėti, elgeta būdamas,— atkirto valstietis.

Ką darys zakristijonas, įsidėjo palaikus į vežimą ir išvažiavo. Išėmė parvažiavęs krepšį ir lazdas ir nunešė klebonui parodyti. Klebonas pamatęs suprato, kad valstietis jį labai apgavo, ir prašė zakristijoną niekam apie tą palikimą nepasakoti.

ARTOJO SŪNŪS

Medžiojo kartą karalius po girią. Pagiry valstietis arė dirvą. Karalius priėjęs tą valstietį užšnekinio ir klausia, kodėl jis, senyvas būdamas, aria — gal vaikų neturi?

— Turiu tris vaikus,— atsakė artojas.— Bet kas iš jų: vienas yra ubagas, antras — vagis, o trečias — žmogžudys.

Nustebęs karalius klausia valstiečio, kodėl jis savo vaikus taip blogai išaugino.

— Išauginau, rodos, gerai,— atsakė karaliui valstietis,— nes elgeta neelgetauja, vagis nevagia, žmogžudys nieko neužmuša.

Karalius nesuprato ir prašė artoją, kad pasakytų aiškiau.

— Yra taip,— tarė artojas.— Vienas iš mano sūnų yra mokytojas: moko vaikus ir užsidirba duonai. Antras yra kunigas — ima viską iš žmonių, bet nevagia. Trečias sūnus yra daktaras. Jis piausto žmones, bet nieko neužmuša.

Karalius pripažino, kad tai teisybė, ir artoją apdovanojo.

KUNIGAS IR ODLUPYS

Kitą sykį buvo du draugai, studentai. Mokydami universitete, jie labai draugavo, net viename suole sėdėjo. Vėliau vienas išėjo į kunigus, o kitas nuėjo kumelėms odų lupti. Ilgai jiedu taip gyveno ir užmiršo vienas kitą.

Vienąsyk numirė odlupio dukrelė. Jis nuėjo pas kunigą, buvusį savo draugą. Tas palaidojo dukterį ir už tai paėmė tris šimtus rublių.

Odlupys supyko, kam taip brangiai paėmė iš jo. Nuėjo jis kartą, patepė kunigo kumelaitei nuodų po snukiu, ir ta padvėsė. Pasišaukė kunigas odlupį, kad tai kumelaitei kailį nunertų. Tas atėjo, nulupo, užkasė kumelaiteį. Pasakė jam, kur pakabinti odą. Jis ir tai padarė. Tada kunigas ir sako:

— Kiek tu nori užmokesčio už darbą?

— Tris šimtus rublių,— atsakė lupikas.

— Už ką taip daug? — sako kunigas.—
Ar tau galvoj negerai?

— Tai visai nedaug,— atsakė odlupys.—
O kiek paėmei tu? Nei duobės kasei, nei ką,

tik nuėjęs papoteriavai ir tris šimtus rublių iš manęs išplėšei. O aš, matai, ir odą lupau, ir duobę kasiau, ir kailį pakabinau. Tu man turėtum duoti dar daugiau, aš ir taip mažai prašau, daugiau už tavo dirbęs.

Kunigas nusileido ir turėjo odlupiui užmokėti.

92

DANGAUS ATNAUJINIMAS

Dailininkas išdažė bažnyčią ir pateikė klebonui tokią sąskaitą: už švento Petro rūbų nubaltinimą — dešimt litų, už Barboros plaukų nudažymą — penki litai, už švento Roko žaizdos atnaujinimą — trys litai, už pragaro liepsnų paryškinimą ir septynių velnių išjuodinimą — penkiasdešimt litų, už viso dangaus atnaujinimą bažnyčios lubose — šimtas litų.

— Kaip tai? — nustebo klebonas.— Šimtas litų už dangaus remontą? Tai per daug. Daugiau kaip trisdešimt litų aš nemokėsiu.

— Atsiprašau,— sako dailininkas,— visai nedaug. Juk tamsta po šimtą litų paimi vien

tik už dangaus vartų atidarymą, o aš už tokią sumą visą dangų atnaujinau. Prašau mokėti!

93

MATININKAS IR KLEBONAS

Matininkas buvęs pakviestas pas kleboną laukų pamatuot. Ir tąkart atėjęs vargšas žmogelis, atnešęs klebonui už palaidojimą du rublius. Tas kunigas niekaip nesutinkąs už du rublius, sakąs:

— Eik, nors iš žemių iškasęs, atnešk.

Tas žmogelis ir verkiąs, ir prašąsis, kad jis niekaip nė iš kur nebegalįs gauti. Kunigas varąs šalin.

— O kad ne, užstatyk savo kailinius,— sakąs jis.

Žmogus ir buvęs besivelkęs, bet matininkas, kunigui nematant, pabrukęs tam žmogui rublį. Tas ir padavęs kunigui. Klebonas juokiąsis ir rodąs:

— Mat, kaip su muzikais reik apsieiti!

Matininkas, apmatavęs laukus, imąs iš kunigo keturiasdešimt rublių. Kunigas sakąs:

— Ar pasiutai?

Matininkas:

— Ogi kaip tamsta nuo to vargingo, be-
turčio žmogelio žiemos laike kailinius
vilkai?

Atėmęs savo, matininkas dar pasakęs:

— Kad nebūčiau pamatęs taip vargšą
spaudžiant, būčiau iš tamstos nieko neėmęs.

94

STEBUKLINGA VIETA

Kur ten paskelbę, kad bažnyčioj ėmę ste-
buklai rodytis. Pradėjo žmonės į tą vietą iš
visų pusių rinktis: visokie ligoniai ir luoši.
Žinoma, visi ėjo su aukomis, o atėjus reikė-
jo atsigerti ir pavalgyti. Bet pagalbos ten nė
vienas nejuto. Žmoneliai ėmė savitarpy šne-
kėti:

— Stebuklinga vieta, stebuklinga, o dar
negirdėt, kad kam būtų padėję.

Smuklininkas, tai girdėdamas, atsiliepęs:

— Ką čia jūs, žmonės, šnekat, kad nepa-
dėjo! Padėjo, kaip nepadėjo. Jau aš žinau,
kad dviem tikrai padėjo. Jūsų kunigui ir
man antram padėjo.

ŠVENTO ROKO ATLAIDAI

Šventas Rokas — Gruzdžiuose dideli atlaidai, kurie tęsiasi tris dienas. Žmonės sueina, suvažiuoja iš arti ir iš toli per daug mylių.

Taipogi tris dienas ir naktis klebonijoj kunigai su ponais siaučia: kortas muša, ir jiems kapelija su giesmininkais groja ir dainuoja. Po atlaidų klebonas tūkstančius jam „apieravotų“ rublių suskaito ir svetimiems kunigams apsimoka.

Smuklininkai šinkoriai, ką papelno per tris dienas už gėrimus, pusę metų su šeimyna gali poniškai misti ir pasirėdyti.

Tai bent atlaidai! Ne daug vertesni Linkuvos, Šidlavos ir Kalvarijos...

NAUDA IŠ PAMALDŲ

— Ar tamsta, ponas prabaščiau, užtikrini, kad taip brangiai apmokamos pamaldos grąžins mano žmonai sveikatą? Ar jos kada nors

apsaugojo bent vieną žmogų nuo mirties? — klausia parapijietis.

— O taip, mano vaikeli! Per keturiasdešimt metų jos visą laiką gelbėjo gyvybę man pačiam, mano vikarui, šeimininkei ir kitiems mano artimiesiems. Jei ne pamaldos, mes seniai būtume numirę badu,— paaiškino klebonas.

97

STRAZDELIS IR VYSKUPAS

Kitą kartą, vyskupui atvažiuojant, kunigas Strazdelis išėjęs taip pat pasitiktų. Bet jisai neėjęs keliu su kitais, tik šalia kelio ėjęs sau vienas, baltais trinyčiais apsivilkęs, lazdele pasiramsčiuodamas ir dainuodamas:

— O caca, o lialia, avytėles ralia.

— Kas tau, kunige, nutiko? — klausias vyskupas.

— Nieko, jūsų mylista. Aš ganau dievo avelės.

Apžiūrėjęs jį, vyskupas vėl taręs:

— Tu niekini kunigystės stoną.

Kunigas Strazdelis pakaušį pasikasęs ir sakęs:

— Kiek aš atsimenu, tai mūsų ganytojas Kristus neturėjo aukso lazdos nė violetų.

98

DU DRABUŽIAI

Nuvažiavus kunigui Strazdui Kupiškin ne kunigų rūbais, kaip dažniausiai jis vilkėdavo, dekanas pradėjęs jam prikaišioti, kodėl jis nevilkęs kunigo rūbais. Kunigas Strazdas suradęs dekaną čemara ir apsivilkęs. Pasiėdus dekanui čemaros, jis atsakęs, kad dekanas turįs du drabužius, o apaštalai turėdavę tik po vieną. Todėl jis vieną ir pasiėmęs.

PATARLĖS, PRIEŽODŽIAI IR MĪSLĖS

99

Kunigas apie dangų bliauna, o pats žemės turtus krauna.

LTR 265 (29)

100

Kunigai — dievo apaštalai, o į pinigus — kaip vanagai.

TŽ V 597

101

Kristus buvo basas, o kunigai aukse kasas.

LTR 2656 (33)

102

Kunigas dievą prašo, kai skatiką mato.

TŽ V 595

103

Kunigas už dyką mišių nelaiko.

LTR 30 (2390)

104

Kunigas dievą už pinigus pardavinėja.

LTR 30 (2389)

105

Be pinigų neprieisi prie kunigo.

LTR 1696 (211)

106

Ir velnią už pinigus į dangų įleis.

LTR 30 (2274)

107

Už pinigus kunigas ir velnią dangun nuvaro.

LTR 2795 (44)

108

Už pinigus gali velnią ir angelą nupirkti.

LTR 347 (74)

109

Už pinigus ir dangų nupirksi, bet tėvo motinos nerasi.

LTR 2653 (33)

110

Grašis ir į dangų kelią suranda.

KrvP III 65

111

Už pinigus ir dangų nusiperka.

LTRn 410

112

Turtingą ir į dangų įleis, kai pažvangins pinigais.

LTRn 410

113

Auksas ir į dangų palydi.

LTR 2633 (7)

114

Sidabrine yla dangų pragręši.

LTR 741 (18)

115

Sidabro yla ir velnio maišą praduria.

ST 26

116

Sidabrine kulka ir velnią nušauna.

LTR 914 (14/59)

117

Ir dangus turi vartus, aukso raktais atrakinamus.

KrvP IV 347

118

Ir danguje sauso niekas neklauso.

KrvP IV 331

119

Be pinigų ir iš peklos išspirs.

SD 161

120

Be žvakės ir danguje tamsu.

LMD I 227 (280)

121

Ašarom į dangų neįsiprašysi.

LTR 824 (22)

122

Dangus — brangus.

LMD I 483 (41)

123

Dangus labai brangus.

LTR 30 (201)

124

Dangus — brangus, tik ponams patogus.

KrvP I 359

125

Dangus — brangus, ne dėl tavęs, griešninke.

LTR 1011 (98)

126

Be pinigų nė dangun neįeisi.

LTR 2185 (76/23)

127

Kumetys dangaus nematys.

LTRn 410

128

Be pinigų neik į karčiamą ir į kleboniją.

LTRn 411

129

Grašis visur pagarboj — ir klebonijoje, ir karčiamoj.

KrvP III 65

130

Rublis sutinka užgimus, rublis palaidoja.

LTR 272 (36)

131

Kunigas ima ir už gyvą, ir už mirusį.

Art Nr. 6

132

Numazgoja griekus, bet neužmiršta ir kišenių.

LTR 2653 (35)

133

Kunigui ir daktarui vis naujas pinigas.

LTR 2541 (647)

134

Daktaras laukia, kad sirgtų, o kunigas — kad mirtų.

LTR 30 (235)

135

Kunigas trokšta didelės parapijos, bet džiaugiasi, kad kas numiršta.

Art Nr. 6

136

Tau kaip kunigui žingsnis brangus.

LMD 1 483 (39/62)

137

Ir kunigėlio nagai į save riesti.

LM 1938 Nr. 10

138

Kunigo ranka visą familiją dengia.

LTR 30 (2395)

139

Kunigas — ne katė, pieno negeria: duok jam vyno.

Art Nr. 6

140

Kunigo burna tik medui gerti, kunigo kišenė
tik turtui krauti.

LM 1938 Nr. 10

141

Eidamas kunigui į talką, duonos nepamiršk
pasiimti.

LM 1938 Nr. 10

142

Be ryšulėlio ir klebonijoje nelaukia.

LM 1938 Nr. 10

143

Kunigui duok ir dar ranką pabučiuok.

LTR 30 (2969)

144

Kunigui tik duok ir duok, o iš jo nieko.

LTRn 411

145

Plaukia kaip pinigai į kunigo mašną.

LTR 2656 (47)

146

Pono gerklė, ubago terba, kunigo kišenė niekados nepripildomi.

LTR 554 (109)

147

Girtuoklio gerklė, kunigo kišenė neužveriami.

LMD I 580 (96)

148

Ubago tarbos, o kunigo kišenės neprikrausi.

LMD I 261 (50)

149

Kunigo kišenė, o ubago krepšys neturi dugno.

LMD I 261 (198)

150

Kunigas ir ubagas neprisotinami.

LTR 1564 (17)

151

Kareivio duona kruvina, elgetos purvina,
o kunigo tepta.

LM 1938 Nr. 10

152

Kalėdininkai tik kunigai ir ubagai.

LTR 30 (2348)

153

Kunigai ir ubagai svieto procia gyvena.

LTR 30 (2350)

154

Kiauro ir klebono maišo nepripilsi.

LTR 2653 (13)

155

Klebono platus žakas — niekad neprikrausi.

LST 67

156

Kunigo kišenės nepripilsi, nors ir pražilsi.

LTR 30 (2385)

157

Kunigas slenka dūšaudamas, o velnias neša
tūpaudamas.

LTR 3428 (62)

158

Duok ubagai grūdą, kunigui pūdą, ciesoriui
pūrą, o pats padžiauk skūrą.

LTR 2656 (52)

159

Kunigas, ant akmens atsisėdęs, badu nemirs.

LM 1938 Nr. 10

160

Kunigas ir ant kelmo valgo duoną.

LTR 1071 (102)

161

Kunigas, ir pabaly sėdėdamas, turi baltą duoną.

LM 1938 Nr. 10

162

Kunigas gali ir ant ledo pragyventi.

LMD I 227 (283)

163

Kunigas ir miške nenumirs, ir ten jam žmonės atneš.

TŽ III 387

164

Kunigas, ir ant pečiaus sėdėdamas, badu nemirs.

LTR 61 (773)

165

Vargamistra ir ubagas iš tarbos gyvena.

LTR 778 (214)

✱

166

Kas nesėja ir nepiauna, o gardžiai valgo?

(Kunigas)

LM 1940 Nr. 18

***ŠVENTI RYKAI —
NEŠVENTI DALYKAI***

PAVOGTAS JAUTIS

Klebonas dejuoja prieš atlaidus, kad visko yra, o su mēsele riestoka. Vaikščioja po kleboniją ir grąžo rankas. Užeina vargonininkas.

— Ko gi,— sako,— klebone, grąžai rankas?

— Kaip, — sako, — negrąžysi! Suvažiuos rytoj daug kunigų. Visko yra užtektinai, o su mēsele riestoka.

— Na, tai gražiausia! — sako vargonininkas.— Gana tau grąžyt rankas. Ar nežinai, koks pono jautis? Nueisim, parsivesim, pasipliesim ir kokios puikios mėsos turėsime!

— Bet nueik, parsivesk,— abejoja klebonas.

— Na, tik tu žiūrėk, imsime ir parsivesime,— nenusileido vargonininkas.

Vakare vargonininkas, surinkęs špitolninkų nagines, apavė jomis kleboną ir pats apsiavė. Dvi poras dar pasiėmė į kelionę. Buvo iškritęs pirmosniegis. Suėjo jiedu į pono tvartą, apavė jautį atžagariom naginėm, patys taip pat persiavė atžagariom ir iškeliavo. Parsivedė jautį, pasipiovė. Ry tą ponas atsi-

kelia — žiūri, kad aštuonių vyrų ateita ir dingęs jautis. Ateina į kleboniją ir sako:

— Ar nebuvo čia kas?

— Nieko nebuvo.

— Žinai,— sako,— klebone, paskelbk iš sakyklos, kad dingo mano jautis. Gal matė kas.

Klebonas prižadėjo.

Po pamaldų įlipo klebonas į sakyklą ir sako:

— Dingo pono jautis. Ar nematėt, ar jį nuvedė, ar nusivežė kas?

Vargonininkas sėdi ant viškų ir sako:

— Aš žinau!

Klebonas girdėjo, kaip vargonininkas atsiliepė. Išlipęs iš sakyklos, klebonas greitai nulėkė pas vargonininką, įbruko jam šimtą rublių ir sako:

— Ką tu dirbi, ką tu dirbi? Gal tau galvoj negerai?!

— Nieko, klebone, nieko blogo neatsitiks,— nuramino jį vargonininkas.

Ateina ponas į kleboniją ir klausia vargonininko:

— Ką tamsta žinai apie jautį?

— Taigi, — sako vargonininkas, — klebonas sugalvojo šitaip: „Eikim,— sako,— parsiveskim pono jautį, pasipiausim, tai gražios

mėsos turėsim." Nuėjom, parsivedėm, pasi-
piovėm, mėsą pasidalinom per pusę, bet odą
gaila gadinti, nesinori piauti per pusę. Nu-
tarėme traukti: katras iš karto ištrauksime,
tam visa ir teks. Na ir traukiam. Jau aš jau-
čiu, kad klebono rankos tvirtesnės, kad jau
jis baigia ištraukt, tai aš lapt ir įsikandau
dantimis. Kai truktelėjau iš klebono nagų,
kai duosiu į sieną su galva — ir pabudau.

Juokiasi kiti kunigai, kad gražus vargo-
nininko sapnas, ploja delnais. Taip ir išėjo po-
nas, nieko nepešęs, o vargonininkas sunaud-
jo klebono šimtą rublių.

168

KLEBONO AVYS

Laukeliškių klebonas laikė daug avių. Vie-
ną kartą ėmė keletas avių iš kaimenės pa-
bėgo ir prapuolė. Išsiuntė klebonas vargo-
nininką avių ieškoti.

Apie Laukeliškius labai virdavo naminę
degtinę. Tai pas ką tik atjoja vargonininkas,
vis gauna burnelę išmesti. Taip vargoninin-
kas tiek prisiragavo, kad neįstengė nė namo
parjoti — liko nakvoti pas vieną ūkininką.

Atsikėlęs rytą žiūri, kad jo arklys pabėgęs. Tada jis, nieko nelaukdamas, išėjo į bažnytkaimį ir kaip tik pataikė pareiti tada, kai klebonasėjo mišių laikyti. Vargonininkas tuoj ant vargonų ir gieda.

Klebonas, laikydamas mišias, atsiminė apie avis. Jam buvo žingeidu sužinoti, ar rado jas vargonininkas, ar ne. Atsigrėžė jis ir sako neva lotyniškai:

— Ar nematei mano bary bara?

Vargonininkas suprato, ko reikia, ir atsakė:

— Per tavo bary bara pradingo mano y-ha-ha!

O žmonės tik klauso, išpūtę akis, kokią čia naują giesmę klebonas į mišias įdėjo.

169

PIGI AVIENA

Vienas kunigas, tur būt, ne per turtingiausiai gyvendamas, susitarė kartą su vargonininku pasirūpinti pigios mėsos. Vargonininkas turėjo iš ūkininko pavogti avį. Kunigas sutiko ir arklių vargonininkui duoti, kad būtų galima kiek toliau pajojėti. Juk nė vie-

nas žmogus nepamanys, kad čia kunigo ir vargonininko darbas.

Vieną tamsų šeštadienio vakarą išjojo vargonininkas pargabenti avienos. Sekmadienio rytą kunigas laikė pamaldas. Pamatęs vargonininką, jis prisiminė susitarimą ir panoro sužinoti, ar žygis pasisekė. Aiškiu balsu, lyg giedodamas liturgijos dalį, šaukia jis vargonininkui:

— Išsiunčiau tarną, kad parneštų man mė-mė. Norėčiau žinoti, ar parnešė man mė-mė!

Tuoju atsiliepė vargonininkas storu balsu, taip pat giedodamas:

— Pribruko man nugarą ir atėmė y-ha-ha!

Mat, jį vagiant užklupo žmonės, atėmė arklį ir išpėrė kailį.

170

KIAULĖS VOGIMAS

Kartą važiavo per kaimą klebonas su vargonininku. Pastebėjo klebonas labai riebią valstiečio kiaulę, darže besikuičiančią. Įsi-

norėjo jis pavogti tą kiaulę ir sako vargonininkui:

— Pavok kaip nors tą kiaulę, abu pasidalinsime broliška!

Susitarė. Klebonas davė arklį vargonininkui, ir tas išvažiavo kiaulės vogti. Pastatė jis arklį gale kiemo prie gatvės ir nuėjo pas kiaulę į tvartą. Kiaulė buvo labai sunki, ir jis negalėjo pakelti. Maigoma ir čiupinėjama kiaulė ėmė žviogti. Atbėgo valstietis ir pradėjo gaudyti vagį. Vargonininkas bėgo į ratus, tačiau, nesuspėjęs į juos išokti, paspruko namo be arklio.

Klebonas, laikydamas mišias, vis mąstė, kaip sekasi vargonininkui: ar pavogė jis kiaulę, ar ne. Kunigui bemąstant, įbėgo į bažnyčią vargonininkas ir ėmė groti vargonais. Tuoju klebonas atsisuko į vargonų pusę ir gieda vietoj „dominus vobiskum“:

— Ar a-atvežei kvi-kvi-kvi?

Vargonininkas vietoj „et kum spiritu tuo“ atsako:

— Neatvežiau kvi-kvi-kvi! Tik palikau y-ha-ha!

Klebonui lyg perkūnas trenkė į galvą, kad jo arklys prarastas. Peržegnojo jis žmones, užbaigė mišias, o vargonininkui mostelėjo ranka. Vargonininkas viską suprato. Kai at-

bėgo vargonininkas į zakristiją, klebonas jam suriko:

— Ach tu, šunsnuki! Kam palikai mano arklį ir tiek nuostolių padarei? Sėskim tuojau karieton ir švilpiam pas tą valstietį.

Nuvažiavo vargonininkas su klebonu pas tą valstietį šventinti ežerėlio. Mat, prie pat valstiečio kiemo buvo ežerėlis. Seniai pasakodavo žmonės, kad tame ežerėlyje kažin kada, neatmenamais laikais, prigėrė žmogus, kuris naktimis išlenda iš vandens ir vaidenasi, pasirodydamas gyviesiems. Valstietis labai nustebė, kad pas jį atvyko nelaukti svečiai.

— Balandėli, šiandien tau labai linksma,— kalbėjo klebonas, duodamas valstiečiui bučiuoti ranką.— Tu esi palaimintas — aš atvažiavau iš tavo namų velnio išvaryti. Velnias, išlįsdamas iš ežero naktimis, labai skriaudė tave. Tas velnias tavo kiaulę būtų užjodinėjęs, o paskui ir visus kitus gyvulius. Net tavo vaikus ir tave patį būtų į kapus nuvaręs!

Valstietis išsižiojęs klausė dvasiškos kalbos, bet netikėjo, kad velnias jo kiaulę būtų jodinėjęs, nes kiaulė gerai ėdė ir niekad nesirgo. Jis tarė:

— Jeigu velnias mano kiaulę jodinėja, tai jis gera daro, nes kiaulė labai gerai auga. Ne-

reikia tokio velnio varyti iš čia. Gal velnias man viską taip gerai darys, kaip kiaulę augina.

Klebonas užsirūstinęs suriko:

— Nelabasis tavo lūpomis kalba! Kai velnias nori pražudyti žmogų ar gyvulį, iš karto gera daro, o paskui pražudo viską, jei kunigas jo neišvaro iš to ūkio! Aš tau noriu daug gero padaryti. O jei tu nenori, tai aš važiuoju, laikyk velnią namuose ir pražudyk save ir visą savo šeimą!

Valstietis, paveiktas klebono žodžių ir labai išsigandęs, kad velnias liks neišvarytas, puolė rankos klebonui bučiuoti ir prašyti, kad išvartų velnią.

— Aš gerai sumokėsiu, išvaryk velnią!

Klebonas lotyniškai pagiedojo, pašlakstė vandeniui trobesius ir ežero krantą. Atsisveikindamas jis pareikalavo iš valstiečio šimto rublių už šventą darbą ir dar pridūrė:

— Mano vargonininkas anksčiau buvo čia atvažiavęs apžiūrėti velnio apsėstos kiaulės. Bet jis iš čia išskubėjo į bažnyčią, palikęs arklį pas tave. Duok arklį, nes mums reikia važiuoti.

Valstietis atidavė klebonui arklį ir dar atsiprašė vargonininko, kad palaikė vagimi.

VARGONININKAS — AVIŲ VAGIS

Buvo geras vargonininkas, bet didelis avių vagis. Klebonas norėjo, kad nevogtų. Pasakė klebonas sykį vargonininkui, kur yra geras jautis pavogti, bet sutvarkė taip, kad vargonininką sugautų ir gerai apvaltabytų.

Rytojaus dieną per pamaldas nori klebonas sužinoti, kaip sekėsi. Jis ir gieda:

— Oremus, mū-ū-ū!

Vargonininkas jam atpyškino:

— Tau mū-ū-ū, o man be-e-e! Mane apdraskė, sudaužė ir pliką paleido.

DANGIŠKI PIETŪS

Caro laikais viename pulke buvo dvasininkas. Kartą prieš mūšį jis ir sako:

— Garbingai kritę šiame mūšyje užsipelnys visų nuodėmių atleidimą ir pietaus danguje su dievu ir šventaisiais.

Kai prasidėjo mūšis, dvasininkas nudūmė į užfrontę.

Mūšiui pasibaigus, vienas kareivis jį užklausė:

— Tėveli, kodėl gi nenorėjai papietauti kartu su angelais?

— Todėl,— atsakė popas,— kad aš dar nenorėjau pietų. Aš pratęs pietauti vėlai.

173

KUNIGAI IR VYSKUPAS

Kartą žadėjo vyskupas atvažiuoti pas vieną kleboną. Jo laukti susirinko daug kunigų, o vyskupas neatvažiuoja ir neatvažiuoja. Kunigai panoro išgerti, bet bijojo, kad vyskupas nepažintų iš kvapo, nes išgėręs žmogus ilgokai smirdi degtine. Staiga vienas senas klebonas, išminčių išminčius, suriko:

— Aš žinau, aš žinau, kaip padaryti, kad degtine nedvoktume, nors ir gersime! Kai degtinės išgersim, užkąskim avižų. Pakramtykim jų, ir bus gerai. Avižos panaikina degtinės dvokimą.

Tuo tarpu vyskupas, apsivilkęs klebono rūbais, prisiartinio prie kunigų draugijos. Kunigai, girtavę kieme, kur šviesos nebuvo, vys-

kupo nepažino. Jie ėmė kviesti kartu išgerti ir tik ką atvykusį svečią:

— Eikš, išgerk klebonišką. Mums negali rodytis nekaltu avinėliu, kaip rodais savo avelėms, kurių sielas ganai!

Vyskupas atsakė:

— Aš labai mėgstu šio skystimėlio išgerti, bet kai išgeriu, tai dvokiu degtine. Dabar atėjau laukti vyskupo, tai negaliu dvokdamas jo sutikti. O sutikti reikia. Vyskupas nenėčia girtuoklių. Gali dar paskui mane nubausti.

Kunigai, susėdę aplink stalą, jam atrėžė:

— Nieko nebijok! Pavojaus nėra. Kai išgersi, užkask — pakramtyk avižų, ir jokio degtinės kvapo niekas neužuos. Nė pats velnias nesužinos. Dvoksi tik avižomis. Žinoma, vyskupas manys, kad tu pasninkauji ir minti avižomis, kaip vienuolis dykumoj. Už tai tave pagirs.

174

DOMINUS VOBISKUM

Pas vieną našlę eidavo klebonas, zakristijonas ir vargonininkas. Visi vienas nuo kito slėpėsi. Vieną vakarą atėjo pas našlę zakristi-

jonas. Našlė juokauja, myluojasi. Tik išgirdo — atkosti vargonininkas. Zakristijonas, nenorėdamas pasirodyti, greit užsirepėčkino ant krosnies, atsigulė ir užmigo. Našlė vargonininkui paruošė valgyti, pasakojo, kaip jo laukusi, tik išgirdo — atšlama klebonas. Vargonininkas įlindo nusigandęs į spintą, susirangė ir, bijodamas krebždėti, užmigo.

Klebonas meiliai pasisveikino su našle, paglostė ją, pastatė ant stalo atsinešto vyno. Našlė prikepė kiaušininės, ir abu susėdo už stalo. Geria, valgo, raudonuoja. Našlė ir sako:

— Kai tėvelis bažnyčioj giedi, taip gražu, taip gera melstis. Padainuokit ir dabar ką nors savo gražiu balseliu kaip varpeliu.

— Kad aš svietiškų dainų nemoku, tik „dominus vobiskum“.

— Tai pagiedokit nors šitą. Taip malonu klausytis.

Klebonas atsistojo, išskėtė rankas ir užtraukė:

— Dominus vobiskum!

Vargonininkas, nuo triukšmo pabudęs ir manydamas, kad jis, kaip paprastai, užsnūdo prie vargonų, iš spintos atrėžė:

— Et kum spiritu tuo!

Zakristijonas išsigandęs šoko nuo krosnies, sakydamas:

— Jau ir mišios prasidėjo, o aš dar žvakių neuždegiau!

Taip ir susitiko trys našlės lankytojai.

175

VELNIO PARODYMAS

Vieną kartą gyveno Garliavoje batsiuvys. Ir pradėjo pas jo žmoną lankytis pastorius. Tada susitarė batsiuvys su pačia iškrėsti pastoriui baiką.

Batsiuvys pasiskolino iš žydėlio arklį su vežimu ir išvažiavo į Kauną pirkti odų, o žmona tuoj susitiko su pastorium ir pasikvietė jį pas save į namus. Pasivaišino gerai abu, ir liepė moteris jam nusiprausti. Pripylė ji statinę šilto vandens, sumaišyto su smala. Pastorius įlipo ir pradėjo praustis.

Staiga kieme sulojo šuo, ir pasigirdo arklio trepsėjimas. Pastorius, pamatęs, kad parvažiavo batsiuvys, nusigando ir nežinojo, ką daryti. Tada batsiuvio pati pasiūlė jam įlipti į kitą statinę, kur buvo pūkų. Ji paaiškino, kad pastorius vandeny visą laiką negalės išbūti, o pūkuose minkšta ir šilta. Rytą, kai išeis vyras, ji pažadėjo pastorių išleisti. Pastorius,

daug negalvojęs, įlipo į statinę su pūkais. Jam įlipus, moteris uždengė statinę su dangčiu.

Kai viskas buvo sutvarkyta, įėjo į vidų batsiuvys. Kiek pasikalbėjęs, atėjo jis prie tos statinės, kur buvo pastorius, ir užkalė stipriai. Paskui šiaip taip užkėlė statinę ant vežimo, pasiėmė žarsteklį ir išvažiavo su statine.

Nuvažiavo batsiuvys prie kryžkelės, kur susieina daug kelių ir kur buvo didelis raištas. Tą dieną buvo Garliavoj šventė, ir važiavo daug žmonių. Batsiuvys tyčia išpurvino kumelę, o pats nuėjo į vidurį raisto ir pradėjo su žarstekliu graibyti. Pravažiavo vienas žmogus — nieko nesakė, atvažiavo antras ir paklausė, ką jis ten daro.

— Nagi velnius gaudau,— atsakė batsiuvys.

Tada žmogelis klausia, ar daug pagavo.

— Nagi tik vieną. Va, bačkoj turiu.

Kai žmogus paprašė parodyti, batsiuvys atsakė, kad palauktų, kol daugiau susirinks žmonių. Be to, jis dykai nerodysiąs, nes turėjęs nemaža vargo, kol pagavęs. Po kiek laiko prisirinko daug žmonių. Kai batsiuvys surinko pakankamai pinigų ir žmonės būtinai rei-

kalavo parodyti, atvažiuo dar vienas dvarininkas su dukterimis. Jis paklausė, kas čia yra, ir, sumokėjęs šimtą rublių, liepė parodyti velnią.

Batsiuvys atidarė statinę ir išleido pastorių. Pastorius, nieko nelaukdamas, nubėgo nuogas per laukus. Jis labai buvo panašus į velnią, nes buvo aplipęs smala ir pūkais.

Visi žmonės buvo patenkinti, o labiausiai dvarininko dukterys. Jos labai džiaugėsi, kad matė velnią.

Batsiuvys toliau laimingai gyveno su savo žmona.

176

NEPAŠVENTINTI APAŠTALAI

Kartą gyveno meistras. Jis dirbdavo bažnyčioms apaštalus ir buvo labai išgarsėjęs. Išgirdo apie jį karalius ir liepė padaryti dvylika apaštalu, kurie atrodytų kaip gyvi. Už tą darbą karalius meistrai prižadėjo sumokėti dvylika tūkstančių rublių. Meistras su savo žmona susitarė, kaip jie turės laimėti tuos tūkstančius.

Meistras išsijuosęs dirbo apaštalus. Padirbo devynis ir parašė karaliui laišką, kad at-

važiuotų tokią ir tokią dieną pasižiūrėti apaštalių, ar tinkamai padaryti. Sutartą dieną, kada karalius turėjo atvažiuoti, meistro žmona prisikėpė skanių pyragų ir prisidarė gardžių gėrimų. Prigaminusi iškūreno pirtį, pasikvietė psalomščiką ir duoda jam gert ir valgyt. Paskui užprašė psalomščiką eiti į pirtį išsiperti. Psalomščikas mielu noru nuėjo. Ilgai netrukus, baldosi į duris djakonas ir prašosi įleidžiamas. Meistro žmona, nubėgusi į pirtį pas psalomščiką, sako:

— Vyras pareina. Stok čia prie apaštalių ir nejudėk.

Šis išsigandęs nubėgo ir atsistojo prie apaštalių. Meistro žmona įsileido djakoną, nugirdė ir prašo, kad jis eitų į pirtį. Tas mielu noru nuėjo išsiperti. Tuo laiku beldžiasi į duris popas, kuris buvo taip pat pakviestas. Meistro žmona, nubėgusi į pirtį, sako djakonui:

— Vyras pareina. Greitai bėk, stok prie apaštalių ir stovėk kaip negyvas.

Šis persigandęs nubėgo, atsistojo prie apaštalių ir stovi nekrutėdamas. Meistro žmona įsileido popą, pavalgydino, nugirdė ir prašo, kad eitų į pirtį išsiperti. Popas mielai nuėjo. Meistras, kuris tuo laiku buvo pasi-

slėpęs, pajuto, kad popas jau pirty, ir ėmė baldytis į duris, keikti garsiai pačią, kad popas girdėtų. Žmona greitai nubėgo į pirtį ir sako popui:

— Bėk, vyras pareina. Greitai stok čia prie apaštalu ir nejudėk, o aš užrąkinsiu, paįmsiu raktą, ir jis čia neįeis.

Popas atsistojo prie apaštalu ir stovi kaip stabo ištiktas. Tuo tarpu atvažiuoja karalius su savo svita. Meistras pasiėmė vaškinę žvakę, raktą ir nusivedė karalių su didikais prie kambario, kuriame buvo apaštalai. Atrąkinęs duris, šviesdamas su žvake, įvedė karalių į tamsų kambarį prie pirties. Psalomščikas, djakonas ir popas, pamatę karalių ir pažįstamus didikus, nieko nelaukdami, išdūmė pro langą su visais rėmais ir stiklais. Tuojau už lango ir prie durų liepė karalius pastatyti stiprią sargybą, kad likusieji apaštalai neišbėgtų. Tada karalius ir klausia meistro:

— Kodėl apaštalai išbėgiojo?

— Todėl, kad jie nešventinti ir pabūgo švęstos vaškinės žvakės, — atsakė meistras.

— Nešviesk, o tai visi išbėgios, — perspėjo karalius meistrą. Užrąkino kambarį, dar labiau sustiprino sargybą. Paskui, karaliui įsakius, meistras parvežė popą, tą patį, kur buvo pro langą pabėgęs. Popas pašventė likusius

devynis apaštalus. Karalius sumokėjo meist-
rui dvylika tūkstančių rublių, išgyrė apašta-
lus, kad atrodo kaip gyvi, ir išvažiavo namo.

Karalius, parsivežęs apaštalus, parodė
savo pačiai ir sako:

— Devynis apaštalus atsivežiau, o trys
pabėgo.

Karalienei atvežtieji apaštalai labai pati-
ko. Patalpino juos gražioje salėje, ir visa ka-
raliaus šeima labai džiaugėsi.

177

BIESAS POPĄ NEŠA

Popas turėjo gražią pačią. Ta pati ir sako
vyriui:

— Jūs, popai, visi esate mergininkai.

Popas ginčijasi, kad ne.

— Na gerai,— sako pati.— Tu išeik iš na-
mų, o aš per vieną vakarą visus miesto popus
sukišiu po pečium.

Tas ir išėjo. Tuoju pati nusiuntė vienam
popui laišką, kad ateitų pas ją po septynių,
kitam, kad ateitų pusę aštuntos, ir trečiam,
kad ateitų po aštuonių.

Vakare ir ateina pirmasis popas. Jam besišnekant su popiene, beldžiasi prie durų atėjęs antrasis.

— Vyras pareina! — sako pati.

— O kur aš dingsiu? — klausia popas.

— Lįsk po pečium.

Popas taip ir padarė. Įeina antrasis. Tam besišnekant su popiene, ateina trečiasis.

— Vyras pareina! — šaukia ji.

— O kur aš dingsiu? — klausia popas.

— Lįsk po pečium.

Palindo ir antrasis po pečium. Trečiajam besišnekant, pareina vyras.

— Vyras pareina! — sako pati.

— O kur aš dingsiu?

— Bėk, lįsk po pečium!

Ir tas palindo.

Įėjo vyras.

— Na,— sako,— kelis popus turi?

— Tris. Visi po pečium yra.

Popas pasiėmė šiaudų, atsinešė, padėjo pečiaus angoje ir sukūrė ugnį. Ryto metą žiūri — visi popai negyvi. Tada išėjo jis į miestą ieškoti žmogaus, kuris tuos popus išneštų ir į upę sumestų. Susitiko mieste kareivį ir sako:

— Ar nori pasipelnyti?

Na, žinoma, kareivis kurgi nenorės.

— Nuneši,— sako popas kareiviui,— vieną negyvą popą, įkruši į upę ir gausi už tai šimtą rublių.

Kareivis apsiėmė tai padaryti. Vakare atėjo, pasiėmė vieną popą ir neša. Benešdamas susitiko miesto viršininką. Tas ir klausia:

— Kas eina?

— Biesas popą neša!

— Kad neša, tegu neša,— sako viršininkas. Kareivis nunešė, įmetė popą į upę ir grįžta atgal.

— Na, ar nunešei? — klausia popas.

— Nunešiau.

— Na, eisim pažiūrėti.

Išeina, žiūri — yra popas.

— Tai koks prakeiktasis,— sako kareivis.— Įkrušau ir kaulus išnardžiau, o jis vis tiek parėjo.

Neša iš naujo. Sutinka vėl miesto viršininką.

— Kas eina? — klausia viršininkas.

— Biesas popą neša!

— Tegu neša.

Nunešė ir tą, įgrūdo į upę.

— Na, ar jau nunešei? — klausia popas.

— Jau,— sako kareivis.— Įkrušau antrą sykį.

— Na, eisim pažiūrėti, ar nesugrižo.

Išėjo, žiūri — vėl popas yra.

— Tai koks prakeiktasis, dar parėjo,— sako kareivis.

Paėmęs ir tą neša. Nešdamas vėl susitiko viršininką.

— Kas čia eina? — klausia viršininkas.

— Šėtonas popą neša,— sako šis.

— Kad neša, tegu neša.

Viršininkas tuojau davė žinią vyresnybei, kad biesas popus nešioja. Vyresnybė pasiėmė dar vieną popą ir eina to bieso gaudyti. Popas, atsisėdęs ant baltos kumelės ir pasiėmęs į rankas šlakstytuvą, joja sau, kelią šlakstydamas. Tuo tarpu, nuskandinęs trečiąjį popą, pareina kareivis. Žiūri — popas ant baltos kumelės bejojąs.

— Ar tu, prakeiktasis, dar tebesivalkioji! — suriko kareivis. Tardamas tuos žodžius, jis šoko prie popo, čiupo už barzdos, nuvilko nuo kumelės ir nunešęs įgrūdo į vandenį.

Pargrižęs į popo namus, kareivis sako:

— Buvo vėl beparjojąs ant baltos kumelės, bet neleidau pargrižti — nuskandinau.

Popas tuojau atidavė kareiviui šimtą rublių, ir tas pasipelnęs iškeliavo.

VERŠENA

Buvo trys broliai: du protingi, vienas kvailas. Visa šeimyna gyveno labai vargingai: turėjo tiktai namus, klėtį ir veršelį gurbelyje. Tėvas numirė, ir sūnums reikėjo visa tai pasidalinti. Vyresnysis brolis paėmė namus, antrasis — klėtį, o kvailiui atidavė gurbelį su veršeliu. Paėmė tasai veršelį, pasipiovė, mėsą suvalgė, o odele sudžiovino ir išėjo į pasaulį.

Eina, eina, prieina didį mišką, o tam miške — didį namą. Buvo nakties metas. Įėjo į vidų, rado šeimininkę ir pasiprašė naktigulto. Ta jo nepriėmė, sakydama, kad maža vietos. Kvailys galvoja, ką jis dabar darys? Galvojo, galvojo ir sugalvojo: kai šeimininkė nematė, jis užlipo ant aukšto. Ten rado didelę krūvą obuolių ir skylę, pro kurią galėjo matyti, kas dedasi troboje. Valgo jis obuolius ir džiaugiasi, kad pasisekė gerą vietą gauti.

Buvo jau pats nakties glūdumas. Tik girdi jis — troboje kažkoks triukšmas. Žiūri pro skylę ir mato, kad šeimininkė atnešė ir pastatė ant stalo virdulį, pridėjo visokių valgių, gėrimų ir kažin ko laukia. Netrukus kažkas atvažiavo, sustojo ir įėjo į vidų. Kvailys tarė,

kad tai pats šeimininkas, bet apsiriko: įėjo trys popai. Pasisveikino su šeimininke, susėdo už stalo ir pradėjo gerti ir valgyti. Gėrė, valgė, linksminosi, nieko pikto nelaukdami.

Tuo tarpu parvažiuoja namų šeimininkas. Visi šoko iš savo vietų. Popai sulindo pakrosnin, šeimininkė sudangavo visą maistą ir laukia vyro. Įėjus šeimininkui į vidų, kvailys nulipo nuo aukšto ir pasiprašė naktigulto. Šeimininkas leido ir pasikvietė draug su savimi valgyti. Padavė šeimininkė vyrui ir kvailiui juodos duonos ir barščių. Daugiau, esą, nieko neturinti. Kvailys sukrutėjo ir pabarškino veršena.

— Ką tu čia turi? — klausia šeimininkas.

— Veršena,— sako kvailys.— Ji pasakė man visa, kas buvo viduj prieš tavo parvažiavimą.

— Apsakyk man,— sako šeimininkas,— tai aš tau viso ko pristatysiu, ko tik tu panorėsi!

Nuvedė kvailys šeimininką prie spintos. Ten jie rado virdulį, visokių valgių ir gėrimų. Susinešė viską ant stalo ir valgo. Užkandęs kvailys apsakė šeimininkui viską, ką buvo matęs, ant aukšto būdamas. Abudu ištraukė iš pakrosnio tris popus, užmušė ir sumetė

į upę. Paskui ėmė šeimininkas prašyti, kad kvailys parduotų jam veršena.

— Gerai,— sako kvailys,— pripilk man krūvą pinigų, tai parduosiu.

Šeimininkas sumokėjo krūvą pinigų ir paėmė veršena, o kvailys, pasiėmęs pinigus, greitai išėjo. Parėjęs namo, jis nusipirko žemės, namus ir pradėjo laimingai gyventi. Išmintingieji broliai pavydėjo jam, bet nieko pikto negalėjo padaryti.

O žmogus, nusipirkęs veršena, lamdė ją, lamdė, bet ji nieko jam nepasakė.

179

KLEBONO ŠUNIUKAS

Gyveno klebonas su gaspadine ir turėjo šuniuką. Gaspadinė šuniuką diktai mylėjo ir norėjo išmokyti šnekėti, bet niekas negalėjo to padaryti.

Pristojo sykį prie klebono gudrus vargonininkas ir apsiėmė šuniuką išmokyti.

— Tik žinai, klebonėli, reikia tūkstančio raudonųjų: reikia toli nuvežti ir už mokymą sumokėti.

Klebonas sutiko. Vargonininkas pasiėmė

pinigus, šuniuką ir išvažiavo. Nuvažiavęs į miestą, už klebono pinigus nusipirko gražią trobą, o šuniuką miške užmušė. Pauliavojęs tris dienas, vėl sugrįžo:

— Įdaviau, klebonėli, į mokyklą. Keli mokytojai aplink jį lakstys ir netruks išmokyti.

Praėjo kiek laiko. Klebonas nori važiuoti pažiūrėti, kaip šuniukui sekasi mokslas. Vargonininkas jį atšnekėjo, paėmė pinigų kelionei ir vėl išvažiavo. Prauliavojęs klebono pinigus, sugrįžo nusiminęs:

— Blogai, klebonėli, šuniukas jau pradėjo šnekėti, bet šneka ne kokius dalykus apie tamstą ir tamstos gospadinę.

Klebonas susirūpino.

Praėjo mokymo laikas. Vargonininkui reikėjo parvežti mokytą šuniuką. Paėmė jis dar tūkstantį raudonųjų mokytojams ir už kelionę ir išvažiavo. Pabuvo kelias dienas savo troboj mieste ir grįžta. Klebonas su gospadine nuėjo prie gelžkelio pasitikti. Pamatė parvažiuojantį vargonininką, tik be šuniuko.

— Kur mokytas šuniukas? — klausia klebonas.

— T-s-s,— sustabdė jį vargonininkas,— palaukim, kol iš žmonių išeisime. Viską papasakosiu.

Žmonių spūstis sumažėjo. Gaspadinė neiškentė ir klausia:

— O kur mokytas šuniukas?

— T-s-s,— vėl sustabdė vargonininkas.

Kai išėjo iš miesto, vargonininkas pradėjo pasakoti:

— Šuniukas buvo visai gerai išmokęs šnekėti. Tik baisiai negerus daiktus kalbėjo. Nežinau, klebonėli, ar verta ir atpasakoti. Jis pasakojo, kad klebonėlis mylįs gaspadinę, ir dar visokių niekų prikalbėjo. Aš bijojau, kad visi žmonės tų jo kalbų neišgirstų, ir miške jį užmušiau.

— Gerai padarei,— apsidžiaugė klebonas ir dar pridėjo vargonininkui tūkstantį auksinių, kad niekam mokyto šuniuko šnekų nepasakotų.

Vargonininkas paėmė pinigus ir dar dabar laimingai tebegyvena savo troboje.

180

DUŠYTE

Vienas kunigas, nuvažiavęs į kaimą kalėdoti, klausia vaiko:

— Ar turi žmogus dūšią?

— Aš nežinau, ar žmogus turi, ar ne, bet kunigas tai turi,— atsakė vaikas.

— Iš kur tu žinai, kad kunigas turi?

Vaikas atsakė:

— Vieną naktį aš buvau nuėjęs klebono obuolių vogti. Įlipau į medį ir pamačiau kažką baltą išlendant pro klebono langą. Klebonas tada pasakė: „Ateik, dūšyt, kitą sykį.“ Štai iš kur žinau, kad kunigas turi dūšią.

181

NEGIRDŽIU

Vienas zakristijonas turėjo gražią žmoną, kurią pradėjo lankyti klebonas. O klebonas turėjo didelį sodą. Tai zakristijonas, kur buvęs, kur nebuvęs, vis po klebono agrastus. Klebonas už tai pyko.

Sykį zakristijonasėjo išpažinties. Išpaskojo visas nuodėmes ir tyli. Klebonas tada ir klausia:

— Ar nežinai, kas mano agrastus vagia?

— Negirdžiu, klebonėli,— palenkęs galvą, atsakė zakristijonas.

— Ar nežinai, kas mano agrastus vagia?— dar labiau sušuko klebonas.

Zakristijonas vėl pasuko galvą ir dar garsiau subliovė:

— Negirdžiu, klebonėli!

Nustebo klebonas ir daugiau nieko neskakė. Parėjęs į kleboniją, jis ir klausia zakristijoną, kodėl tas negirdėjęs.

— Klebonėli, ten yra tokia vieta, kur nieko negali girdėti.

Klebonas nenori sutikti. Tada sutarė abudu eiti į klausyklą ir patikrinti. Zakristijonas atsisėdo klebono vietoje, o klebonas pasakoja nuodėmes. Išpasakojo viską ir tyli. Tada zakristijonas ir klausia:

— Ar nežinai, kas pas mano bobą eina?

— Negirdžiu,— pasukęs galvą, atsakė klebonas.

— Ar nežinai, kas pas mano bobą eina? — dar garsiau sušuko zakristijonas. Klebonas vėl pasuko galvą ir dar garsiau atsakė:

— Negirdžiu!

Išlipęs iš klausyklos, zakristijonas ir klausia:

— Na, klebonėli, ar viską girdėjai?

— Teisybė, — sutiko klebonas. — Nieko čia negali girdėti.

KAS IŠGERIA VYNĄ?

Vienas zakristijonas turėjo labai gražią žmoną. Ėmė ir išimylėjo tą jo žmoną klebonas. Kuo toliau, tuo dažniau klebonas ją lankė. Zakristijonas matė, kad klebonas myli jo žmoną ir kasdien lanko, bet nieko nesakė, nes bijojo, kad jo klebonas nepavarytų.

Klebonas kas rytas laikydavo mišias, o zakristijonas jam patarnaudavo. Įsigudrino jis tarnaudamas išgerti klebono vyną, kai tik šis prisipildavo prieš pakylėjimą.

Kartą zakristijonasėjo prie klebono išpažinties. Papasakojo visas nuodėmes ir paprašė atgailos. Tada klebonas jo paklausė:

— Ar visus griekus pasakei?

— Taip.

— O kas mano vyną išgeria?

— Ką? Nieko negirdžiu.

— Kas mano vyną išgeria?

— Ką?

— Kas mano vyną išgeria?! — kad riktelėjo klebonas, net visa bažnyčia sudrebėjo.

Tada zakristijonas paklausė klebono:

— Kas pas mano žmoną eina?

Nuo to laiko klebonas daugiau niekad pats neklausinėdavo zakristijono nuodėmių.

183

KLEBONAS IR VARGONININKAS

Kitą kartą gyveno labai gobšus klebonas. Jis aparė ir užsėjo visus kalnelius ir net kapelius. Buvo ten pas jį vargonininkas nepėsčias. Šis buvo baisus latras ir girtuoklis: mėgdavo kas papuola iš klebono nukniaukti ir pragerti. Klebonas gi jam vis kartodavo:

— Pamatysi, tu prarasi savo dūšią.

Kartą atėjo klebonas mišių laikyti ir taip buvo persiėmęs savo darbais, kad ėmė ir užgiedojo:

— Pasėjau griką, pasėjau vikį
Aukštam kalne, žaliai kepeliusė!

Vargonininkas buvo įsigėręs ir atrėžė:

— Kas tau, durniau, darbo
Su mano dūšia!

Davatkos gi meldės ir manė, kad taip reikia giedoti, kaip jie kad gieda.

GUDRUS VARGONININKAS

Vienoje parapijoje gyveno vargonininkas, kuris turėjo labai didelę šeimą, o atlyginimą iš klebono gaudavo mažą. Todėl labai skurdžiai gyveno.

Vargas ir skurdas išmokė vargonininką gudrumo. Sumanė jis gudrumu gauti iš klebono pragyvenimą. Apžiūrėjo klebono gyvulius, pamatė labai riebų meitėlį ir, nuėjęs į tvartą anksti rytą, kada dar visi miegojo, įkalė ilgą vinį tam meitėliui į ausį. Tai padaręs, vargonininkas pabėgo. Meitėlis, netverdamas skausmu, ėmė apsiputojęs šokinėti, lipti ant sienų, žviogti, kramtyti viską kaip pasiutęs. Klebonas, pamatęs tokį šėlstantį meitėlį, pasišaukė savo geriausią draugą vargonininką pasitarti, kas daryti. Vargonininkas pasakė, kad meitėlis pasiuto, todėl reikia jį užmušti ir miške užkasti. Klebonas įsakė vargonininkui tą darbą padaryti. Vargonininkas labai nudžiugo, užmušė meitėlį, parsinešė ar parsivežė namo ir valgė mėsą su didžiausiu apetitu. Po kelių dienų jis ir kitam meitėliui į ausį vinį įvarė. Na, ir tas meitėlis „pasiuto“. Klebonas ir tą atidavė vargonininko globai.

Taip vargonininkas vis kaldavo gyvuliams
vinis į ausis, o gyvuliai iš skausmo atrodyda-
vo pasiutę, ir klebonas juos atiduodavo var-
gonininkui nužudyti. Šis tik valgydavo jų
mėsą ir pardavinėdavo. Per metus vargoni-
ninkas išnaikino visus gyvulius, išskyrus ark-
lius, ir labai praturtėjo.

Klebonas buvo gudrus žmogus. Jis ėmė
įtarinėti vargonininką, ar tik šis jo neapgau-
dinėja. Liepė klebonas padaryti didelę spintą
iš žalių lentų ir pastatyti vargonininko pirkio-
je, kad išdžiūtų. Į tą spintą jis įleido savo
šeimininkę, įdėjo jai valgio ir užrakino. Kle-
bonas liepė tai bobai tris dienas ir naktis ra-
miai laikytis spintoje ir klausyti, ką kalbės
vargonininko šeima apie klebono gyvulius.
Spinta stovėjo vargonininko bute, o vargoni-
ninkas juokavo ir pasakojo, kaip jis išnaiki-
no klebono gyvulius.

Vargonininkui labai parūpo, kas spintoje
gali būti. Jis pridirbo raktą, atrakino spintą
ir rado viduj tupinčią bobą. Vargonininkas
nutarė, kad reikia bobą užmušti. Užkišo jis
skarmalais tos bobos gerklę, ir ji užduso. Ta-
da vargonininkas prikimšo bobos gerklę sū-
rio, pastatė ją spintoje ir užrakino.

Klebonas parsivežė atgal spintą, atrakino
ir rado savo šeimininkę negyvą. Pagalvojo

jis, kad boba užspringo, valgydama sausą valgį, nes skystimo jokio nebuvo į spintą įdėjęs. Labai nusigando klebonas, nusiminė ir vėl prašė vargonininko patarimo.

— Šianakt mirė staiga mano šeimininkė,— aiškino klebonas.— Bijau laidoti, nes žmonės ims pletkavoti, kaip ji galėjo taip staiga numirti. Be to, pinigų gaila karstui dirbti. Aš ir taip už jos nuodėmingą dūšią pasimelsiu.

Vargonininkas pasigailėjo klebono, kurį nelaimės dažnai lanko, paguodė jį ir prižadėjo naktį išnešęs tą bobą užkasti, kad niekas nežinotų. Sutarė vargonininkas ir klebonas visiems sakyti, kad ji išėjo kitur tarnauti.

Vargonininkas naktį paėmė bobą, įspraudė tarp medžių po klebono langu ir paliko. Dar užėjęs pasakė klebonui, kad užkasė. Rytą klebonas pastebėjo bobą, stovinčią po jo langu, ir nubėgo išsigandęs pas savo ištikimiausią bičiulį vargonininką.

— Oi, bėda, bėda! — šaukė klebonas. — Numirėlė sugrįžo iš kapų!

Vargonininkas atrėžė:

— Aš nebenešiu, nes aš bijau vaiduoklių. O ši boba, matyt, yra prakeikta. Aš jos bijau kaip piktų darbų!

Klebonas davė vargonininkui daug pinigų, kad tik šis jį iš nelaimės išgelbėtų — nukirstų bobai galvą ir, įdėjęs tą galvą tarp kojų, užkastų kur nors, kad ji nebegrižtų.

Vargonininkas, gavęs daug pinigų iš klebono, dar norėjo gauti iš savo kaimyno, šykštuolio krautuvininko. Krautuvininkas savo priemenėje turėjo pasistatęs daug statinių raugintų kopūstų ir pardavinėdavo juos, plėšdamas iš žmonių pinigus. Naktį vargonininkas atkabino krautuvininko namo duris, įnešė tą negyvą kunigo šeimininkę ir, pastatęs tarp statinių, išėjo. Anksti rytą atėjo vargonininkas pas miegantį krautuvininką kopūstų pirkti. Krautuvininkas klausia:

— Kaip tu įėjai čia?

— Durys neužkabintos,— sako vargonininkas.— Jau viena boba kopūstus deda sau į puodą!

Krautuvininkas pamanė, kad vagia jo kopūstus, šoko iš lovos, išbėgo priemenėn keikdamasis ir pylė kumščiu bobai per galvą. Boba išvirto ir guli negyva. Vargonininkas ėmė šaukti:

— Aš tuoj policijai pranešiu, kad tu bobą užmušei!

Krautuvininkas ėmė prašyti, kad nesakytų, tačiau vargonininkas nenusileido. Jis grasė

apskūsiąs krautuvininką. Išsigandęs krautuvininkas siūlė jam pinigų, o jis neėmė ir vis grasino apskūsiąs. Krautuvininkas atsiklaupė prieš jį ir ėmė prašyti pasigailėjimo. Vargonininkas pareikalavo:

— Jei visą savo turtą man atiduosi, tai niekam nesakysiu!

Krautuvininkas pasirašė vekselius — visą savo turtą atidavė vargonininkui. Tuomet tą nelaimingą klebono šeimininkę iš tikrųjų užkasė žemėmis. Krautuvininkas, visus savo pinigus, trobesius, gyvulius ir kitus daiktus atidavęs vargonininkui, iškeliavo gyventi kitur.

Vargonininkui dabar pilvas sopa, nes jis daug valgo ir dar daugiau geria. O į bažnyčią tai nė kojos nekelia.

185

KUNIGO PIEVA

Klebonui reikėjo keturių piovėjų, kad per dvi dienas nušienautų kunigo pievą. Tris darbininkus jis turėjo savo, ketvirtą pasisamdė čigoną. Nuvažiavo visi, ir taisosi ūkvedys pradėti piauti. Čigonas sako jam:

— Gulkimės pailsėti.

— Daug metų jau aš šią pievą piaunu,—

tarė ūkvedys.— Ilsėtis nėr kada. Kai per dvi dienas nenupiausime, klebonas barsis.

— Klausyk manęs, — sako čigonas, — o viskas bus gerai. Gulkim ir ilsėkimės.

Pagulėjo, pavalgė pusryčius, ir vėl ūkvedys rūpinasi, kad reikia piauti. Ir taip per dvi dienas nenušienausią keturiese. O penkto nėr iš kur pasisamdyti.

— Gaspador, nesirūpink, ant mano atsakymo! — sako jam čigonas.— Tamstai bėdos nebus, tik turėk kantrybės. Kad aš sakau, tai ir bus gerai. Nei pradėti nepradėkim tą pievą piauti.

Na, ir guli visi keturi abi dienas užkandžiaudami. Po dviejų dienų parvažiavo.

— Ar jau nušienavote? — klausia klebonas.

Tuoj čigonas:

— Ponali kuningėli, kad režėm, tai režėm. Gul visa pieva išklota.

Klebonas, visus pamylėjęs, užmokėjo čigonui, kiek suderėta. Čigonas užsimetė dar, kad jam duonos kepalą pridėtų jo pačiai ir vaikams. Klebonas liepė paduoti iš klėties. Čigonas, kartu nusekęs, prašo, kad jam ir mėsos kokią paltį pasuktų. Klebonas liepė atpiauti kokią bryzą. Čigonas, pamatęs sviesto kubiliuką, užsipuolė, kad jam ir sviesto duo-

tų. Klebonas liepė ir sviesto duoti. Čigonas pamatė tris ar keturias puodynes medaus. Puolė prašyti, kad jam vieną puodynę atiduotų. Klebonas supykęs ir sako:

— Meskit laukan tą biaurybę!

Tuoį čigonas, ant kelių atsiklaupęs, susiėmė rankas ir pradėjo melstis:

— Pone dieve, išklausyk maldos mano! Padaryk, kad ant tos pievos, kur mes nupiovėme, vėl visa žolelė stačia atsistotų. Pone dieve, išklausyk maldos mano, o balsas mano tegul nueina į ausis šventas tavo! . .

— Neklausys tavęs ponas dievas, ne,— juokiasi klebonas.

Čigonas persižegnojo ir nuėjo sau.

Nusiuntė kitą dieną klebonas grėbėjas. Tos atrado visą pievą stačią ir parėjusios pasakė klebonui. Tas ir tiki, kad čigono ponas dievas išklausė.

186

ŠIMTAS RUBLIŲ

Gyveno neturtingas žmogus. Nuėjo į bažnyčią ir meldžiasi atsiklaupęs:

— Kad dievas duotų man pinigų ir trūk-
tų nors vieno rublio iki šimto, neimčiau.

Kunigas, išgirdęs tą jo kalbą, liepė zakris-
tijonui pamesti prie to žmogelio devyniasde-
šimt devynis rublius. Zakristijonas ir nusvie-
dė. Žmogus pasiėmė tuos pinigus ir sako:

— Tikiu, dieve, jeigu jau davei devynias-
dešimt devynis rublius, tai atiduosi ir tą
vieną.

Tada kunigas prišokęs ėmė šaukti:

— Atiduok pinigus!

O žmogus kunigui — su lazda.

— Kokius tavo pinigus?— sako jis.— Man
dievas davė! — ir išėjo patenkintas.

187

GU DRUS VALSTIETIS

Vienas valstietis, nuėjęs prie panelės šven-
čiausios altoriaus, meldžiasi ir prašo šimto
litų, sakydamas, kad negavęs daugiau neisias
į bažnyčią ir kitus atkalbinėsias, nes vis tiek
nieko negalima išprašyti. Tą jo maldą gir-
dėjo kunigas. Pagalvojęs, kad žmogus iš tik-
rųjų gali pradėti kitus atkalbinėti, padėjo ant
altoriaus devyniasdešimt devynis litus. Žmo-

gelis labai apsidžiaugė. Pasiėmė pinigus ir išėjo.

Kunigas sumanė iš to valstiečio pinigus vėl atgauti. Jis iškepė paršą, pasikvietė svečių ir įsakė, kad kiekvienas turi pasakyti kokią nors švento rašto posakį ir tik tada gali piautis paršo. O kas nesugebės, tas turės sumokėti šimtą litų. Kartu su kitais buvo pakviestas ir tas valstietis. Mat, kunigas manė, kad žmogus nieko nemokės iš to rašto ir tokiu būdu bus priverstas atiduoti šimtą litų. Priena vienas kunigas prie paršo ir sako:

— Kai žydai suėmė Kristų, šventas Petras vienam kareiviui perkirto ausį,— ir, nusipio-
vęs paršo ausį, nusinešė.

Kai atėjo valstiečio eilė, jis priėjęs sako:

— Kai Kristus numirė, jo kūną suvyniojo į drobulę.

Taręs tuos žodžius, valstietis susivyniojo paršą į skepetą ir išsinešė.

188

TURĖK VILTĮ

Kartą apsirgo vienas prūsų valstietis. Parvežė jam į namus kunigužį. Už žygį kunigužis

buvo išsilygęs šešias markes. Bet sužinojęs, kad ligonis serga kokia ten pavojinga užkrečiama liga, kunigužis bijosi eiti į vidų. Priėjęs prie lango, jis apskaitė ligonį, atleido nuodėmes. Pagaliau reikia duoti „dievo kūną“. Paėmė kunigužis tą „dievo kūną“ į rankas ir rodo ligoniui pro langą.

— Na jo, ar matai? — paklausė kunigužis ligonio.

— Matau, matau,— atsiliepė iš vidaus ligonis.

— Turėk viltį kaip ir gavęs! — sako kunigužis.

Taip ir paliko ligonį, nedavęs to „dievo kūno“.

Užbaigė kunigužis maldą, o valstiečiai vadina jį į svirnelį viešėti. Kunigužis nuėjo ir vieši. Tada vienas valstietis išsitraukė iš kišenės šešias markes ir rodo kunigužiui.

— Na jo, ar matai? — klausia valstietis.

— Matau,— atsako kunigužis.

— Turėk viltį kaip ir gavęs! — tarė valstietis.

Taip ir išvažiavo kunigužis, nieko negavęs.

KUNIGAS IR SMUKLININKAS

Vienam žmogui prireikė mokesčiams dvidešimt rublių, o jis tų pinigų neturėjo. Niekur negaudamas pasiskolinti, žmogus nuėjo pas savo kleboną. Paprašė paskolinti. Klebonas atsisakė: neturįs, jam pačiam, esą, reikėtų gauti kur pasiskolinti.

Žmogus nuėjo į smuklę ir atsisėdęs dūsauja. Smuklininkas žydas jį klausia:

— Žmogau, kas tau kenkia?

Tas ir pasiskundė, jog klebonas atsisakęs jam paskolinti pinigų. Žydas nusijuokė ir sako jam:

— Ar tu man duosi rudenį kviečių pūrą? Aš tau pinigų paskolinsiu.

Žmogus pradžiugo, pažadėjo duoti.

Dabar žydas sako:

— Nu, tu pamatysi, kad aš, nuėjęs pas jūsų kleboną, gausiu pinigų.

Smuklininkas nuėjo pas kunigą, pasiskolino tris šimtus rublių ir parodė tam žmogui. Dabar tas žmogus nuėjo pas kunigą ir sako:

— Kodėl tamsta nepaskolinai man dvidešimties rublių, o smuklininkui paskolinai tris šimtus?

— Užtat, kad tie pinigai, kur aš jam daviau, buvo netikri,— sako klebonas.— Tavęs nenorėjau su jais apgaudinėti.

Žmogus, sugrįžęs pas smuklininką, ir pasakė:

— Kunigas sako, kad tie pinigai buvo netikri.

Tada žydas:

— Nu gerai, še tau dvidešimt rublių ir eik sau namo. Man iš tavęs nebereikia nė to kviečių pūro.

Smuklininkas nuėjo pas kunigą ir sako:

— Kunigėli, tamstos pinigai iš tikro buvo padirbti. Mano duktė juos pažino ir įmetė į besikūrenančią krosnį. Sudegė. Tai dabar nei tamstai, nei man nebus bėdos, nebėra ko bijoti.

190

POPAS IR BERNAS

Kadaise gyveno labai šykštus popas. Jis blogai maitino savo samdinius, ir niekas negalėjo pas jį išbūti.

Vienas bernas susiginčijo su kitais, kad, jam tarnaujant, popas pradės geriau maitinti

ir kad jis išbus. Kiti ginčijasi, jog taip nebus. Taigi bernas ir sutiko pas tą popą eiti tarnauti.

Bernas iš pradžių norėjo geruoju kalbinti popą, kad pradėtų geriau maitinti samdinius, bet nieko iš to neišėjo. Tada jis sugalvojo imtis kitų priemonių.

Prieš mišias nubėgo bernas į cerkvę ir, užlindęs už altoriaus, pasislėpė.

Atėjo popas, atidarė carskas duris ir užgiedojo:

— Gospodi, pomilui nas!

— Ne budu mylovatj, ne budu!* — atsi-
liepė „gospodj“ už altoriaus.

Popas, išgirdęs taip atsisaukiant, nusigando, bet vis tiek gieda toliau:

— Počemu ty menia ne budeš mylovatj?

— Potomu, čto ty ne chorošo svoju semju kormiš!**

Popas, sužinojęs, už ką jo „gospodj“ nepasigailės, ir, pabaigęs mišias, skubinasi pranešti žmonai, kad ji geriau pradėtų maitinti šeimyną.

* — Viešpatie, pasigailėk mūsų!

— Nepasigailėsiu, nel

** — Kodėl tu manęs nepasigailėsi?

— Todėl, kad tu blogai savo šeimyną maitini!

— Na, tai kodėl? — klausia popienė.

— Matai, mane dievas pakoros, jei aš taip nepadarysiu. Tai pareiškė man pats „gospodj“.

Nuo to laiko popas šeimyną gerai maitino. Taigi bernas ir išreikalavo geresnio valgio.

191

ČIGONO VELYKINĖ

Kiekvienas katalikas prieš velykas turi atlikti išpažintį. Vienas čigonas ėjo išpažinties, bet nebuvo padaręs nė vienos nuodėmės. Tada jis nuėjo klebonijon, pamatęs puode lašinius, išsigriebė ir įsidėjo į savo maišelį. Paskui dar paėmė kunigo meškinius kailinius ir tada eina išpažinties. Priėjęs prie klausyklos, jis sako:

— Išvariau kiaules iš kopūstų ir apgyniau kunigą nuo meškų.

Kunigas sako:

— Tai čia vis geri darbai, bet sakyk dabar blogus.

Tuo tarpu čigonas ištraukė iš kunigo kišenės laikrodį ir sako:

— Dar vieną nuodėmę padariau — pavogiau laikrodį.

Kunigas sako:

— Atiduok tam, iš ko pavogei.

Čigonas duoda kunigui, bet kunigas vėl sako:

— Atiduok tam, iš ko pavogei.

Čigonas vėl duoda kunigui, bet kunigas vėl neima. Tada čigonas sako:

— O jei neims, ar galiu sau pasilikti?

Kunigas atsakė, kad gali.

— Tai gerai,— pasakė čigonas ir išėjo.

Parėjęs namo, kunigas pamatė, kad nebėra laikrodžio ir kailinių. O gospadinė dar skundžiasi, kad lašiniai iš puodo dingo. Tik tada kunigas suprato, kad jį čigonas apgavo.

192

POPO KUMELIUKAS

Labai seniai viena boba užaugino arbūzą. Kai arbūzas užaugo, boba jį nuvežė į turgų. Tik nuvažiavus, priėjo popas ir klausia:

— Koks čia daiktas?

Moteriškė pasijuokdama sako:

— Čia yra amerikoniško kumelio kiaušinis. Per keturias nedėlias galima iš jo išperėti kumelį.

Popas ir nupirko. Parsivežė namo, įsinešė į savo kamarėlę, atsisėdo ir pradėjo perėt. Peri vieną savaitę, peri kitą, trečią ir ketvirtą — vis dar nieko nėra. Peri ir penktą, ir šeštą — kaip nėra, taip nėra.

Pati pasigedo savo vyro ir ėmė ieškoti. Ieškojo ieškojo ir rado kamarėlėj perintį. Popas nusigandęs pasiėmė arbūzą ir bėgti iš kamarėlės. Pati jį vyt, jis bėgt. Per daržą bėgdamas, sugriuvo ant arbūzo ir sutraiškė. O ten netoliese gulėta kiškio. Kiškis nusigandęs šoko bėgti. Popas, pamatęs kiškį, pagalvojo, kad čia jo išperėtas kumeliukas bėga, ir pradėjo šaukti:

— Kuziū, kuziū, kuziū, kuziū!

Bet kiškis vis tiek nubėgo.

Popas pasakojo žmonėms:

— Kad būč palūkėjęs dar bent savaitelę, būčiau išperėjęs amerikonišką kumeliuką ir užvedęs naują veislę.

KUNIGO ARKLYS

Jojo sau keliu kunigas. Pavakare, jojant per mišką, atėjo laikas jam poteriauti. Kunigas nusėdo nuo arklio, išsitraukė knygą, arklio pavadį užsimovė ant rankos ir poteriauja, skaito knygą, arkliu vedinas. Miške jį pamatė du vagys ir ėmė tartis:

— Reikia tą arklį pavogti iš kunigo!

— Nė bandyt nebandyk. Nieko neveiksi,— tarė antras.

— Bet aš pabandysiu, tik tu priimk arklį.

Pamažu iš užpakalio priėjęs, vagis nuėmė balną, užsidėjo ant kupros, paskui, numovęs kamanas, pasižabojo ir eina paskui kunigą. Žinoma, kaip arklys — ir įsitempia, ir vėl gerai eina paskui.

Kunigas, pabaigęs poterių, sės jau joti. Atsisuko — arklio vietoje žmogus, pabalnotas ir pažabotas. Žiūri nusteбęs, o vagis nelaukdamas klupt ant kelių prieš kunigą ir sako:

— Dėkui tau, tėveli dvasiškas! Buvau raganų užkeiktas ir paverstas arkliu. Dabar per tavo šventas maldas atvirtau į žmogų. Kur nori, ten mane dėk. . .

Kunigui gaila likti be arklio, bet džiaugiasi, išgelbėjęs žmogų nuo prakeikimo.

— Nereik man tavęs, vaikeli,— tarė jis.— Eik sau, kur tave dievas veda. . .

Vagis puolė dar po kojų, padėkojo ir spruko į mišką prie antrojo vagies, balnu ir kamanomis nešinas.

194

KUNIGAS MARGIS

Žmogus arė su jaučiais. Vienas jautis buvo žalias, kitas margas. Na, tas Margis atsigulė ir neina. Šitas pliekia su botagu per šoną ir nieko negali padaryti. Važiavo čigonas. Pamatė, kad žmogus muša jautį, ir sako:

— Gaspadorėli, kodėl tą jautį taip muši?

— Nugi kad neina, tai ką gi jam darysi? — sako žmogus.

— Ar jis gerai gieda? Geras jo balsas? — vėl klausia čigonas.

— Geras balsas,— patvirtino žmogus.

— Kad geras jo balsas, tai tu gali jį kuniguos išmokyti. Yra tokios mokyklos, kad galviją visokio amato gali išmokyti.

Žmogus pradėjo klausinėti, kaip jauti kuniguos išleidus.

— Kainuos šimtas rublių, pūras avių ir du birkulai šieno,— sako čigonas.— Penkiasdešimt rublių reikia tuoj įmokėti, nes, matai, reikia mokyklon tuojau įduot. O kitus tai aš vėliau paimsiu.

Žmogus įmokėjo tam čigonui penkiasdešimt rublių ir įdavė jauti. Tas ir išsivedė. Nusiųdė į krūmus pas čigonus, papiovė, atsinešė arielkos už tuos pinigus ir uliojo bent kelias dienas.

Atvažiuoja po kokio mėnesio čigonas pas tą žmogų ir sako:

— Žinai ką, gaspadoriau, duok pūrą avių ir šieno birkulą.

Paėmė ir išvažiavo. Po kokių metų atvažiuo vėl, paėmė šieno kitą birkulą ir sako:

— Storok dabar pinigus. Kai kitąkart atvažiuosiu, reiks tada atiduot.

Atvažiuo po dvejų metų ir sako:

— Matai, tavo Margis jau klierikas. Duok penkiasdešimt rublių, reiks jam rūbus nusipirkt.

Gaspadorius smagus. Atiduoda jam likusius penkiasdešimt rublių ir galvoja:

— Kai turėsiu kunigą, tai man pinigų bus davaliai.

O čigonas apsiklausė, kad kitoj parapijoj yra kunigas, pavarde Margis. Tai jis atvažiavo pas tą gaspadorių ir sako:

— Žinai ką, tavo Margis jau parapiją valdo. Kad nori, aš tave galiu nuvest pas jį.

Nuvažiavo abu į tą miestą, kur gyveno Margis. Čigonas sako:

— Man, čigonui, nepatogu eit pas kunigą. Eik vienas klebonijon.

Žmogus įėjo klebonijon ir sako:

— Ar čia yra kunigas Margis?

— Yr, yr,— sako jam.— Eik ten į aną galą, ten rasi jį.

Jis tuoj, nuėjęs į aną galą, sako:

— O! Sveikas gyvas, Margi!

— Sveikas, sveikas! — atsakė kunigas.

— Matai, koks tu dabar gražus: nei ragų, nei uodegos bėr,— sako žmogus, žiūrėdamas į Margį.

— Ko gi tu nori? Sakyk, ko reikia? — klausia jo kunigas.

— Matai, kaipgi tu išmandrėjai, — sako vėl žmogus.— Ar neatmeni, kaip aš tau šonus vanoju? Džiaukis, kad neatidaviau mėsininkui papiauti. Matai? Štai dar tas saitas, kur aš tave rišdavau,— parodė, išsitraukęs iš kišenės.

Klebonas, matydamas, kad gražiuoju nesusikalbės, įsakė gaspadinei pašaukti vyrų.

Atėjo kokie keturi vyrai, čiupo žmogelį už apykaklės ir meta lauk.

— Matai,— sako žmogus,— aš tave leidau į mokyklą, o tu dabar mane išmeti, nė neatsidėkoji.

195

KLEBONAS IR VEŽĖJAS

Kitą kartą gyveno klebonas. Jis turėjo labai buklų vežėją. Važiavo klebonas namo iš atlaidų ir paklydo, nes buvo labai didelė pusnis ir tamsu. Privažiavo valstiečio sodybą. Klebonas siunčia vežėją, kad prašytųsi į nakvynę. Nuėjo vežėjas pas valstietį ir pasisakė, kad norėtų su klebonu pernaktuoti. Valstietis mielai priėmė. Vežėjas, padėkojęs valstiečiui, kad leidžia nakvoti, persergėjo:

— Tik žinai, prieteli, sunku su mūsų klebonu: jis labai kurčias. Su juo kalbant, reikia smarkiai rėkauti.

Nuėjęs pas kleboną, laukiantį ant kelio, vežėjas pasakė, kad noriai priima nakvoti. Tik tiek bėda, kad valstietis labai kurčias.

Su juo kalbant, reikia labai rėkauti. Klebonas pasakė:

— Tai nieko nekenkia, susikalbėsime. Svarbu, kad tik leidžia nakvoti.

Nuvažiavus į kiemą, valstietis sutiko su žiburiu ir, žinodamas, kad klebonas kurčias, pasveikino labai garsiais žodžiais. Taipgi ir klebonas sveikino garsiai, nes ir tas žinojo, kad valstietis kurčias. Taip jie ilgai rėkavo. Pagaliau išdrįso pasiklausti vienas kito, ko taip rėkauja. Tada sužinojo, kad vežėjas juos suvedžiojo.

196

KLEBONAS IR ŠĖRIKAS

Pasaulyje nėra žmogaus, kuris neturėtų kokio rūpesčio. Vienas karalius sumanė tokį žmogų surasti. Bet kur tik jis važiuoja, ką klausia, visi jį graudina, kad turi rūpesčių. Užvažiavo jis kartą pas kunigą ir klausia:

— Ar turi kokių rūpesčių?

Klebonas jam atsakė:

— Neturiu nei žmonos, nei vaikų: koks man gali būti rūpestis? Man niekas galvos nesusuka.

Tada karalius jam sako:

— Gerai. Tavo galva neišvargusi, tai man atminsi tris mįsles, kol atvažiuosiu kitą kartą. O jei neatspėsi, tai nebūsi kunigu — aš tave tada pašalinsiu. Pirma mįslė: ar dangus aukščiau, ar žemė giliau? Antra: ko karalius vertas? Ir trečia: ką karalius galvoja?

Na, tada kunigas įpuolė į tokį rūpestį, kad nežino, ką daryti. Jau pametė jis melstis ir vaikščioja kaip numiręs po laukus. Tai pastebėjo jaunas šėrikas, kuris ganė dvaro galvijus. Šėrikas ir klausia kunigą:

— Kol toks susirūpinęs? Kelinta diena vis matau, kad po laukus vaikštai nuliūdęs.

Kunigas sako:

— Kaip nebūsiu liūdnas, kad karalius davė man tokius uždavinius. Jau nebetoli laikas, o nežinau, kaip juos išspręsti. Kai karalius atvažiuos, nebežinosiu, ką jam pasakyti.

Tada šėrikas ir klausia:

— Ką tau karalius uždavė?

— Uždavė man tris mįsles. Pirmoji: ar dangus aukščiau, ar žemė giliau? Antroji: ko karalius vertas? Trečioji: ką karalius galvoja?

Tada šėrikas ir sako klebonui:

— Čia tai nuspiauti. Niekai šitas mįsles atspėti!

Kunigas sako:

— Tai už mane atspėk jas karaliui. Aš tau užmokėsiu, kiek tu prašysi.

Šėrikas sako:

— Aš galiu, klebone, bet kas už mane pagans?

Klebonas sako:

— Tą dieną aš už tave paganysiu, o tu, apsivilkęs mano rūbus, susitiksi su karalium ir jo mėsles atspėsi. Aš žinau, kada karalius bus pas mane.

Kai atėjo ta diena, kada turi atvažiuoti karalius, kunigas nuėjo pas šėriką. Pasimainė abu drabužiais, ir kunigas ėmė ganyti, o šėrikas nuėjo karaliaus pasitikti. Eidamas nusipirko kryželiuką, užmokėjo už jį auksiną ir užsidėjo ant kaklo. Pasitiko karalių. Tas jį klausia:

— Na, ar atspėjai mano mėsles?

Šėrikas ir sako:

— Tai kaipgi, karaliau. Užduota, tai ir atspėjau. Pasakysiu visas tris.

— Na, tai pirmąją pasakyk: ar dangus aukščiau, ar žemė giliau?

Pamąstė, pamąstė šėrikas ir sako karaliui:

— Žemė giliau. Danguje matau saulę, naktį — žvaigždes, mėnesį, o į žemę kai įleido

mano tėvą prieš dvidešimt metų, tai dar nesugrįžo. Niekad aš jo nematau. Vadinasi, žemė giliau.

— Gerai. Dabar pasakyk, ko karalius vertas.

Pamąstė, pamąstė šėrikas ir sako:

— Karalius vertas grivenos.

Supyko ant šėriko karalius ir dyku balsu suriko:

— Kaip tai gali būti! Aš tik grivenos vertas?

Šėrikas jam sako:

— Štai aš dievą pirkau už auksiną,— ir parodė karaliui kryžiuką.— Tai karalius vis nors trečia dalimi pigesnis už dievą. Karalius grivenos vertas.

Tada karalius sutiko ir klausia:

— Pasakyk, ką aš galvoju?

— Karalius galvoji, kad aš kunigas, o aš dvaro piemuo — šėrikas.

— O kurgi kunigas? — klausia karalius.

— Kunigas už mane gano, o aš už jį mįsles karaliui atsakiau.

— Tai gerai, kad šitaip,— sako karalius.— Kad pataikei visas mano mįsles, aš tave apdovanoju. Daugiau nebeganyk! Paskirsiu aš

tau pinigų, gyvenk sau sveikas. O kunigui pasakyk, tegul ieško altaristos vietos — klebonu daugiau nebebus!

197

KARALIUS, LIOKAJUS IR KUNIGUŽIS

Vienas prūsų karalius turėjo liokajų. Tas liokajus pasidabojo vieno pirklio dukterį. Ėmė ir paveržė nuo jo tą mergą kunigužis. Jau eina užsakai, tuojau bus vestuvės, o tas liokajus džiūsta iš gailesčio. Karalius sako jam:

— Jei tu sergi, eik pas daktarą, o jei koki rūpestį turi, tai sakyk. Žinai, kad aš viską galiu pataisyti.

— Aš pasidabojau pirklio dukterį. Dabar kunigas ją nuog manęs paveržė, ir aš turėsiu iš gailesčio mirti,— atsakė liokajus.

— Na, tai nesirūpink. Kad tu jos nori, tai ir gausi. Kada bus jų vestuvės?

— Rytoj šliūbas,— atsakė liokajus.

Rytojaus dieną karalius liepė pakinkyti arklius į karietą ir važiuoja su liokajum. Atvažiavo pas tą pirkli į vestuves. Visi sužiu-ro: kas čia dabar, kad karalius atvažiavo? Žinoma, pirklys karalių gražiai priėmė. Ka-

ralius paklausė, kas jaunikis. Pirklys paaiškino, kad kunigužis.

— Na, kad jis yra kunigužis,— sako karalius,— ar jis moka gerai šliūbą duoti?

Kunigas sako:

— Moku gerai.

— Na, tai važiuokim į bažnyčią. Aš pažiūrėsiu, kaip tu šliūbą duodi,— sako karalius.

Nuvažiavo į bažnyčią.

— Na,— sako kunigužis,— kas stos prie mergos? Aš šliūbą duosiu, galėsit pažiūrėt.

— Gali mano liokajus stoti,— sako karalius.

Liokajus pristoję prie tos mergos, o kunigas davė jiems šliūbą. Karalius ir klausia:

— Ar šitas šliūbas geras?

— Ale geras. Kitokio šliūbo nėra, ir aš jį moku duoti,— sako kunigužis.

Tada karalius sako savo liokajui:

— Dabar gali eiti, jau esate apvesdinti. Ko norėjai, tai gavai.

Liokajus nusivedė sau pačią, kur jam reikėjo, o kunigužis liko bergždantis.

— Kad būčiau žinojęs tokį žertą, būčiau nedavęs šliūbo,— pasakojo žmonėms kunigužis.

KUNIGAS SU KRYŽIUM

Vieną sykį atsivedė meškininkas mešką pas karčiamą. Pririšęs mešką, pats nuėjo į karčiamą. Kai užjuto kaimo šunes tą mešką, ėmė loti. Meška šunų nekenčia, o tuščiom letenom negali nuo jų apsiginti. Tai ji atitrūko nuo grandinės, nubėgo į kapines, kurios netoli buvo, išsirovė nedidelį kryžiuką ir ėmė juo šunis mušti. Į tą sykį buvo atvažiavęs žmogus su vežimu žagarų. Meška, negalėdama šunų apsiginti, užsoko ant vežimo žagarų ir sėdi su kryžium ant pečių. Suuodė arkliai mešką ir, pamatę, kad ji sėdi ant vežimo, pasileido bėgti su vežimu. Susitiko ant kelio važiuojantį puodžių. Užkabino, vežimą sulaužė, puodus sudaužė, o puodžius iš baimės nepamatė, kas važiuoja. Išaina žmogus iš karčiamos, žiūri, kad jo arklių nėra, ir šoko vytis. Susitiko tą puodžių ir klausia:

— Ar nematei, žyduli, arklių bėgant?

— Arklių bėgant nemačiau. Čia tik kunigas nuvažiavo pas ligonį, su kailiniais apsilvilkęs, su kryžium ant pečių. Rasit, labai li-

gonis blogas, kad taip greit nulėkė! Kai užkabino, man vežimėlį sulaužė ir puodus sudaužė.

199

KELIONĖ Į DANGŲ

Vienas vaikinąs išsivadino savo dėdę, ir išėjo abudu vogti. Išeidami pasisiuvo didelius maišus, susipiaustė po paltų lašinių, įmerkė tuos lašinius į degtinę, išmirkė, susidėjo į maišus ir nuėjo į dvarą. O tam dvare buvo dvylika porų šunų. Supenėjo jiedu savo lašinius tiems šunims, ir tie pasigėrė. Tada dėdė su sūnėnu paėmė tuos šunis, surišo už uodegų ir pakabinė visus žarde, o patys nuėjo svirno plėsti. Išplėšė visą gėrybę, nusinešė į mišką ir pasidalijo. Baigiant dalintis, liko labai brangūs kailiniai. Dėdė sako:

— Man tie kailiniai!

Sūnėnas:

— Man!

Pagaliau sūnėnas sako dėdei:

— Eisime tad į dvarą pasiklausti pono.

O tas ponas labai mėgo pasakų klausyt. Sūnėnas įėjo pas poną į vidų, o dėdė paliko už durų. Ponas buvo tik atsikėlęs, ir niekas dvare dar nevaikščiojo. Ėmė tas sūnėnas sakyti pasaką. Sako:

— Vienas sūnėnas išsivadino savo dėdę vogti. Pasisiuvo jie abu po maišą, susipiaustė po paltį lašinių, išmirkė tuos lašinius degtinėje, susidėjo į maišus ir nuėjo į dvarą vogti, kaip va dabar į pono dvarą ateitų kas vogti. O tam dvare buvo dvylika porų šunų, kaip ir pono yra dvylika porų. Vagys suliuobė savo lašinius šunims, ir tie šunys pasigėrė, kaip ir pono dabar. Vagys tuos šunis visus už uodegų ir pakabino žarde. Tada išplėšė svirną, kaip va dabar pono kad kas išplėštų. Visą pavogtą gėrybę nusivežė į mišką, kaip ir pono dabar kad kas išvežtų. Dėdė su sūnėnu pasidalijo tą visą gėrybę. Bet buvo labai brangūs kailiniai, kaip ir pono dabar yra brangūs kailiniai. Dėdė sako: „Man tie kailiniai“, o sūnėnas: „Man!“ Nuspręsk gi, ponas,— sako sūnėnas, baigdamas savo pasaką,— katram prieguli tie kailiniai: ar sūnėnui, ar dėdei?

Ponas nusprendė, kad sūnėnui. Sūnėnas atsisveikino su ponu. Tas jam labai padėkojo už pasaką. O dėdė viso to klausėsi už durų.

— Tai ką,— sako sūnėnas,— ar ne man ponas skiria kailinius?

Tada nuėjo abudu į mišką, ir kiekvienas, pasiėmęs savo dalį, grįžo namo.

Tuo metu ponas užgirdo šunis cypiant. Eina žiūrėti — atranda pakartus šunis. Eina ponas į svirną — ir svirnas išplėštas. Tada tik ponas suprato, kad jam tas zenkis teisybę sakė, ne pasaką.

Tas ponas turėjo brolių kunigą. Pasikvietė jis tą kunigą ir pasisakė jam savo bėdą. Kunigas pradėjo tą poną kvailinti:

— Vagis buvo gryčioj. Kam gi jį išleidai?

Ponas, papykęs ant kunigo, ištaisė jam tokią juoką. Išsiuntinėjo visur laiškus, kad dovanoja vagiui visą vagystę ir prideda dar du šimtus viršaus, kad tik tą kunigą, jo brolių, kaip nors apgautų.

Vagis užgirdo apie tą raštą, pasiėmė maišą, prisikrėtė iš kamino suodžių, paskui nuėjo prie Nemuno, prisigaudė vėžių, nusipirko daug mažų žvakelių ir nuėjo pas tą kunigą. Įlindo pro langą į kambarį, kur gulėjo kunigas. Paima vėžį, uždega žvakę, išspraudžia jo kojon ir paleidžia ant grindų. Taip jis paleido visus, ir buvo pilnas kambarys tų vėžių su

žvakelėm. Tada vaikas priėjo prie kunigo lovos ir kelia:

— Kelkis, kunige. Atėjo dievas iš dangaus su angelais. Tau reikia vykti į dangų su dūšia ir su kūnu.

Stovėdamas prie lovos, vaikas išleido maišą su suodžiais ir vėl sako:

— Lįsk, kunige, į šitą maišą, tai pereisi per čyščią.

Kunigas atsikėlęs greitai apsiprausė, pasimeldė, apsivilko ir įlindo į tą suodžių maišą. Vagis, užrišęs maišą, užsidėjo su visu kunigu ant pečių ir velka pas tą poną. Suodžiai ėda kunigui gerklę. Tai jis ir klausia, ar dar labai toli dangus. Berniukas velka tada per balas ir sako:

— Nebe toli. Jau einam per debesis.

Taip jis ir nuvilko kunigą į pono dvarą. Privilkęs prie namo, pakabino pagegnėję, po maišu padėjo gerą brūkį, o prie maišo prikabino užrašą, kad, kas eis pro šalį, suduotų tuo brūkliu per maišą.

Taip kas eina pro šalį, paskaito užrašą ir duoda po kartą su brūkliu.

Atsikėlęs rytą ponas žiūri — maišas kabo ir užrašas prikabintas. Perskaitęs ponas pra-

dėjo duot per tą maišą. Sudavė kartą — tyli, sudavė kitą — ir pradėjo rėkti tame maiše. Ponas atrišo maišą, žiūri, kad išlenda kunigas, jo brolis, juodas kaip velnias. Ponas pradėjo iš brolio juoktis:

— Sakei, kad aš kvailas, pasakų klausiau ir nesupratau vagies, o tu dar kvailesnis, kad lindai į suodžių maišą.

Ir buvo daug juoko.

Ponas, atradęs tą vaikiną, atidavė jam tuos du šimtus rublių ir vagystę dovanojo.

200

KUNIGO KORTOS

Vienas kunigas labai mėgo lošti kortomis. Kartą jis lošė per visą naktį iki pat ryto. Rytą įsikišo kortas į rankovę ir išėjo sakyti pamokslo. Sakant pamokslą ir mosikuojujant rankomis, išlėkė iš rankovės kortos ir pabiro bažnyčioj žmonėms ant galvų. Tada kunigas greitai susigriebė ir sako:

— Ir jūs lėksite į pragarą, kaip šitos kortos lekia, jei netikėsite dievu!

PUSBUTELIUKAS

Kartą cerkvėje popui, šlakstant žmones, iškrito iš plačios jo rankovės pusbuteliukas. Ant cerkvės lubų buvo nupaišyta paskutinė Kristaus vakarienė. Norėdamas pasiteisinti, popas rūsčiai pažvelgė į paskutinės vakarienės paveikslą ir suriko:

— Na, jūs ten valgykit ir gerkit, tik ant mūsų pusbuteliukų nemėtykit!

202

KUNIGUŽIO PAMOKSLAS

Vokiečių kunigužis buvo pratęs, sakydamas pamokslą, ranka daužyti į sakyklą. Kažkas ėmė ir užmetė ant sakyklos krašto smeigtuką. Atėjęs sakyti pamokslo, kunigužis pradėjo pasakoti apie gražiai žaliuojančius medžius, tekančias upes ir kitas gamtos gražybes. Tardamas žodžius: „Kas visa tai sutvėrė?“, jis trenkė kumščiu į sakyklą ir šusivarė į ranką smeigtuką.

— Chuliganai! — riktelėjo kunigužis, pajutęs veriantį skausmą.

203

VISAS GALAS

Prūsų kunigužis menkai teįsakydavo pamokslus. Pradėjo prūsai ant jo bambėti. Nugirdo kunigužis apie tuos murmėjimus ir ne juokais susirūpino. Galvoja, kaip čia pasakius tokį spriedikį, kad vienu žaru visiems niekšams užkimšus gerkles. Gerai pagalvojęs, jis nutarė:

— Suvalgysiu pamokslų knygą. Tuomet kad sakysiu, tai sakysiu — visą galą jiems parodysiu.

Taip jis ir padarė. Sekmadienį linksmas įlipo į sakyklą sakyti to spriedikio.

— Na, mano brangūs parapijonys, šian dieną aš jums visą galą parodysiu! — tarė jis ir trinkelėjo su koja į sakyklos dugną.

Dugnas buvo patrūnijęs. Kai tik kunigužis treptelėjo, šmukšt ir išsmuko dugnas — kunigužis vos besuskubo ant pažastų užsitu-

rėti. Viena moterėlė pribėgusi plaka kunigužiui su nosšnypščiu per blauzdas ir sako:

— Ketinai mums visą galą parodyti, o ro-dai savo kojas, begėdi!

204

AR TU, PLIKIAU, TRAUKIS, AR TU, DURNIAU, LIAUKIS

Šventadienį kunigas sakė pamokslą, o vienas iš klausytojų braukė pirštais per galvą priešais jį stovinčiam plikam žmogui. Tas plikis, manydamas, kad tai musė, baido ir baido ją nuo galvos. O kiti aplink juos stovintieji juokiasi ir neklauso pamokslo. Tada kunigas neiškentęs suriko:

— Ar tu, plikiau, traukis, ar tu, durniau, liaukis!

205

ŠVENTA DVASIA

Prūsų kunigužis susitarė su savo zakristijonu parodyti žmonėms „stebuklą“: kai kunigužis pradės, sakydamas pamokslą, šaukti: „Dieve, pakorok tuos griešninkus“,— tuokart zakris-

tijonas turės išmesti pro bažnyčios lubų skylę degančių pakulų, o kai pradės šaukti: „Dieve, atsiųsk dvasią šventą!“— tada zakristijonas turės paleisti balandį.

Kai atėjo sekmadienis, pradėjo kunigužis pamokslo metu šaukti ir keikti žmones, kam jie negerai bažnyčioje stovi. Žmonės ėmė juoktis. Tada kunigužis užpykęs sušuko:

— Dieve, pakorok tuos griešninkus!

Tuoju zakristijonas pradėjo mėtyti degančias pakulas. Žmonės išsigando, ir pakilo baisus triukšmas. Tuokart kunigužis pradėjo melstis ir šaukti:

— Dieve, atsiųsk dvasią šventą!

Bet zakristijonas kaip neleidžia balandžio, taip neleidžia. Kunigužis dar kelis sykius sušuko, bet tai nieko nepadėjo. Tada jis baisiai ant zakristijono supyko ir visa gerkle sušuko:

— Dieve, ar girdi! Dieve, aš tau sakau, siųsk dvasią šventą! O jei ne, bus tau prastai!

Tuokart zakristijonas iškišo galvą pro lubų skylę ir sušuko:

— Kuniguži, balandį katinas papiovė! Jei nori, aš numesiu vištą!

Žmonės viską suprato ir pradėjo dideliai juoktis.

DIEVO ŽODŽIAI

Draugavo vokiečių kunigužis su kitu kunigu, kuris sakydavo gražius pamokslus. Kai imdavo jis sakyti pamokslą, tai visi žmonės bažnyčioje verkdamo. O kunigužis taip nemokėdavo sakyti: kai tiktai jis pradėdavo sakyti, visi žmonės tuojau išeidavo iš bažnyčios. Kunigužis, žinodamas apie ano kunigo gabumus, nuėjo pas jį pasitarti.

— Aš tau kitam sekmdieniu parašysiu labai gražų pamokslą,— sako pamokslininkas.— Tu jį pasviestuok, o kai įlipsi į sakyklą, įsikišk į burną ir nuryk. Kai nurysi, patys dievo žodžiai eis iš tavo burnos.

Kunigužis apsidžiaugęs parbėgo namo. Visą savaitę jis ragino žmones, kad sekmdienį susirinktų į bažnyčią, nes jis pasakysiąs labai gražų pamokslą.

Atėjo sekmdienis. Žmonių bažnyčia kalte prikalta. Po mišių įsilipo kunigužis į sakyklą. Žmonės žiūrėdami laukė, kada jis pradės. O jis, peržegnojęs žmones, įsidėjo į burną suglamžytą pasviestuotą pamokslą. Staipos, staipos — niekaip negal praryt. Pagaliau, padėjęs visas pastangas, šiaip taip nuriijo. Nuri-

jęs vėl stypčioja, su rankomis mojuoja, nežino, kaip pradėti: dievo žodžiai neina iš burnos, ir gana. Pagaliau prabilo:

— Ja, saldžiai malionūs klausytojai. Šiandien dievo žodžių yr, ale nein. Šiandien nieks nebus. Susirinkit kitą sykį.

Žmonės keikdami išsivaikščiojo namo.

207

KERDŽIAUS PAMOKSLAS

Buvo vienas kunigas, kuris prikabino prie bažnyčios užrašą, kad jis gyvena be rūpesčių. Važiavo pro šalį karalius, pamatė tą užrašą ir sako:

— Na, palauk! Tai jam reikia darbo duoti!

Ir uždavė karalius kunigui uždavinį, kad tas jį išspręstų. Kunigas negalėjo jo išspręsti. Kerdžius pro šalį ginė gyvulius ir išsprendė. Tada karalius sako:

— Dabar tu, kunige, eik ganyti galvijų, o tu, kerdžiau, būsi kunigas.

Pirmą sekmadienį eina kerdžius mišios laikyti. Užsilipo ant sakyklos ir klausia žmones:

— Ar jūs ką žinot?

Žmonės sako:

— Žinom.

— Kad jūs žinot, ko jūs atėjote? Eikit namo!

Antrą sekmadienį vėl nueina jis į bažnyčią. Kai žmonės susiejo, jis paklausė:

— Ar jūs ką žinot?

Šitie atsakė:

— Mes nieko nežinom!

— Kad jūs nieko nežinot, aš ir nieko nežinau. Eikit namo!

Žmonės nuėjo pas karalių pasiskųsti, kad jų kunigas labai niekai. Karalius sako:

— Palaukit. Aš pats atvažiuosiu jo mišios paklausyt.

Kai karalius atvažiavo, tai kerdžius ėmė mišias laikyti ir pasakė tokį pamokslą:

— Kad visi žmonės į vieną žmogų susieitų, kas tai per didelis žmogus būtų! Kad visi kirviai į vieną kirvį susieitų, kas tai per didelis kirvis būtų! Kad visi medžiai į vieną medį susieitų, kas tai per didelis medis būtų! Kad visi vandenys į vieną vandenį susieitų, kas tai per didelis vanduo būtų! Kad visi kalnai į vieną kalną susieitų, kas tas per didelis kalnas būtų! O kad tą didįjį medį ant to didžiojo kalno užstatytų, o tas didysis žmogus

imtu tą didįjį kirvį ir nukirstu tą medį, o kad tas didysis medis į tą didelį vandenį kristų, koks tai papliušėjimas būtų!

Tai karalius ir sako žmonėms:

— Aš dar tokios gražios mišios niekad negirdėjau. Ko jūs norit? — ir išvažiavo.

208

ARIAMAS JAUTIS

Caro laikais gyveno žmona ir vyras. Jie gyveno turtingai. Po kiek laiko numirė vyras, ir žmona liko viena.

Kartą atsikėlė žmona anksti rytą ir nuėjo į kūtę. Žiūri, kad vieno jaučio nėra. Ieškojo ieškojo moterėlė to jaučio, bet niekur nerado. Tada sugalvojo duoti kunigui ant mišių šventų. Nuėjo pas kunigą ir užpirko mišias. Kunigas paskyrė laiką, kada jai reikės ateiti mišių klausyti. Žmona atėjo ir klauso. Kada kunigas užgiedojo „oremus“, ji pagalvojo, kad klausia, ar ariamas jautis, ir pradėjo bažnyčioje garsiai šaukti:

— Ne, ponuli, ne ariamas! Tik dvejų metų jautelis buvo!

Žmonės pagalvojo, kad ta moterėlė iškvaišo.

Po mišių parvažiavo našlė namo, bet jaučio niekur nerado.

209

ŠARKIUKAI

Kartą vienas berniukas ėjo pėsčias išpažinties į Pivašiūnų bažnyčią. Eidamas per Ginaitiškių gojelį, rado jis šarkos lizdą su keturiais šarkiukais. Priėjo prie klausyklos ir sako klebonui:

— Klebonėli, ar niekam nesakysi? Aš pasakysiu tau vieną štučką: ėjau per Ginaitiškių gojelį ir radau šarkos lizdą su keturiais šarkiukais. Jei niekam nesakysi, tai du bus man, o kiti du tau, klebone.

Klebonas jį pabarė. Sakydamas pamokslą, klebonas priminė, jog tėvai leidžia savo vaikus į bažnyčią vienus, o tie eidami paukščių lizdus drasko. Berniukas, stovėdamas vidury bažnyčios, suriko:

— Matysi dabar šarkiukus kaip savo ausis! Sakiau, kad niekam nesakytum, o tu pasakei.

ABSOLIUCIJA

Ėjo vienas bernas išpažinties. Kunigas klausia:

— Ar seniai buvai išpažinties?

— O velniai ją žino, kuomet matušė pasukų kartą vedė,— sukeikęs sako bernas.

Kunigas dar ką ten paklausė, o jis vėl biauriai sukeikė ir dyvinai atsakė. Kunigas jam ir sako:

— Dabar aš tau absoliucijos neduosiu. Po visam ateisi į kleboniją, gausi.

Na, žmogelis ir laukia. Po visam nueina jis į kleboniją. Kunigas įsivadino jį į kambarį, sugriebė bizūną ir daly šonus šveisti.

— Ar taip tu eisi spaviednės? Keiksi man bažnyčioj? Aš tau parodysiu!

Tik skaldo, tik skaldo su bizūnu tam bernui. Gerai dar būtų tą berną patalžęs, tik nutrūko bizūnas, ir kunigas turėjo jį paleisti.

Parėjus bernui namo, motina klausia:

— Ar buvai spaviednės?

— Buvau, tik daugiau nežinau kuomet be-eisiu. Pati spaviednė buvo dar nieko, bet ta

absoliucija — tegu ją šunys atima! Mano dar laimė, kad ji nutrūko: šiaip būčiau ir gyvas nebelikęs! — atsakė bernas.

211

DIEVAS TĖVAS

Ėjo žmogus išpažinties. Kunigas išspaviedojęs uždavė jam atgailą ir pasakė, kad prie pono dievo neleidžia eiti.

— O kodėl nezvaliji man eiti prie pono dievo? — klausia žmogus.

— Nezvaliju, nes tavo griekai neleidžia,— sako kunigas.

— Kaip tatai gali jie neleisti? Aš eisiu vis tiek! — stengia žmogus.

Kunigas mato, kad žmogelis vis tiek eis prie pono dievo. Galvoja, kaip čia juo atsi-kratyti. Pabaigęs spaviedoti žmones, nuėjo kunigas į kleboniją, išsipiovė iš kūčkailio apvalų ostijos didumo ritinuką, iškaišė plaukus ir nusinešė į bažnyčią. Žiūri — žmogus beklūpęs, belaukiąs komunijos. Priėjo to žmogaus eilė, kunigas ir įbruko jam odos ritinuką. Žmogus priėmė tą ritinuką per tikrą komuni-ją. Paėjęs į šalį, kramto kramto, bet niekaip

negal praryti. Kąsnoja kaip beįmanydamas — negal sukąsnoti, ir tiek. Jau žmonės pradėjo skirstytis iš bažnyčios, o jis pasilenkęs vis tebekąsnoja. Kiti priėję ir klausia:

— Na, ką tu čia susirietęs dirbi?

— Ale kunigas, matyti, davė man patį senąjį dievą tėvą. Niekaip negaliu aš jo įveikti,— atsakė žmogus.

212

APIERA

Buvo vyras su pačia. Vyras neidavo bažnyčion. Bet jis buvo girdėjęs, kad žmonės neša vis ant apieros. O pati jį varo bažnyčion:

— Eik tu bažnyčion, nuneši vištą ant apieros.

Vyras pasigavo vištą ir eina. Eina eina — klauso, kad kas ūžia. O ten buvo malūnas. Paleidęs vištą ant mašinų, parėjo namo. Pati klausia:

— Ar uždėjai vištą ant apieros?

— Uždėjau,— sako žmogelis.— Kad rėkia ponas Jėzus: ū-ū-ū. O motina dievo: latatar, latatar. Ir su žarnom vištą suėdė.

BAŽNYČIA MALŪNE

Praėjo trisdešimt metų, kaip aš bažnyčioj nebuvau. Užsispyrusi šeimyna pradėjo varyti mane bažnyčion. Aš nenoromis pamėginau vieną šventadienį nueiti. Net pradžiugo visa mano šeimyna. Senelis su džiaugsmu pradėjo pasakot, koku keliu reikės eiti. Jis sako man:

— Laurynai, kai eisi keliu, pamatysi mūrinių namą. Tai ten bus bažnyčia. Kai įeisi bažnyčion, tai po kairei bus švenčiausios Marijos altorius, o po dešinei — pono Jėzaus. Per vidurį, prie didžiojo altoriaus, kunigas mišias laikys. Kai kunigas, atsisukęs į svieta, ką sakys, tu klausyk, tai, atėjęs namo, ir mums papasakosi.

Išklausęs senelio pamokymų, iškeliavau bažnyčion. Štai praėjau Grybų kaimą, pamaciau — stovi prie upės didelis mūro namas. Ir mąstau vienas sau: gal būt, čia bus bažnyčia? Juk man sakė, kad kai rasiu didelį mūro namą, tai ten bus bažnyčia. Ir užėjau aš į tą namą. Koks ten staugimas, koks ten švilpimas! Priėjau prie Marijos altoriaus, sukalbėjau kelis poterėlius, o Marija tik be perstogės: zni-ur, zni-ur! Priėjau prie pono

Jėzuso altoriaus, o Jėzusas tik ta-la-lak, ta-la-lak! Sukalbėjęs kelis poterius, atsisukau ir žiūriu į kunigą, ką kunigas pasakys. Tiktai kunigas pakėlė galvą, kaip sušuks, net mane šiurpulys pakratė. Galvoju vienas sau: tai tau dabar ir kunigai! Barasi kaip ir prasti žmonės. Kunigas užlipo ant lubų — tik rėkauja, tik šūkauja. Laukiau laukiau, ką daugiau pasakys, bet užlipo, tai ir pragaišo. Atsisukau — nieko nesimato, ir nuėjau namo.

Parėjau namo, džiaugiasi visa šeimyna, kad buvau bažnyčioj. Senelis ir sako mano motinai:

— Regi, Katriuk, kai jam dievas duos dvasią šventą, ir tankiau pradės vaikščioti bažnyčion.

Manau vienas sau: daugiau ir kojos nekelsiu iš pirkios.

Pradėjo mane klausinėt, ką gero kunigas sakė ir ką bažnyčioj gero regėjau. Aš jiems ir pradėjau pasakot, ką šitam dideliam mūro name regėjau ir ką girdėjau. Sakau:

— Įeinu į tą namą, kur senelis man saki. Įėjęs vidun, negaliu apsiklausyt nuo staugimo: ten švilpimas, net ausys pradėjo negirdėt, kas ten dedasi. Štai priėjau prie Marijos altoriaus. Neduoda Marija man poterių kalbėt, tik staugia, tik zvimbia: vis zni-ur,

zni-ur! Priėjau prie pono Jėzaus altoriaus, o Jėzusas dar labiau rėkia: tik ta-la-lak, ta-la-lak! Atsisuksiu į kunigą, žiūrėsiu, ką kunigas sakys. Tik kunigas galvą užrietė viršun, kai sušuks, kai nusikeiks, net mane šiurpuls pakratė. Ir galvoju vienas sau: „Še tau ir kunigas. Kaip jis bažnyčioj keikiasi!“

Nedavė baigti man pasakojimo. Kai sušuks motina ant manęs:

— Tu, pūstakauši, bažnyčioj nebuvai! Pakeliui eidamas radai malūną ir užėjai.

Atsakiau aš jai:

— Neėjau bažnyčion ir daugiau neisiu. Gana!

214

Kunigas žmogų už vištą bara, o pats grobia dvarą.

LTRn 411

215

Kunigo tiesa ant liežuvio, o jo dora kišenėje.

TŽ V 595

216

Ką kunigas sako, klausyk, bet ką kunigas daro, nedaryk.

LMD I 483 (39/64)

217

Ką kunigas sako, klausyk, bet ką daro — nematyk.

VD 1911 Nr. 4 (11)

218

Viena ranka žegnoja, kita kryžiavoja.

LTR 2653 (1)

219

Pekla velniais remta, kunigais dengta, datkomis pakurta.

LTR 285 (72)

220

Kunigų pinigais pekla brukavota.

TŽ V 595

221

Kunigų pakaušiais pragaras grįstas.

LM 1938 Nr. 10

222

Velnias dvare gimė, klebonijoje užaugo.

LTR 3017 (66)

223

Tik vyžotiems penktadienis*.

LTR 2746 (187)

* Žr. paaiškinimą.

224

Kunigo naudą visi velniai gaudo.

LMD I 215 (3)

225

Kunigų surinkimas — bieso pragėrimas.

LMD I 677 (314)

226

Girto malda, kunigo nauda, ligonio pasninkas — visi lygūs.

LM 1938 Nr. 10

227

Ėjo biesas išpažinties, bet kunigo gaspadinės pasibaidė.

KrvP II 68

228

Šventi rykai, nešventi dalykai.

LMD I 240 (881)

229

Kunigai — ne draugai, ponai — ne tarnai.

LTR 811 (224)

230

Su kunigais prasidėsi — ir pats padvėsi.

LTR 30 (1538)

231

Į kunigą žiūrėk, bet netikėk.

LTRn 411

232

Tam ir kunigas, kad pamokslus sakytų.

LTR 30 (2954)

233

Kada kunigas perša, tada velnias vinčiavoja.

VnL 1901 Nr. 52

234

Lietuvninkams prie raumens, o kunigams prie kaulelių.

LTR 2852 (278)

235

Kam kunigui laikai — nei jo pati, nei vaikai.

LTR 2656 (1)

236

Užsipuolė kaip jėzuitas.

LTR 2047 (94)

237

Kas turi pinigų, tas nebijo nė kunigų.

LMD I 240 (428)

238

Kas turi pinigų, nebijo ponų nė kunigų.

LMD I 677 (3)

239

Neturiu pinigų, nebijau nė kunigų.

LTR 1071 (101/63)

240

Pinigas už kunigą iškalbingesnis.

TŽ V 594

241

Ką nuo kunigo gausi — su velniu pasidalinsi.

LMD I 280 (171)

242

Su kunigais prasidėsi — ir pats padvėsi.

LTR 30 (1536)

243

Kunigų kaip varnų, neprikirpsi jiems sparnų.

LTR 2653 (39)

244

Mes, biednieji lietuvninkai, edelmonais, kunigais į peklą netilpsim.

LST 69

245

Malūnininko kiaulė, mėsaininko šuo, kunigo gaspadinė — visi riebus.

LM 1938 Nr. 10

246

Alus — ne vanduo, kunigas — ne piemuo.

LM 1938 Nr. 10

247

Su kunigu kiaulių neganysi, pypkės nerūkysi.

LM 1938 Nr. 10

248

Kunigas du kartus pamokslo nesako.

BPG 15

249

Kunigas, ir arbatą gerdamas, sukaista,— kur
čia dirbdamas nesukaisi.

LTR 2683 (485)

250

Kunigas krosnies nepamūrys.

LTRn 411

251

Kur kunigas praeina, žolė trejus metus neželia.

LM 1940 Nr. 17

*

252

Juodas varnas kranktelėjo,
Visa puota linktelėjo.

(Kunigas ir klausytojai)

LST 569

253

Varnas kranktelėjo, visa giria linktelėjo.

(Varpelis bažnyčioje)

JMK 4

254

Du krankliu krankia, visą girią lenkia.

(Klapčiukai skambina)

JMK 5

255

Kunigo lūpa taukuota.

(Samtis)

JMK 45

***DIEVAS GLĒBY—
VELNIAS ŠIRDY***

ŽADU BŪTI DAVATKA

Žadu būti davatka,
Žadu netekėti,
Kad ir jaunas atjotų,—
Nepasižadėti,
 Svieto marnastį atmesti,
 O tą stoną nepamesti
 Per amžių, per amžių.

Pas kaimyną pramogėlis,
O dar ir nemažas.
Ant atjoja jauns bernelis,
Ale labai gražus.
 Jau atmesčiau davatkystę
 Ir priimčiau moterystės
 Sau stoną, sau stoną.

Duočiau drobės du stuomenis,
Kad tik kas išpirštų,
Dar pridėčiau rankovėlę,
Kad tik neužmirštų.

Kad išpirštų bernužėlį,
Baltą gražų dobilėlį,
Dėl manęs, dėl manęs.

257

AUGO KAIME MERGELĖ

Augo kaime mergelė
Kaip darže žolelė,
Nusipirko rožančių
Ir puikias knygeles.

Kur ėjo, kur vaikščiojo,
Vis užsiknabino.
Dėl to aną visas svietas
Davatka vadino.

Davatkėlė su rožančium
Ant maldos skubėjo,
Kur pamatė arielką,
Ten ir prastovėjo.

Kad sutiko jaunikaitį,
Tuoju pasveikino,
Dėl to, kad ano pati
Ji būti ketino.

Ir pragėrė abrozėlį,
Iš vyskupo gautą,
Stojos auksiniu žiedeliu
Pirštelis apmautas.

Kad padavė užsakus,
Užrašė į knygą,
Ta jaunoji davatkėlė
Naktį nebužmigo.

258

KADA JAUNA BUVAU

Kada jauna buvau,
Augau pas tėvelį,
Aš tada labai tingėjau
Eiti į darbelį,
Aš tada labai tingėjau
Eiti į darbelį.

Troškau pasirodyt,
Kad aš esu gera,
Tyčia ilgai poteriavau
Rytą ir vakarą,
Tyčia ilgai poteriavau
Rytą ir vakarą.

Šventes viso meto,
Atpuskus žinojau
Ir bažnyčias tolimiausias
Visas apvaikščiojau,
Ir bažnyčias tolimiausias
Visas apvaikščiojau.

Tenai aš pažinau
Davatkų daugybę.
Nuo to gavau durną galvą
Ir didžią puikybę,
Nuo to gavau durną galvą
Ir didžią puikybę.

Joms nereikia verpti,
Nereikia nė austi,
Ale iš ko jos gyvena,
Tai verta paklausti,
Ale iš ko jos gyvena,
Tai verta paklausti.

Ir pasidabojo
Man davatkų stonas,
Nors mačiau, kad apiekūnas
Ant jų yr šėtonas,
Nors mačiau, kad apiekūnas
Ant jų yr šėtonas.

Mane išmokino,
Kaip reik davatkauti:
Kaip kunigėlius ir žmones
Būt geriau apgauti,
Kaip kunigėlius ir žmones
Būt geriau apgauti.

Aš pamečiau tėvą,
Ėjau į miestelį,
Ba ten labai lengva būti —
Nereikia darbelio,
Ba ten labai lengva būti —
Nereikia darbelio.

Tada aš patyriau
Davatkų buvimą
Ir pati labai papratau
Prie jų gyvenimo,
Ir pati labai papratau
Prie jų gyvenimo.

Jau dabar aš ne ta,
Kaip kad pėnai metais,
Aš dabar nieko nebijau,
Jei žmonės nemato,
Aš dabar nieko nebijau,
Jei žmonės nemato.

Moku kaip ta lapė
Kožnam gera būti,
Nors širdis kaip peilis
Nor kitą nudurti,
Nors širdis kaip peilis
Nor kitą nudurti.

Aš labai meldžiuosi,
Kada žmonės žiūri,
Todėl manęs visi gaili
Ir apiekoj turi,
Todėl manęs visi gaili
Ir apiekoj turi.

Kad užgirstu žodį,
Tai pridedu šimtą,
Ir išeina pasakėlė,
Iš kunigų imta,
Ir išeina pasakėlė,
Iš kunigų imta.

Dabar kožną rytą
Einu į bažnyčią,
Nors mano stubelė
Yr pikta koplyčia,
Nors mano stubelė
Yr pikta koplyčia.

O žmonės apakę
Nieko negalvoja:
Kits mane už labai gerą
Greitai parokuoja,
Kits mane už labai gerą
Greitai parokuoja.

Su dovanom bobų
Priein pilnas dvaras:
„Tik, Magdute, tik, Ievute,
Ar greit bus mišparas,
Tik, Magdute, tik, Ievute,
Ar greit bus mišparas?“

O kiti jau žmonės
Kas tik gyvas sako:
„Kaime kiaulės, girioj lapės,
O mieste davatkos,
Kaime kiaulės, girioj lapės,
O mieste davatkos“.

259

EIN BERNELIS Į ATLaidužėlį

Ein bernelis į atlaidužėlį,
Pasivijo pulką davatkėlių,
Pasivijo pulką davatkėlių.

Jų galvelės buvo užgaubstytos
Ir akelės skaroms uždangstytos,
Ir akelės skaroms uždangstytos.

— O ir aš eisiu su jumis drauge,
Gal priimsit ir mane už draugą,
Gal priimsit ir mane už draugą?

— Mums nevalna su tavim kalbėti,
Mums nevalna ant tavęs žiūrėti,
Mums nevalna ant tavęs žiūrėti.

Mūsų stonas labai brangus yra,
Mums nevalna kalbėti su vyrais,
Mums nevalna kalbėti su vyrais.

Ein bernelis į miestužėlį,
Pasitiko vieną davatkėlę,
Pasitiko vieną davatkėlę.

Jos galvelė buvo nugaubstyta
Ir akelės jau atidangstytos,
Ir akelės jau atidangstytos.

— Vienai valna su vyru kalbėti,
Vienai valna į vyrą žiūrėti,
Vienai valna į vyrą žiūrėti.

Mūsų stonas labai pigus yra,
Valna kalbėt, susitikus vyrą,
Valna kalbėt, susitikus vyrą.

Eikiv mudu į karčiamužėlę,
Nupirk manei romo butelkėlę,
Nupirk manei romo butelkėlę.

Bernužėlis rankele ištraukė,
Nuo davatkos šalin atsitraukė,
Nuo davatkos šalin atsitraukė.

— Nei aš eisiu į karčiamėlę,
Nei aš pirksiu romo butelkėlę,
Nei aš pirksiu romo butelkėlę.

Gali ieškoti tu dėl savęs tokio,
Katrais nori kaip tu valiūkauti,
Katrais nori kaip tu valiūkauti.

260

**AK TU, UOŠVEL,
UOŠVEL MANO**

— Ak tu, uošvel, uošvel mano,
Noriu būti žentu tavo,
Liūli liūli, oi da liūli,
Noriu būti žentu tavo.

— Kad tu nori žentu būti,
Kam tu peiki Amiliutę,
Liūli liūli, oi da liūli,
Kam tu peiki Amiliutę?

— Amiliutės nebepeiksiu,
Tik tai su ja nesuteiksiu,
Liūli liūli, oi da liūli,
Tik tai su ja nesuteiksiu.

Aš ją vedu karčiamėlėn —
Ana eina bažnytėlėn,
Liūli liūli, oi da liūli,
Ana eina bažnytėlėn.

Amiliute davatkėle,
Tu ne dėl manęs mergelė,
Liūli liūli, oi da liūli,
Tu ne dėl manęs mergelė.

Davatkėlės ilgliežuvės,
Visi sako — paleistuvės,
Liūli liūli, oi da liūli,
Visi sako — paleistuvės.

Geriau vienam susenėti,
Negu davatką mylėti,
Liūli liūli, oi da liūli,
Negu davatką mylėti.

261

**SAULĖ ŠVIEČIA,
KELIAS DULKA**

Saulė šviečia, kelias dulka,
Pulks davatkų graužia bulką.
Visos į Alvitą traukia,
Davatkinus artyn šaukia.

262

DAVATKĖLĖ PO SODNELĮ

Davatkėlė po sodnelį,
Tumba drica, tumba drica,
Priviliojo bernužėlį,
Tumba drica, tumba drica,

Gvildinukais riešutukais,
Tumba drica, tumba drica,
Saldainukais obuoliukais,
Tumba drica, tumba drica.

Jos rožančius iki kelių,
Tumba drica, tumba drica,
O liežuvis šluoja žemę,
Tumba drica, tumba drica.

Ī vežimā pasodino,
Tumba drica, tumba drica,
Visas brostvas nukabino,
Tumba drica, tumba drica.

Ak berneli, ak jaunasis,
Tumba drica, tumba drica,
Už tas brostvas tu brangesnis,
Tumba drica, tumba drica.

263

ŠVENTS ANTANAI, MELDŽIU TAVEŠ

Švents Antanai, meldžiu taveš,
Tumba tumba, tumba drisa,
Kita džiaugias, vyrą gavus,
Tumba tumba, tumba drisa.

Ir aš tau tikrai tarnaučiau,
Tumba tumba, tumba drisa,
Kad tik šīmet vyrą gaučiau,
Tumba tumba, tumba drisa.

Ir novenų aš klausyčiau,
Tumba tumba, tumba drisa,
Ir kitoms draugēms sakyčiau,
Tumba tumba, tumba drisa.

Jeigu vyro aš negausiu,
Tumba tumba, tumba drisa,
Aš tikrai tau netarnauiu,
Tumba tumba, tumba drisa.

Ir novenų neklausysiu,
Tumba tumba, tumba drisa,
Kitoms draugėms nesakysiu,
Tumba tumba, tumba drisa.

264

KLAUPIU PRIEŠ TAVE, MALONINGAS PONE

Klaupiu prieš tave, maloningas pone,
Nes ant šio svieto esu liūdnam stone;
Rodos, kad eisiu ant didžių mūkelių,
Nesulaukdama iš niekur bernelio,
Rodos, kad eisiu ant didžių mūkelių,
Nesulaukdama iš niekur bernelio.

Atsiųsk tuos, pone, iš savo galybės,—
Garbinsiu tave iš širdies čielybės;
Esu kaip viena paklydus avelė,
Aš, bernuželių apleista mergelė,
Esu kaip viena paklydus avelė,
Aš, bernuželių apleista mergelė.

Pone, prie tavęs širdingai glaudžiuosi —
Daugel ar vieną kada tu man duosi?
Garbinsiu tave per visas dieneles
Labiau, man rodos, už visas mergeles,
Garbinsiu tave per visas dieneles
Labiau, man rodos, už visas mergeles.

NUSIDĖJĖLIAI

Vienas karalius, pasitaręs su karaliene, išsikvietė meistrą, kad šis nupaišytų salėje ant sienų visų šventųjų paveikslus. Kiekvieną šventąjį reikėjo nupiešti atskirai. Už tą darbą paskyrė meistrui dvylika auksinių rublių. Meistras karaliui pareiškė, kad nusidėjęliai jo nupaišytų paveikslų nematys. Karaliui labai patiko, kad meistras nutapys tokius nuostabius paveikslus ir jis turės kuo svečiams pasigirti. Tada meistras pasakė karaliui:

— Aš turiu užsirakinti tame kambary, kad niekas netrukdytų ir negadintų paveikslų. Man viską tarnai pristatinės, kas bus reikalinga.

Karalius meistrui padavė kambario raktus ir leido užsidaryti, kad niekas netrukdytų. Meistras užsidaręs ėmėsi darbo. Pirmiausia išbaltino tas vietas, kur turėjo būti tie nuostabūs paveikslai, o apačioje jų auksinėmis raidėmis parašė, kur koks šventasis. Netrukus meistras savo darbą pabaigė. Jis, nuėjęs pas karalių, paprašė eiti paveikslų pasižiūrėti. Nusivedė karalių į salę ir sako, perskaitęs vieno šventojo vardą:

— Ar matai?

Karalius, nenorėdamas išsiduoti nusidėjėlis esąs, pasakė:

— Matau!

Taip meistras išrodė visus šventuosius ir galop, nuvedęs karalių prie paskutinio paveikslo, sako:

— Čia šviesiausias karalius su visa savo šeima. Ar matai?

Karalius atsakė:

— Matau.

Karalius atsivedė savo pačią ir taip pat, kaip meistras, aprodydamas jai paveikslus, klausė:

— Ar matai?

Ši, nenorėdama pasirodyti nusidėjėlė esanti, vis atsakinėjo matanti, nors visai jokių paveikslų ten nebuvo.

Karalius iškėlė didelį balių. Į tą balių sukvietė daug karalių ir didikų, popų ir kunigų. Pavaišino karalius visus svečius ir priminęs, kad nusidėjėliai nieko nematys, paprašė eiti pasižiūrėti tų nuostabių paveikslų. Aiškina, rodo paveikslus ir giria juos padariusį žymų menininką. Svečiai atsidėję klausosi kiekvieno karaliaus žodžio. Pabaigęs aiškinti, karalius paklausė visų:

— Ar matote?

Visi urmu atsakė, kad mato. Žinoma, jei kas būtų drįsęs pasakyti, kad nemato, būtų pasirodęs esąs aiškiausias nusidėjėlis. Taigi niekas nedrįso pasakyti tiesos žodį.

Po visų ceremonijų svečiai išsiskirstė pasivaikščioti. Du vikarai, išėję į sodą, ir kalbasi. Vienas sako savo prieteliui:

— Ar matei tuos paveikslus?

— Antrasis atsako:

— Mačiau.

Pirmasis vėl sako:

— O aš nė velnio nemačiau.

Tada ir antrasis sako:

— Aš irgi nemačiau.

Eina jiedu toliau ir susitinka du klebonus. Vienas vikaras paklausė:

— Klebone, ar matei paveikslus?

Šis atsakė:

— Mačiau.

— O mes nė velnio nematėme,— paaikškino vikaras.

Tada ir abu klebonai pritarė, kad jie nieko nematė. Pagaliau ir visi susirinkusieji išdrįso pasakyti, kad nieko nematė.

PABĖGĘS KRISTUS

Viena prūsė kamaros kerčioje turėjo pasi-
stačiusi Kristaus statulą, kad saugotų jos
pieną nuo burtų. Pas tą prūsę tarnavo vaikis.
Jis kartą prisitaikęs įėjo į tą kamara, prisi-
kirto sau grietinės iki sočiai, o išeidamas iš-
tepė Kristui su grietine lūpas. Prūsė ateina
į kamara ir randa nuvalgytą grietinę. Paskui
žiūri — Kristaus lūpos grietiniuotos.

— Še tau, kad nori, — pagalvojo prū-
sė.— Pats davė ir pats nušmontavo.

Kitą dieną vėl atranda ji nuvalgytą grie-
tinę ir Kristaus lūpas grietiniuotas. Trečią
dieną vėl tas pats. Įsiuto prūsė ir, sugriebusi
šaukštą, braukė Kristui per kaktą.

— Pats davė, pats nušmontavo dar! —
sako ji perpykusi.

O vaikis viską matė pro sienotarpį. Kai
tik prūsė iš kamaros, jis greitai įbėgęs paėmė
Kristų ir nunešęs paslėpė į kanapes. Eina prū-
sė į kamara atsinešti pieno — neberanda Kris-
taus.

— Vaje, vaje, nebėra Kristaus! Rodos,
kiek aš jam ten brūkštelėjau, o jis tuoju
supyko ir išėjo,— dejuoja prūsė.

— Ko čia taip dejuoji? — klausia praeidamas vaikis.

— Je, kaip nedejuosi — pabėgo Kristus! — sako ji.

— Bene dar galėtum jį kame suieškoti?

— Je, kad kas galėtų. Bepigu būt.

— Aš eisiu jo ieškoti, — sako vaikis.

Prūsė patenkinta, kad tik jis eina. Tuoju įdėjo jam maisto, ir vaikis išėjo Kristaus ieškoti. Vakare sugrįžta ir sako:

— Dėkui dievui, pasisekė atrasti man Kristų, tik negalėjau drauge parsivesti: Katyčių karčiamoj prasigėręs už dvylika dolerių.

— Na, ką padarysi, reikia jį išvaduot, — sako prūsė.

Ryto metą prūsė padavė vaikiui dvylika dolerių, kad tas nuėjęs išvaduotų Kristų. Vaikis, visą dieną pragirtuokliavęs, vakare parėjo namo, pasiėmė iš kanapių Kristų ir įeina į trobą.

— Va, parvedžiau! — sako įėjęs.

Prūsė diktai džiaugėsi, kad sugrįžo Kristus. Nunešus pastatė jį kamaroj ir daugiau niekuomet jo nebeužgaudavo, kad ir ne kartą rasdavo grietinę nušmontuotą.

GRIETINĖ IR ŠVENTIEJI

Vienas kunigas laikydavo bažnyčioje grietinę. Zakristijonas buvo nekantrus žmogus. Jis grietinę vis po truputį nuvalgydavo. Kunigas įtarė zakristijoną ir ėmė jį barti. Tada zakristijonas, norėdamas išsiteisinti, ištepė grietine šventųjų lūpas ir sako:

— Bariesi ant manęs be reikalo, o žiūrėk, kas grietinę suvalgo!

Kunigas išmetė iš bažnyčios visus šventųjų paveikslus.

Netrukus atėjo šv. Petro ir Povilo šventė, bet bažnyčioje nėra paveikslų. Ką daryti? Zakristijonas pasivadino du pažįstamu kaimynu — Petrą ir Povilą, užsivedė juos ant viškų ir pastatė vieną vienon kertėn, kitą — kiton.

Prasidėjo mišios. Žmonės gieda, vargonai groja, o Petras su Povilu stovi šventųjų vietoje ir nejuda. Bet Povilas užmiršo savo pareigas ir netyčia žvilgterėjo pro langą. Žiūri — jo kiaulės Petro bulves knisa. Povilas šoko vyti kiaulių iš daržo, o Petras — pagaliu jį mušti.

NEIŠTIKIMA PATI

Gyveno žmogus su pačia. Ta pati jo nemylėjo dėl to, kad jis buvo jau senas. Ji turėjo apsiskyrusi kitą mylimąjį, Jokūbėlį, gyvenusį sodos gale. Ji tankiai nueidavo pas tą Jokūbėlį, ir pats Jokūbėlis ateidavo pas ją. Seniui nepatiko pačios valiūkavimas. Galvoja žmogus, kaip čia savo žmoną nuo to atmokinus.

Vieną rytmetį atsikėlęs jis pasakė pačiai savo sapną:

— Sapnavau aš šiąnakt dyviną sapną. Sapnavau, kad iš mūsų šventojo, kuris stovi prie tako koplytėlėje, galima ką nori išprašyti. Reikia tik keliais prie tos koplytėlės nueiti, pasimelsti ir vėl keliais sugrįžti.

Pačiai sapnas diktai jau patiko. Galvoja:

„Reikės man eiti prie to šventojo klausti, kaip tuo seniū galėčiau nusikratyti“.

Vakare sutemus, kada senis atsigulė, pati ir išėjo keliais prie tos koplytėlės. Kai tik ji išėjo, senis, pašokęs iš lovos, kitu keliu nubėgo prie tos koplytėlės, įsilipo į medį ir laukia pačios. Po valandos atšliaužia pati ir meldžiasi prie šventojo.

— Ko nori, žmona? — klausia storu balsu senis iš medžio.

— Susimylėk, užtarytojau, ant manęs, vargšės žmonos,— sako dūšaudama pati. — Pasakyk, kaip nusikratyti man savo seniu?

— Jei nori juo nusikratyti, — sako medyje senis,— išvirk jam rytoj rytą visą vištą ir duok. Tesuvalgo. Jis nuo tos vištos ir numirs.

Pati, padėkojusi šventajam už tokią gerą rodą ir pasimeldusi dar valandą, grįžta keliais namo. Kai tik ji truputį nušliaužė, senis išlipo iš medžio ir kitu keliu parėjo. Atsigulė vėl į lovą ir guli kaip nieko nežinąs. Po valandos pamažėliais įėjo į trobą ir pati. Radusi senį beknarkiantį, atsigulė ir ji.

Ryto metą senis jau nebekelia, sakosi sergąs. Pati rūpestingai vaikšto apie ligonį, sako:

— Aš išvirsiu tau vištą. Bus tau tvirčiau.

— Te, kam dėl to nieko be reikalo piausi vištą,— sako senis.— Maž ir taip praeis.

Bet pati užsispyrė būtinai virti vištą, ir tiek. Išvirė ir duoda seniui valgyti. Senis stenedamas sėdasi ant lovos ir valgo tą vištą. Kiek valgęs, pradėjo dejuoti:

— Vaje, vaje, kas dabar bebus? Kojos užmirė, nieko nebejuntu.

O pati tik ragina:

— Valgyk daugiau, rasis tvirčiau.

Valgo jis daugiau ir vėl dejuoja:

— Vaje, vaje, ir rankos pradeda jau apmirti.

Pati ragina, kad valgytų daugiau, būsią geriau. Tas valgo, ir vis jam darosi prasčiau: užmirė rankos, užmirė ausys, nebemato akimis. O kad suvalgė visą vištą, senis visai apmirė. Pati nesitveria džiaugsmu, kad senis nusibaigė. Bėga kuo greičiausiai prie savo Jokūbėlio, vadina pas save viešėti.

Tas ir atėjo. Pasisodinusi už stalo, vaišina Jokūbėlį kuo beišmanydama: kepa kiaušiniene, verda visokius kleckus.

Taip ir vieši anuodu sau linksmai. O senis, lovoj gulįs, viską mato. Kai tik pati išėjo iš trobos ko ten atsinešti, senis staiga pašoko nuo lovos, pagriebęs kočėlą, režė Jokūbėliui per galvą — tas ant vietos už stalo ir sukniubo. Senis, paėmęs klecką, įbruko Jokūbėliui į burną ir pats atsigulė vėl. Įeina pati, žiūri — Jokūbėlis nebegyvas, užspringęs su klecku. Persigando žmona, nebeišmano, ką ir bedaryti. Tuo tarpu senis truputį susijudino lovoj ir sako:

— Dievui dėkui, jau šiek tiek pradėdu matyti.

Kiek palaukęs, sako:

— Jau ir ausimis pradedu girdėti, ir visam darosi geriau.

Pati mato, kad senis tuoju visišškai atsisitaisys ir pats pamatys Jokūbėlį, užspringusį užstalėj. Pribėgusi puolė seniui į kojas, sako:

— Tėvel balandėl, nepyk, dovanok! Užspringo Jokūbėlis bevalgydamas. Ką dabar aš darysiu?

— Ką, ką? — Sako senis, pakėlęs galvą, ir žiūri į užstalę.

Pagavo jis ant žmonos bartis. Ta tyli, verkia, bučiuoja seniui rankas, prašo, meldžia, kad dovanotų jai tą sykį. Senis, gerai apvaksijęs savo pačią, atsikėlė iš lovos, paėmė Jokūbėlį ir išvilko iš užstalės lauk.

269

ŠVENTA NEVALGA

Kai vyras pareidavo iš darbo namo valgyti, tai vis rasdavo savo pačią begulinčią. Ji sakydavosi serganti, nenorinti.

Kartą pati važiavo pas savo motiną. Vyras nubėgo į mišką, įlipo į medį ir, kai pati važiavo pro šalį, sušuko:

— Šventa nevalga, kur tu važiuoji?

Pati atsakė:

— Valgau, pone dieve, valgau, kai vyro nėra namie. Valgau, po du svarus lašinių suvalgau ir dabar turiu sūrį kišenėj.

Kai parvažiavo namo, vyras pradėjo spirti valgyti kartu.

270

DAVATKOS SAPNAS

Vieną kartą davatka norėjo prakalbinti kunigą, bet nesugalvojo kaip. Pagaliau nutarė paprašyti kunigo, kad jai išaiškintų sapną. Anksti rytą nuėjo prie zakristijos durų ir laukia. Pamačiusi ateinantį kunigą, tuoj puolė prie rankos ir pabučiavo.

— Tėve dvasiškas, ar negalėtum man išaiškinti šios nakties sapną?

— Na, sakyk greitai, nes man nėra laiko.

— Ogi, kunigėli, buvau danguje.

— Ką ten matei? — paklausė kunigas.

— Mačiau — tik kunigėliai ir mūsų stono žmonės vaikščioja po dangų ir gieda linksmas giesmes.

Kunigas dar paklausė:

— Ką dar matei?

— Daugiau nieko nemačiau. Ten nėra nei pijokų, nei žmogžudžių, nei paleistuvių. Tik-tai kunigėliai ir mūsų stono žmonės.

Kunigas tarė:

— Tai mes vienodą sapną sapnavom.

— Gi kunigėlis ar buvai danguje?

— Aš danguj nebuvau, bet pragare.

— Ogi ką kunigėlis matei pragare? Žinai, tenai tik pijokai, žmogžudžiai, vagys.

Kunigas atsakė:

— Aš į galą nebuvau nuėjęs, nes negalėjau. Tiktai priekiniame kambary buvau. Prie antrų durų drybsojo nudvėsęs šuo, uodegą ištempęs. Aš tą uodegą su koja paspyriau — kaip ims lįsti davatkos iš padvėsusio šuns angos.

Davatka labai supyko, nusispiovė ir nubėgo nuo kunigo.

271

MALONU PRISIMINTI

Devynių dešimtų metų davatkėlė nuėjo išpažinties ir sako kunigui:

— Su vaikiukais bučiavausi.

— Ką? — klausia kunigas.— Tokia sena ir bučiavaisi?

— Ne, ne dabar, kai buvau jauna,— sako davatkėlė.

— Ar neišpažinai? — vėl klausia kunigas.

— Išpažinau.

— Tai kam dabar kartoji?

— Malonu prisiminti,— sako davatkėlė.

272

ALELIUJA

Viena bobutė turėjo tik karvytę ir kiek pinigų. Kartą ji išgirdo kunigą per pamokslą sakant,— kas bus dievui paaukota, už tai dievas šimteriopai atiduos. Nuvedė ji pagalvojusi kunigui tą karvytę, nunešė paskutinius pinigus ir atidavė bažnyčiai „ant apieros“. Atidavė ir laukia, kada dievas grąžins.

Laukia laukia — dievo atlyginimo kaip nėra, taip nėra. O čia jau ir valgyt neturi ko. Nesulaukdama eina pas kunigą atsiimt karvytę. Nuėjo, bet kunigas karvytės, žinoma gi, neduoda.

Išėjus iš kunigo, jau buvo vakaras. Užaina bobutė į bažnyčią ir galvoja:

— Pernakvosiu čionai.

Na, ir apsinakvojo. Bobutė meldė meldė, jau net ir užmigus buvo — tik pajuto, kad prie jos šono nusileido koks lopšys. Apčiupinėjo — lopšys.

— Na,— galvoja ji sau,— čia ne kam kitam, o tik mane jau dievas, už karvytę atsi-lygindamas, ima dangun.

Ėmė ji ir įsirepečkojo į tą lopšį. Lopšys su bobute pradėjo kilti. Bobutė nesitvėrė džiaugsmu: jaugi tikrai ją dangun ima! Prisiminė ji, kad ponas Jėzus, žengdamas į dangų, giedojo „aleliuja“. Taigi ir ji sumanė užgiedot. Na, ir užtraukė:

— Aleliuja! Aleliuja! Aleliu-u-u-ja-a-a!

Staiga bimt jinai su visu lopšiu ant žemės, ir tik košės krūva liko iš dangun žengusios bobutės.

Rytojaus dieną atėjęs zakristijonas rado viduj bažnyčios lopšį, užsimušusią bobą ir... vagį. Pasirodo, kad vagių norėta apiplėšti bažnyčią. Jie pro bažnyčios viršų įleido į vidų vieną savo sėbrą ir, jam čia susitvarkius, ketino su tuo lopšiu ištraukti. Bet, jų nelaimė, tuo lopšiu sugalvojo dangun įžengt bobutė. Vagys traukdami galvojo, kad lopšy

sėdi jų sėbras, bet kai išgirdo „aleliuja“, išsigando, tuoj virvę čirkšt nupiovė, o patys pabėgo, palikdami sėbrą bažnyčioje.

Taigi bobutė tikrai įžengė dangun.

273

PETRAS IR POVILAS

Senuosiuose amžiuose gyveno du žmonės, kurių vardai buvo Petras ir Povilas. Jie buvo labai turtingi — turėjo daug pinigų, bet nė vienas nebuvo matęs šilingo. Vieną kartą, eidami keliu, ir kalbasi:

— Kad taip mes dabar rastume šilingą.

Bekalbėdami ir pamatė ant kelio pinigą. Paėmė — gi šilingas. Ir pradėjo ginčytis. Vienas sako:

— Man duok!

O kitas sako:

— Man duok!

Ir nepasidalija. Susitarė laikyti šilingą pasavaičiui: vienas turės vieną savaitę, o kitas — kitą. Tada Petras, kai atėjo jo eilė turėti šilingą, sugalvojo ir sako savo pačiai:

— Aš apsimesiu ligotu, pradėsiu sirgti ir numirsiu. Mane palaidosite, o paskui aš pasi-

kelsiu, ir išvyksime iš šito krašto. Tai mums ir atliks šilingas.

Taip ir padarė. Nunešė jį iš vakaro į bažnyčią, padėjo ant katafalko ir paliko.

Bet Povilas netikėjo, kad Petras tikrai numirė, įtarė jį tyčia apsimetus mirusiu, kad tik jam šilingas atliktų. Atvyko Povilas į bažnyčią ir saugo Petrą, kad nepabėgtų su šilingu. Tuo tarpu vidury nakties išplėšė bažnyčios duris dvylika žmogžudžių, suėjo ir pradėjo dalintis pinigus. Pripila kiekvienam po saiką ir duoda. Dalino dalino, vienam pritrūko pinigų. Tam vyresnysis padavė aukso juostą vietoj pinigų, bet visi kiti pradėjo šaukti:

— Duok man aukso juostą, duok man!

Tada vyresnysis ir sako:

— Kas vienu užsimojimu perkirs kardu grabą, tam bus juosta!

Tuoju vienas paėmė kardą, kirto, bet tik-tai viršutinę grabo lentą perkirto. O Petras, grabe gulėdamas, dreba ir galvoja, kas čia daryt. Paskui kitas žmogžudys sako:

— Aš perkirsiu!

Petras neiškentė ir sušuko, grabe gulėdamas:

— Kelkitės, vyrai! Ką jie čia mus daužys!

Povilas atsiliepė, stovėdamas už altoriaus:

— Eime, eime!

Žmogžudžiai šoko iš bažnyčios bėgt, visus galus pametę. O Petras su Povilu laksto po bažnyčią: vienas į vieną galą, kitas į kitą — gėdijasi vienas antro.

Žmogžudžiai, nubėgę varstą nuo bažnyčios, sustojo ir kalbasi, apgailestauja paliktus pinigus. Vienas sako:

— Pinigai — nedidelis dalykas, bet juostos tai gaila. Aš eisiu, maž juostą kaip nors pavogsiu iš jų. Jūs manęs čia palūkėkite.

Priėjo prie bažnyčios durų — girdi, kad kažkas bėgioja. Įkišęs galvą, pažiūrės, o Petras, tuo metu netoli nuo durų būdamas, čiupo vagį už kepurės ir sako:

— Te tau, Povilai, vagies kepurę už šilingą!

Vagis, dar labiau nusigandęs, kad šoks griūdamas bėgti. Nubėgęs sako:

— Tai žinot, broliai, mūsų dvylika po kokį saiką gavome, o jų pasidalinta po šilingą ir dar vienam neužtekę. Kai įkišau galvą į bažnyčią, nustvėrė mano kepurę, atidavė Povilui ir sako: „Te tau, Povilai, vagies kepurę už šilingą!“

Rytą Petras su Povilu parėjo namo ir vėl taip gyveno, kaip ir pirma: šilingą po savaite turėjo.

KAIP DANGUJE, TAIP IR ANT ŽEMĖS

Atėjo pas vieną turtingą prūsę elgeta ir kalba poterius. Išgirdo prūsė jį sakant „Kaip danguje, taip ir ant žemės“ ir klausia:

— Iš kur tu žinai, kad kaip danguje, taip ir ant žemės? Ar buvai danguje?

— Buvau. Dabar manau vėl grįžti. Užeisiu dar pas vieną žmogų, o tada eisiu į dangų,— atsakė elgeta.

Prūsė vėl klausia:

— O ką mūsų Otkis veikia danguje?

— Jūsų Otkis? A! Jam prastai ten. Jis gano dievo ožką po kalnus. Dažnai būna alkanas, sušalęs, pailsęs,— sako elgeta.

Tada prūsė davė elgetai bandelę ir dešimt dolerių, kad nuneštų Otkiui. Elgetai išėjus, netrukus grįžo pats prūsas. Prūsė viską papasakojo, o jis tarė:

— Kokia tu kvaila! Tai buvo tik vagis. Jis nieko nenuneš Otkiui.

Prūsė išsigando ir liepė vyrui vyti elgetą. Tas užsisėdo ant šimeliuko ir joja gaudyti vagies.

Elgeta, pamatęs, kad jį atsiveja, užšoko

ant artimausios trobos stogo ir plėšia jį. Prijojęs vokiečių klausia:

— Ar nematei elgetos einant?

— Mačiau,— atsakė elgeta.— Tik jis taip vingiavo, kad tu jo nepavysi. Jeigu aš jočiau, tai gal pavyčiau.

— Tik tu jok, meldžiamasis,— prašo prūsas.

— Tai kad man liepė šeimininkas, kol jis pavalgys pietus, nuplėšti visą pusę stogo. Matai, kad negaliu.

— Aš už tave plėšiu, o tu vykis vagį.

— Na, gerai,— atsakė elgeta ir sėdo ant šimeliuko.

Pavalgę pietus, išeina vyrai ir mato, kad jų stogą plėšia.

— Kas tau liepė stogą draskyti? — pradėjo jie rėkt.

— Na, čia plėšė vienas žmogus, bet jis nujojo gaudyti vagies, tai mane paliko plėšti.

— Vyrai nusitraukė prūsą nuo stogo, prilupo ir paleido. Kai šis parėjo namo, žmona klausia:

— Na ką, ar sugavai vagį?

— Sugavau, — atsakė jis. — Bet Otkiui vargas danguje pėsčiomis vaikščioti, tai aš atidaviau šimeliuką.

ŠVENTIEJI

Buvo vienas ponas. Jis visai nežinojo švenčių, žinojo tik vieną sekmadienį. Kai bernai patingsta dirbti, ateina pas poną ir sako, kad šiandien šventė. Ponas ir tiki.

— Tai švęskim,— sako,— kad šventė.

Atėjo visų šventės. Bernai ponui ir sako:

— Rytoj šventė.

Ponas klausia:

— Kokia?

— Visų šventųjų.

Ponas džiaugiasi, kad vienu kartu atšvęs visas šventes. Davė bernams degtinės ir liepė išsigerti. Po kiek laiko ateina bernas pas poną ir sako:

— Rytoj šventė.

— Kokia šventė? — klausia ponas.

— Švento Martyno.

— Tai kodėl jis liko vienas nuo tų visų šventųjų? Mes jo nešvęsime. Važiuokit miškan malkų vežti.

Toli girioj buvo malkos, sukirstos sieksniais. Nuvažiuoja darbininkai ir randa mešką, sėdinčią ant malkų. Susikalbėjo jie, parleido

vieną darbininką pasakyti ponui, kad Martynas neduoda malkų. Tas sugrižęs pasakė.

— Kaip tai? — sako ponas.— Jis man malkų neduos?

Pasikinkė arklius, pasiėmė lazda ir važiuoja į mišką. Darbininkai jam sako:

— Va, ponas, Martynas.

Ponas priėjo.

— Kokią teisę turi man malkų neduoti? — ir kaip pils Martynui su lazda!

Meška kad šoko, kad sugriebė poną, kad ėmė jį maigyti! Bernai sulėkė vos atėmė poną. Tada ponas sako:

— Didelė šventė. Važiuokit, vyrai, namo.

Vyrai parvažiavo. Važiuodamas ponas pamatė medyje šokinėjant voverę. Nusiėmė kepurę ir sako:

— Labą dieną!

Vežėjas klausia:

— Prieš ką čia ponas kepurę nusiėmė?

— Tur būt, Martyno vaikas šokinėja,— atsakė ponas.

Vežėjas paaiškino, kad tai voverė.

— Tuščia jų, tų šventųjų! — sako ponas.— Verčiau gražiai su jais gyventi.

BAJORO MALDA

Girtas bajoras, įėjęs į bažnyčią, prie pat didžiojo altoriaus, meldžiasi:

— Viešpatie dieve, atleisk mums kaltes mūsų! Matai, kad aš šiandien esu girtas, betgi aš ne bile koks žmogus, o bajoras!

Zakristijonas, už altoriaus stovėdamas, sako:

— Kad ir bajoras, bet durnas!

Tada bajoras nusižemindamas:

— Dieve! Kuo aš esu kaltas, kad tu mane tokį sutvėrei? Amen.

ŠLĖKTOS MALDA

Atėjo šlėkta į bažnyčią ir meldžiasi, sudėjęs rankas:

— Ach bože, jستم panska sluga!*

O zakristijonas žvakes degioja ir girdi. Užėjo jis už altoriaus ir sako:

* O dieve, esu viešpaties tarnas!

— Jaki tam šlachcic panska sluga! Jestes duren, i kep.*

Klauso tas šlėkta, ausis pastatęs. Galvoja, ką čia dabar tas dievas kalba.

— Co, ja duren?

— Tak!

— Tak ja pacieży niešep!**

Ir išėjo iš bažnyčios.

* Koks ten šlėkta viešpaties tarnas! Esi kvailys, ir viskas.

** — Ką, aš kvailys?

— Taip!

— Tai aš poterių nekalbėsiu!

PATARLĖS IR PRIEŽODŽIAI

278

Ir šventuolio nagai į save palinkę.

LTR 2202 (40)

279

Arti bažnyčia — toli dievas, toli bažnyčia —
arti dievas.

LTR 785 (36)

280

Kam bažnyčia arti, tam dangus toli.

LM 1938 Nr. 10

281

Barzdelė kaip Jėzaus, o akys kaip velnio.

LTR 68 (283)

282

Akys prie dievo, mintys prie velnio.

LTR 1137 (50)

283

Dievas glėby — velnias širdy.

LTR 732 (270)

284

Dievas burnoj — velnias uodegoj.

LTR 1208 (1443)

285

Dievui meldžias, velnią už uodegos tampo.

TŽ III 385

286

Žegnojas, o širdy velnią nešiojas.

LTR 3428 (63)

287

Kryžių nešioja, o velnią vilioja.

TŽ V 595

288

Bažnyčioj dievelis, lauke velnelis.

LMD I 483 (40/22)

289

Bažnyčioj pondievą su glėbiais grobsto, o namie velniai pro pažastis lando.

LTR 1202 (1264)

290

Dievobaimingas kaip gužutis klioštoriuje.

LTR 554 (77)

291

Jei rožančius iki kelių, liežuvis iki žemės.

LTR 2202 (50)

292

Su šventu kalbėk ir už durų klemkos turėk.

LTR 2706 (126)

293

Šventas, tik necūdaunas.

LMD I 580 (191)

294

Šventas kaip švento Jurgio drigantas.

LTR 2202 (37)

295

Išsišiepęs kaip šventintas paršas.

LTR 1071 (36)

296

Davatka ir nemokyta galėsi būti.

LTR 2744 (27)

297

Davatka — velnio uošvienė.

LTR 864 (100)

298

Davatka kalba rožančių, velnią nešioja už ančio.

LTR 2863 (68)

299

Davatikai mieliausi pletkai.

KrvP I 401

300

Plepa kaip Varnių davatka*.

JR 518

301

Davatkos liežuvis lig kelių.

LTR 70^b (2372)

302

Davatka — meletka.

LTR 1050 (111/90)

303

Ar davatka, ar velnias — lygus padaras.

LTR 1596 (16)

304

Iš davatkos nei dievui žvakės, nei velniui šakės.

LTR 70^b (2378)

* Žr. paaiškinimą.

305

Džiaugiasi kaip velnias, davatkos dūšia jodamas.

KrvP I 548

306

Prie paprasto žmogaus vienas velnias, prie davatkos — devyni.

LTR 618 (4/502)

307

Važiuoja kaip davatkos į Šidlavą.

LTR 30 (1909)

308

Svetimi griekai neduoda miego.

LTR 30 (1550)

309

Dėl dievo garbės susirinko visos Barbės.

KrvP I 412

310

Daėdė kaip davatkai poteriai.

KrvP I 350

311

Gundo kaip davatką kunigo kelnės.

KrvP III 158

312

Ginčijasi kaip davatkos dėl kunigo kelnių.

KrvP II 286

313

Davatkauna, kol vaiką pasigauna.

KrvP I 401

314

Prisikabino kaip velnias prie davatkos.

LTR 618 (28/254)

315

Trauk trauk dievo garbę už uodegos.

TŽ IV 16

316

Gyvena šventu dūku ir taboku.

KrvP III 26

***TĚVE MŮSŮ,
AŠ NE JŮSŮ***

317

PULKIM ANT KELIŲ

Pulkim ant kelių, maži vaikeliai,
Prašykim dievą, kad bulvės augtų.
Bulvės užaugo — vaikai nevalgo,
Kur mes jas dėsme? — Kiaules penėsme.

Kiaules papiausme, kumpius sukrausme,
Mėsą valgysme, taukus tirpysme.
Mėsą valgysme, taukus tirpysme,
O tą užkulėlį taip pat naikysme.

318

PULKIM ANT KELIŲ

Pulkim ant kelių, daugel brolelių,
Prašykim dievo gerų metelių.
Bulvės užaugo — vaikai nevalgo,
Užtat nevalgo, kad neužbalto.

Kuo užbaltysi, kad pieno nėra,
Karvės nelaiko, tiktai ožką vieną.
Su ta ožkele klapatas yra,
Reikia ją vesti į žalią girią.

Su savo boba išėjau grybauti,
Atradau lepšę — negaliu išrauti.
Ledva išrovėm, ledva išstenėjom,
Galvą nusukom, kotą įsidėjom.

Išvirsim grybus, nugraibysim taukus,
Duosim šeimynai, kuri dirba laukus.
Šeimyna valgė, labai smokavojo,
Už grybų taukus labai dėkavojo.

Iškepkit ragaišį iš miežio akuoto,
Aptepkit lepše, kad būtų taukuota.
Miežio ragaišis širdį ramina,
Avižos duona — pilvą gadina.

319

KAS NOR PYPKĖM SU MANIM MAINYT

Kas nor pypkėm su manim mainyt,
O kieno geresnė, tam priedo pridėt?

Mano pypkė tai yra gera:
Cibukas kukavas, visa burkština.

Mano pypkelė gražiai maliavota,
Ant galo cibukas su užriestu kotu.

Turiu aš pypkę, turiu kapšiuką,
Turiu ir tabokos mažą biškiuką.

Atsikėlęs rytą dainą užtraukiu —
Linksmumas širdelės, pusryčio laukiu.

Kai ėmiau nuo lango, į dantis kandau,
Tos pypkės sunkumas išsuko žandą.

Kai krito iš dantų, žemėn nupuolė,
Ir brangios pypkelės šonas išdužo.

320

SALDŽIAUSIAS KOPŪSTĖLI

— Saldžiausias kopūstėli,
Kas tave sodino?
— Senoji močiutė.

— Saldžiausias kopūstėli,
Kas tave augino?

— Senoji močiutė.

— Saldžiausias kopūstėli,
Kas tave nukirto?

— Senoji močiutė.

— Saldžiausias kopūstėli,
Kas tave supiaustė?

— Senoji močiutė.

— Saldžiausias kopūstėli,
Kas tave išvirė?

— Senoji močiutė.

— Saldžiausias kopūstėli,
Kas tave suvalgė?

— Senoji močiutė.

321

KOPŪSTĖLI ŽOLYNĖLI

— Kopūstėli žolynėli,
Kokias tu mūkas turėjai,
Kai aš tave ravėjau.

— Verskis per galvą.

— Kopūstēli žolynēli,
Kokias tu mūkas turējai,
Kol tarpuežy užaugai.
— Verskis per galvą.

— Kopūstēli žolynēli,
Kokias tu mūkas turējai,
Kai aš tave nukirtau.
— Verskis per galvą.

— Kopūstēli žolynēli,
Kokias tu mūkas turējai,
Kol aš tave nutaisiau.
— Verskis per galvą.

— Kopūstēli žolynēli,
Kokias tu mūkas turējai,
Kol aš tave supiausčiau.
— Verskis per galvą.

— Kopūstēli žolynēli,
Kokias tu mūkas turējai,
Kol aš tave suslėgiau.
— Verskis per galvą.

— Kopūstēli žolynēli,
Kokias tu mūkas turējai,
Kol aš tave suvalgiau.
— Verskis per galvą.

PASĖJAU GRIKĮ

— Pasėjau grikį —

Urbaną plikį,

Baltakepeliušį.

— Kas tau, durniau, darbo!

— Išdygo grikis —

Urbanas plikis,

Baltakepeliušis.

— Kas tau, durniau, darbo!

— Pražydo grikis —

Urbanas plikis,

Baltakepeliušis.

— Kas tau, durniau, darbo!

— Pribrendo grikis —

Urbanas plikis,

Baltakepeliušis.

— Kas tau, durniau, darbo!

— Nupioviau grikį —

Urbaną plikį,

Baltakepeliušį.

— Kas tau, durniau, darbo!

— Iškūliau grikį —
Urbaną plikį,
Baltakepeliusį.
— Kas tau, durniau, darbo!

— Sumaliau grikį —
Urbaną plikį,
Baltakepeliusį.
— Kas tau, durniau, darbo!

— Iškepiu grikį —
Urbaną plikį,
Baltakepeliusį.
— Kas tau, durniau, darbo!

— Suvalgiau grikį —
Urbaną plikį,
Baltakepeliusį.
— Kas tau, durniau, darbo!

323

AMŽINĄ ATILSĮ

Amžiną atilsį,
Kur po šiaudus lando,
Dieną naktį lando,—
Akių neišsigrando.

324

JUOZAPAI SENELI

Juozapai seneli,
Duok man bernelį!
Motina švenčiausia,
Man visų pirmiausia:
Juodais plaukeliais,
Geltonais ūseliais,
Su bakais, su bakais!

325

JUOZAPAI ŠVENTAS

Juozapai šventas,
Ubago žentas
Burokus rovė,
Tarbelėn krovė.

326

**ŠVENTAS
KAZIMIERAS**

Šventas Kazimieras
Verkdamas grybavo.

O ko jis verkė?
Kad grybų negavo.
Tankynėn lenda —
Baravykų randa,
Baravykų randa.

Atein Juozapas,
Tas Biržų garborius,
Kur dirba kailius
Juodus ir raudonus.
O koks jo darbas,
Toks ir zaplotas:
Dirsienės duonos
Jam didelis šmotas,
Jam didelis šmotas.

327

ŠVENTAS JACKUS

Šventas Jackus
Virė kleckus,
Šventa Ona padabojo —
Visus kleckus išgraibojo.

328

**OI TU, DIEVE
MANO BRANGUS**

Oi tu, dieve mano brangus,
Tavo ratai, mano drangos.
Tavo ratai subyrėjo,
Mano drangos sudulkėjo.

329

PETRAS IR POVILS

Petras ir Povils
Kaliny gyveno:
Vienas pypkę rūkė,
Kits tabaką malė.

330

PETRAS, POVILAS

Petras, Povilas,
Kalinėj būdami,
Salyklą malė,
Pypkes rūkydami.

ŽEGNONIŲ PARODIJOS

331

Vardan tėvo tėvo,
Nėra namie tėvo.

LTR 2670 (114)

332

Vardanduka, parbambuka,
Sijonėli, raudoniki, badakšt.

LTR 1324 (245)

333

Vardandakšt, papentakšt,
Čia grieks, čia nieks,
Čia duonos kepaliuks.

LTR 1324 (247)

334

TÈVE MŪSŲ

Tève mūsų,
Aš ne jūsų.
Lįsk į pečių,—
Neužgriūsi.

335

TÈVE MŪSŲ

Tève mūsų,
Aš ne jūsų —
Kunigo vagis.
Pro langą lindau,
Kunigo lašinius vogiau,
Tau daviau ir pats valgiau.

336

TÈVE MŪSŲ

Tève mūsų,
Aš ne jūsų.
Duonos duosi,—
Aš neimsiu.
Aš eisiu pas Simą,

Kurs stov ant kļojimo,
Kurs ein ant vainos,
Kurs stos ant barzdos.
Ta barzda sukrutēs,
Pons Sims sutrupēs.
Amen.

337

TÈVE MŪSŪ

- Tēve mūsū,
- Aš ne jūsū.
- O kieno?
- Pono Klimo.
- Kur jis yra?
- Už kļojimo.
- Kā jis dirba?
- Vyžas pina.

338

TÈVE MŪSŪ

Tēve mūsū, pareik iš Prūsū! Parnešk baltā
abrūsā ir duonos riekelē. Abrūsū nusišluosty-
siu vienā ūsā ir numesiu, o duonos riekelē
suvalgysiu, tai niekad nenorēsiu valgyti ir
neisiu žebrovoti.

TĖVE MŪSŲ

Tėve mūsų,
 Nevesk į Prūsus:
 Ten juoda duona;
 Terbomis apkabinės,
 Skurliasis apsaginės
 Ir ubagais išvarinės.
 Amen.

340

AMEN KUKT

Amen kukt, maišan smukt, ropes raút, maišan
 kraut. Ach! Ant tvoros pasidėjęs, nuo uode-
 gos pradėjęs.

341

AMEN KOKT

Amen kocht, daržan šokt, morkas raut ir su-
 graužt. Morkas raut — ubagams išdalint,
 mergoms akis išbadyt, kad kelio nerastų, pas
 bernus neįprastų.

ANANDUK

Ananduk, maišan smuk. Ropes rauk, maišan krauk. Visos ropės neparėjo, mūsų kaimo bobos susirėjo. Dega lempos ant varčių. Iš tų lempų dūmai rūksta, mūsų kaimo mergos dūsta.

343

AMEN, AMEN

Amen, amen ant garbės!
 Į pakalnę nubarbės
 Su ratukais mažutukais,
 Kumeliukais šemetukais.

344

AŠ MAŽAS ŽĖKELIS

Aš mažas žėkelis,
 Kaip grikių pėdelis,
 Lindau į kamarą —
 Mane čiupo užu priepalos.

Lindau pro tvorą —
Persiplėšiau koją,
Lindau pro tyną —
Persiplėšiau kelnių klyną.
Lindau pro vartus —
Persiplėšiau čebatus.
Aš — pas dievulį pyragėlio,
Man dievulis — botagėliu,
Aš pas dievulį pyragėlio sykt,
Man dievulis botagėliu skykt.
Nedaug išmaniau —
Nedaug išprašiau,
Kai daugiau išmanysiu —
Daugiau išprašysiu.

ANUO METU

Moterėlės anuo metu kalbėjo, kad jų vištelės nedėjo. O ką jos dės, ką jos perės, ką jos veisis, perės, kad jos miežpeliais palesintos, šakaliais pagirdytos? Nors ir šiūpelėm vandens davė, jos vis nedėjo.

KIŠKIO PAMOKSLAS

Anuo metu kiškis tarė savo mokytiniams:

— Eikit į klebono bulvių ropynus. Išlėks bobos su kačergom, su rezginėm ir galą gau-site.

KUNIGUŽIO PAMOKSLAS

Išimta iš Pamazginės Kalvaičio malūno didžiojo rato devyniolikto krumplio. Padėta sename Avižiaus šiaučiaus čebato aule. Tų

gražių žodžių, kaip pasakos apie seną puspa-
dį, mano mieli dramblionys, prašau paklausyti.
Kas geria tą peklos smalą — ar ne evangelistai?
Kas laka tą prakeiktą golę — ar ne jūs, margieji?
Kas guli girti po stalu — ar ne jūs, kukūžės?!
Ašaros drimba iš veidų, kalbant apie šiaučių
Motiejų, kurs tris dienas gėrė. Trečioj dienoj
parvirto po stalu, spakt, spakt ir nuspaksėjo į
amžinus peklus. Gėda bus jums, mano mieli
dramblionys, kad jūs tapsit peklos nuodėguliais,
o aš, kaip lempa bei žiburys, žibėsiu dangužy su
šventužiais! O jūs pekloj su velniais bei šėtonais
smalą su siera gersite, kaip dabar geriat tą
pasmirdusią, peklišką golę!

348

KUNIGO PAMOKSLAS

O nelaimingieji! O bedieviai! O cicilikai! Tik-
tai degtinę sriaubti, visokias bedieviškas kny-
gas skaityti, o gerų darbų nebenori daryti!
Savo kruvinai uždirbtus grašgalius ant viso-
kių niekų mėjo, o ant dievo garbės, ant baž-
nyčios šventos kelių kapeikų gailis! Tokie

nedorėliai, jau ant žemės gyvendami, yra prakeikti, o po smerties tokius netikėlius šventas Mykolas su savo durtuvu kaip su kačerga į patį peklos dugną nurakanduos. Tėnai šauksite per nepabaigtus amžius, įkaitusius liežuvius iškišę prie savo dvasiško tėvelio, kad jis nors lašą vandens ant liežuvio, nuo karščio kaip geležis paraudonavusio, užvarvintų, bet tada jau bus po laikui! Tada malonės vartai bus uždaryti, ir, nors jūsų gerklės perpliš bestaugiant, nieko nebegelbės! Dėl to, kol dabar yra laikas, pavestas ganyti aveles, sakau: kas norite tų visų baisenybių išvengti, duokite kuo greičiau pinigų, aukokite ant bažnyčios, o pamatysite, kaip po mirties bus jūsų dūšėlės danguje.

349

ŠARKŲ BAŽNYČIA

Šokau per tvorą — užmyniau bajorą. Tas bajoras rėkt, aš — bėgt, mane — vytis. Nulėkiau į kiaulių migį, žiūriu — kiaulei į šoną bigė įkišta. Aš tą bigę trukt, ta kiaulė — riukt, aš bėgt, mane — vytis. Nulėkiau ant kalno,

pamačiau šarkų bažnyčią. Skryliais dengta, virtiniais lotota, sviesto durys, lašinių altorius! Užėjo saulė, ištirpo durys, sulėkė katės, šunys, suėdė altorių. Kunigas laiko mišias su smetonuota galva. Aš smetoną lyžt, man — per snukį tykšt, aš — ant lango, man — už sprando, aš — ant viškų, man — už kiškų, aš — ant vargonų, man — už šono.

350

ŠARKŲ BAŽNYČIA

Sakau sakau pasaką, vilks prarijo ašaką, ilgą kaip smilgą, aukštą kaip šaukštą, ant raudono kelmo. Aš, užlipęs ant to kelmo, pamačiau šarkų bažnyčią. Su barankom užrakinta, su sūreliais apramstyta. Aš baranką krimst ir įėjau į tą bažnyčią. Žiūriu — kunigs smetonuota galva mišias laiko. Aš tam kunigui lyžt, jis — mane vyt. Aš ant viškų, jis man — už kiškų, aš — ant vargonų, jis — už šonų, aš — ant lango, jis — už bambos. Aš — bėgt, jis — rėkt. Aš ant stogo, jam pilvs persprogo.

BAŽNYČIA

Atsikėliau anksti rytą, užlipau ant stulpo. Atsigėriau arbatos, išėjau artų keverzotų — atradau kaltą kuprotą. Nunešiau kalvėn, nusikaliau kirvį. Nuėjau miškan malkų kirstų, radau pušį su epuše sulipusias. Kirviu — pykšt paukšt! Skiedra — tykšt taukšt! Viena — plaukuos, kita — taukuos. Iš plaukų išsikrapščiau, o iš taukų — niekaip. Tada rėkt. Rėkiau rėkiau — atskrido gylys. Jis man kakton capt! Aš žemėn lapt. Ir vėl rėkiu!

Atskrido uodas su rezginėm ir mašalų pulku, įmetė mane į rezgines ir pradėjo nešt per pėtnyčios kalną, per subatos ūlyčią, pro mergų koplyčią. Nunešė mane bažnyčion. Ale kas do grožybė! O musių daugybė! Sūrių sąsparos, blynais dengta, blyneliais grindys klota, kilbasa užrakinta, dešra užkabinta. Kunigas — smetonoj. Bobos susėdę dešrą suėdė, vyrai suklaupę kilbasą sulaupė. Matau, kad man nieko nebeliks. Pribėgęs kunigą lyžt, man kunigas kakton pykšt! Kaip šoksiu ant viškų, kaip tvers kunigas už kiškų. Aš — rėkt, bėgt, bėgt. Net čia atbėgau.

GINČAS DĖL VYNO

Atėjo į vienuolyną elgetaudami du našlaičiai, mergaitė ir berniukas. Nuėjo juodu į vienuolyno virtuvę, kurioje buvo prikabinėta paveikslų. Ir tas vaikas taip žiūri, taip žiūri į tuos paveikslus. Paveikslai buvo trys: švento Pranciškaus Salezeušo, švento Jono su kieliku ir švento Petro su raktais.

Po pietų pasirodė gvardijonas ir žiūri, kad vaikas žiopso į paveikslus.

— Ką tu pažįsti, vaikeli, iš tų paveikslų? — klausia gvardijonas.

Vaikutis sako:

— Šitas, ką turi kieliką, sako: „Aš noriu žinot, kas mano vyną išgėrė!“ O tas, ką nusizėminęs klūpo, ginasi: „Dievaž, aš negėriau“. Trečias sako: „Na, kam jums bartis dėl to lašo vyno? Va raktai. Nueikit į rūšį, atsidarykit ir atsineškite sau vyno“.

Gvardijonas, išklausęs vaiko kalbos, kad ims juoktis — net jo juosta sutrūko.

VYRAS UŽ VYRĄ

Parėjęs girtas vyras išvijo iš namų žmoną ir vaikus. Ry tą žmona nuėjo pas kleboną ir užpirko mišias prie pono Jėzuso, kad dievas duotų jos vyrui dvasią šventą. Pareidama namo, sutiko kaimynę, papasakojo savo vargus, nelaimes, pasisakė užpirkusi mišias prie pono Jėzuso. Kaimynė nusispiovė ir sako:

— Durna tu! Mišias reikėjo pirkti prie panelės švenčiausios. Prie pono Jėzuso!.. Žinoma, kad vyras už vyrą užstos.

DIEVE, PADĖK

Septynerių metų berniukas avėsi batus ir niekaip negalėjo atsirišti raiščių. Ėmė dievą prašytis į pagalbą:

— Dieve, padėk man atsirišti, nes dabar, danguje sėdėdamas, nieko nedarbi.

NUODĖMIŲ ATLEIDIMAS

— Pasakyk, vaikeli, kas reikia pirmiausia daryti, kad gautum nuodėmių atleidimą? — klausia kapelionas mokinio.

— Pirmiausia reikia padaryti nuodėmę,— atrežė vaikas.

PAKŪTA

Petras:

— Ar gerai išėjo šiemet su pakūta?

Povilas:

— Gerai! Nei įdūrė, nei įspyrė.

VISI ŠVENTI

Prieš visų šventę valstietis nunešė siuvėjui avių kailių ir prašė pasiūti visiems šventiems kailinius. Prieš pat šventę nuėjo kailinukų

atsiimti. Siuvėjas ėmė teisintis, atsiprašinėti, kad visiems šventiems pasiuvo po kailinukus, tik panelei švenčiausiai medžiagos neužteko.

358

DIEVAS IR GILTINĖ

Vienas žmogus, vargingai būdamas, susiderėjo pas ūkininką už berną,— kad valgydintų, duotų drabužių ir algos barščių uzboniuką. Išbuvęs metą, pasiėmė uzboniuką su barščiais ir eina keliu, nežinodamas, kur pasidės. Kaip jis buvo pripratęs su kitais draugystėje savo maitnastį valgyti, taip ir dabar nenorėjo vienas valgyti, nors ir labai buvo alkanas. Beeidamas keliu, sutiko senelį. Žmogus paklausė:

— Kas tu esi?

— Aš esu dievas,— atsakė senelis.

— Kad tu dievas, aš su tavim nevalgysiu, nes tu esi neteisingas: vieniems duodi didelius lobius, o kitus varguose palieki, kaip štai mane.

Tai pasakęs, nuėjo toliau ir sutiko moteriškę. Šitos paklausė:

— Kas tu esi per viena?

— Aš giltinė,— atsakė moteriškė.

— Kad tu giltinė, tai gerai, būsi mano sėbrė. Sėskiva čia pakelėj, aš turiu barščių, pavalgysiva.

Jiedu, pavalgę barščių, atsisveikino ir eina keliu kiekvienas sau. Dar prieš tai giltinė jam pasakė, kad jis būsiąs turtingas per vaistytojystę.

359

ŠVENTŲJŲ KOVA

Vasarą, prieš pat šventą Joną, vienas žmogelis arinėjo pūdymus ir dejavo, kad vargdieniui artojęliui sunki dalia dievo duota. Kad ateina pavasaris — nėra nei pačiam žmogui gerai pavalgyti, nei gyvulėlio kuo pašerti. Taip jam bedėjuoiant, prisiartino prie jo šventas Jonas ir tarė:

— Padėk, dieve!

— Ačiū, ačiū! — atsakė žmogelis.

— Kodėl tamsta taip ilgai ari pūdymus? Jau ir šventas Jonas nebetoli, o tamsta dar tebeari,— tarė šventas Jonas.

— Kas iš to švento Jono — gyvi niekai. Aruodai žmogui tušti: nei gyvuliui neturi ko duoti ėsti, nei pats turi gerai pavalgyti. Viena žolele maitindamasis, ir tas gyvulėlis neturi stiprumo. Užtai ir susivėlini žmogus su visais darbais,— išdrožė žmogelis.

— Argi visada artojui taip sunku gyventi? Ar neateina nė viena linksmesnė valandėlė? — paklausė šventas Jonas.

— Žinoma, ateina. Pasikalbėk tamsta su manimi per šventą Baltramiejų. Ar aš tada bedejuosiu? Žinoma, kad nedejuosiu: tada man aruodai pilni javų, gyvuliai gerai pašerti, dar ir alaus pasidarau. Dabar štai šventas Jonas, bet kas iš jo man, jeigu aš neturiu nei ko gerai pavalgyti. Kas kita per šventą Baltramiejų,— atsakė žmogelis.

Šventas Jonas, išgirdęs taip savo dieną niekinant, truputį užpyko ant to žmogelio ir tarė jam:

— Kad tamstai toje dirvoje tiek rugių teužaugtų, kiek gyvulys pėdų čia ėmins.

Ir nuėjo tolyn.

Rytojaus dieną atėjo pas tą žmogelį šventas Baltramiejus ir paklausė, ką sakė tas žmogus, kuris buvo atėjęs, jam beariant.

Žmogelis apsakė visą savo pasikalbėjimą su šventu Jonu. Šventas Baltramiejus, patenkin-tas, kad taip žmogelis jo dieną giria, nutarė tam žmoguiui pagelbėti ir tarė:

— Ar tu žinai, žmogeli, ką? Jeigu tu no-ri, kad toj dirvoj užaugtų javai, tu leisk viso kaimo gyvulius ginti ir su arkliais jodinėti per savo dirvą.

Žmogelis padėkojo Baltramiejui už gerą patarimą ir laukė progos pasiūlyti kaimui, kad gintų gyvulius per jo dirvą. Neilgai jam reikėjo laukti. Vieną sykį valstiečiai ėmė tarpusavy bartis dėl bandotakio. Tie, kurių rėžiuose buvo bandotakis, nebenorėjo leisti per savo dirvas ginti. Tada žmogelis pasiūlė savo rėžį. Visi su mielu noru sutiko ir pra-dėjo gyvulius ginti ir arkliais jodinėti per žmogelio dirvą, ir taip ją sumynė, kad paliko panaši į vieškelį.

Kada jau buvo laikas pūdymus kartoti, palijo lietus, sudrėkino dirvas. Žmogelio dir-va sudrėko, ir jis lengvai ją sukartojo, pa-sėjo rugius ir laukė sudygstant. Rugiai kad sudygo, kad sužėlė — kaip žaliu kilimu dirvą apdengė. Atėjo ir vasara. Žmogelio javai kad augo, kad augo, net iš dirvos griuvo. Jo rugiai buvo gražiausi iš visų rugių.

Žmogeliui tuos rugius piaunant, keliavo pro šalį šventas Jonas. Pamatęs, kad jo prakeikimas tiems rugiams nieko nekenkė, nutarė dar kartą juos prakeikti.

— Kad tu iš kiekvienos jaujos teiškultum po vieną gorčių rugių,— tarė nueidamas šventas Jonas.

Prieš pat rugių kūlimą atėjo pas tą žmogelį šventas Baltramiejus ir paklausė, ką sakęs tas žmogus, kuris, jam rugius piaunant, buvo atėjęs. Žmogelis papasakojo, ką buvo girdėjęs. Tada Baltramiejus jam tarė:

— Jeigu tu nori daug rugių prikulti, į kiekvieną jaują tedžiauk po vieną pėdą.

Žmogelis padėkojo Baltramiejui. Kai rugius kėlė, jis pirmiausia įdžiovė vieną pėdą ir iš jo iškėlė vieną gorčių rugių. Norėdamas įsitikinti, ar tikrai pildytusi švento Jono prakeikimas, džiovė jaujose po du pėdus, po tris, po visą gubą ir net po pusvežimą ir vis teiškuldavo po gorčių iš jaujos. Įsitikinęs, kad galima iš pėdo iškulti vieną gorčių, žmogelis džiovė jaujon po vieną pėdą ir tiek javų prisikėlė, kad į klėtį neparėjo.

Atėjęs dar kartą pas žmogelį, šventas Jonas pamatė, kad jo prakeikimas tam žmo-

geliui nieko nekenkia, ir nutarė už gudrumą jam daugiau nebekeršyti.

360

DIEVAS MOKO SUKTYBIŲ

Kitą kartą šventas Jurgis kasdien jodavo pasišnekėt pas dievą. Sykį, jam jojant pro šalį, vienas labai suvargęs, beturtis žmogelis, iš savo sukrypusios bakūžėlės išėjęs, meldė, kad Jurgis dievo ir apie jį paklaustų. Kodėl jis toks neturtingas? Žmogelis sakėsi esąs teisingas ir visiems nuo širdies dirbąs, o kaip nieko, taip nieko neturįs. Šventas Jurgis prižadėjo paklausti, bet kai nujojo, apie viską išsišnekėjo, o žmogelį ir užmiršo. Jurgiui grįžtant, žmogelis išbėgęs paklausė, ką apie jį dievas sakė, bet šventas Jurgis pasiaiškino, kad apie jį užmiršęs pasiteirauti. Žmogelis vėl įmeldė paklausti, bet kai pasitiko parjojant, tai šventas Jurgis vėl sakėsi užmiršęs. Ir taip kelias dienas.

Vieną dieną žmogelis sumanė, kad šventas Jurgis paliktų jam savo balno auksinę kilpą. Sako:

— Kai ant balno sėsi, kilpos nerasi, tai ir mane atmins.

Šventas Jurgis sutiko ir kilpą paliko. Kada jis su dievu jau pasišnekėjo ir norėjo namo joti, prie širmo žirgo priėjęs, kilpos nerado. Tada atsiminė tą vargšą ir paklausė dievo, kodėl žmogelis toks neturtingas. Dievas atsakė:

— Jis perdaug teisingas, užtai ir neturtingas. Kad būtų suktesnis, būtų turtingesnis.

Kada šventas Jurgis pas tą vargdienį žmogelį atjojo ir, ką iš dievo girdėjęs, apsakė, žmogelis jo auksinės kilpos išsigynė. Sakėsi nieko nežinąs. O ta kilpa net deimantais buvo išpuošta, labai brangi. Netrukus žmogelis tą kilpą į miestą nunešė, už tris šimtus rublių pirkliui pardavė ir pasisakė namie antrą tokią turįs. Pirklys, bijodamas, kad antrosios kas kitas nenupirktų, ir už tą jam įdavė tris šimtus rublių. Taip jis manė labai pasipelnęti.

Po kelių dienų, nesulaukdamas atnešant, atėjo pirklys pas žmogelį į namus kilpos ieškoti. Žmogelis nusistebėjęs pasakė pirklio nepažįstas, pirmą kartą matas, jokios kilpos neturėjęs ir nepardavęs. Pirklys nieko nelaimėjo ir, nosį pakabinęs, išdūlino.

Paskui tas žmogelis nusipirko gerą karvę, nuvedė į miestą, vienam pirkliui pigiai pardavė, o kitam patylomis šnipštelėjo, kad namie daug tokių karvių turįs. Tas, pasipelnyt norėdamas, žmogeliui keliasdešimt rublių rankpinigių įdavė ir meldė niekam karvių nebeparduoti. Žmogelis su pinigais džiaugdamasis namo laimingai parėjo ir nė jokios karvės namie nebelaikė. Po kelių dienų ateina pirklys ir reikalauja karvių. Žmogelis klausia:

— Kokių karvių? Aš nė jokių karvių niekada neturėjau.

Pirklys ėmė rėkti, reikalauti, kad atiduotų pinigus, bet žmogelis pinigų neatidavė ir pirklių namo išvarė. Tas verkdamas be pinigų namo sugrižo.

Paskui žmogelis nusipirko gerą arklį, jį ponams mieste pardavė ir taip pat, kaip ir nuo pirklio, už kitus rankpinigių priėmė. Kai tie pas jį į namus atėjo, be nieko išvarė. Ir toliau, kur tik buvo galima, jis turtinguosius žmones prigaudinėjo, kol pats nepaliko turtingas. Likęs turtingas, dėkojo dievui ir šventam Jurgiui už pamokymą.

O šventas Jurgis, ant širmo žirgo jodinėdamas, ir dabar vienos kilpos neturi.

ŠUVA IR DIEVAS

Kartą ėjo dievas per sodžių. Šuva šoko ant jo loti. Dievas tarė:

— Kam gi tu ant manęs loji? Aš gi tave sutvėriau!

Šuva atsakė:

— Matyt, neturėjai darbo, kad mane sutvėrei! Daug būtų geriau, jeigu tu manęs nebūtum sutvėręs: nereiktų man kęsti ir šaltį, ir lietų!

ŠVENTAS PETRAS

Šventas Petras kadaise sakė, kad reikia moterims valią duoti, kad jos vyrus valdytų.

— Gerai,— sako dievas,— pamatysim, kokia bus jų valia.

Ėjo dievas ir šventas Petras keliais. Užėjo vienon grytelėn, žiūri — diedukas bulves skuta ir verkia. Klausia jo:

— Ko tu verki? Kur tavo žmona?

— Žmona išėjo karčiamon ir man prisakė, kad, kol ji pareis, vakarienė būtų gatava. Bet nepasakė, kokių laiku pareis. Išvirsi anksti, tai atėjus muš, kodėl atšalus. Ateis, ras neišvirta — ir vėl muš, kodėl neišvirta. Tai,— sako žmogelis, — kaipgi neverkti, kad vis tiek jau gausiu.

Tie sako:

— Mes nakvosime pas tamstą.

— Ateis girta, teks ir jums, ir man,— atkalbinėja diedukas.

O tie sako:

— Vis tiek neisime, čia nakvosime.

Sugulė Petras ir dievas lovoje. Dievas — pasienyje, Petras — ant krašto. Nakčia ateina senio žmona. Tik pykšt, pykšt durys! Dar vakarienė buvo neišvirus. Kai pylė žmona vyrui per ausį. Sako:

— Kodėl vakarienės neišvirei?

Pažiūri į lovą — kažkokie žmonės guli. Sako:

— Kam dar svetimus žmones priėmei? — ir vėl jam uždavė. Vyrelis pradėjo aiškintis:

— Kad jie manęs nesiprašė; atsigulė, ir tiek. O ką aš jiems dviem padarysiu.

Prilėkė moteris prie šluotos, išsitraukė šluotkotį ir kaip pradėjo Petrui duoti — net

sudaužė šluotkotį. Lėkdama kito pagalio ieškoti, sako:

— Daviau ir dar duosiu!

Jai išėjus ieškoti, dievas ir sako:

— Petrai, eik pasienin, ba ji tave užmuš.

Tasai nuėjo pasienin, o dievas atsigulė ant krašto. Atsinešus pagalį, prišoko ir sako:

— Daviau kraštiniam, duosiu ir pasieniniam!

Ir vėl pradėjo Petrą mušti. Primušė Petrą, vos gyvas liko. Po to įvykio Petras, dar labiau verkdamas, prašė dievo, kad kuo greičiau atimtų iš bobų valdžią.

363

ŠVENTO PETRO NUPEŠIMAS

Viename sodžiuje buvo kartu šermenys ir vestuvės. Dievas ir sako šventam Petru:

— Eikim į šermenis.

Šventas Petras pradėjo prašyti:

— Ne, ponas dieve, eikim į vestuves!

Dievas sutiko, ir nuėjo jiedu į vestuves.

Buvo jau vakaras. Kai vestuvininkai ėjo gulti, tai ir pavargėlius paguldė kartu su jais.

Naktį vestuvininkai užsimanė papešioti kraštutinįjį pavargėlį. Apipešiotas šventas Petras ir sako:

— Ponas dieve, ką darysiu, kad mane vestuvininkai peša?

Dievas pamokė:

— Gulkis į pasienį.

Petras taip ir padarė. Tada vestuvininkai ir sako:

— Gana tam kraštutiniajam. Peškim ir pasieninį.

Taip ir nurovė visus švento Petro plaukus, beliko tik keli šeriukai.

364

Atsibodo kaip ilgoji pėtnyčia.

KrvP I 152

365

Susiraukęs kaip devynios pėtnyčios.

LTR 30 (1605)

366

Ilga kaip devyni pasninkai.

KrvP III 185

367

Kaip danguj, taip ir ant žemės.

LMD I 215 (231)

368

Kaip danguj, taip ir ant žemės, o ant ledo visur slysta.

MtG IV 48

369

Dieve dieve, su stora žieve, kai tą sugraūsi,
kitos negausi.

LTR 2683 (421)

370

Kas čia bus: kas numirus valgyt duos?

LTR 554 (150)

371

Dievas tešla atiduos.

LTR 1824 (340)

372

Kaip tu man, dieve, taip aš tau.

LTR 2202 (41)

373

Kad pasiekčiau, poną dievą nupeščiau.

LTR 1208B (1433)

374

Gyvena kaip pono dievo ausyje.

LTR 1011 (242)

375

Gyvena kaip pas dievą už pečiaus.

KrvP III 22

376

Dievo galybė kaip šikšna tempiasi.

LTR 618 (4/38)

377

Ach dievuli dangaus, ir aš pas tave rangaus.

KrvP I 11

378

Prakišau kaip ubagas poterius.

LTR 2989 (1201)

379

Jis nei po Jėzum, nei po Kristum.

LTR 785 (444)

380

Stovi kaip pupų Jėzus.

TŽ IV 516

✧

381

Kada dievas stovi ant vienos kojos?

(Kada kelnes maunasi)

JMK 1

382

Koks šventasis su uodega?

(Šventa dvasia)

JMK 1

PRIEDAI

PAAIŠKINIMAI

Paaishkinimuose nurodoma spausdinamų dainuojamosios ir pasakojamosios tautosakos kūrinių šaltiniai ir metrika. Metrikoje pažymima kiekvieno kūrinio pateikėjas ir užrašytojas, užrašymo vieta, laikas. Užrašymo vieta žymima pagal tautosakos kūrinio užrašymo metu buvusį administracinį padalinimą. Nepilna metrika pateikiama tik tada, kai ne visi jos duomenys yra pažymėti šaltinyje, iš kurio tekstas imtas. Smulkioji tautosaka pateikiama be metrikos.

Šaltiniai žymimi santrumpomis. Pasakojamosios ir dainuojamosios tautosakos kūrinių šaltiniai nurodomi paaishkinimuose, o smulkiosios tautosakos — prie pačių tekstų.

Kai kurių šiame rinkinyje spausdinamų kūrinių šaltiniuose yra pateikėjų bei užrašytojų pastabų. Vertingesnės iš jų, padedančios geriau suprasti kūrinio turinį ar gyvavimo aplinkybes, pateikiamos paaishkinimuose; prie parodijinio pobūdžio kūrinių nurodoma, kas jais parodijuojama.

Šaltinių santrumpos

Art — „Artojas“, 1923.

BPG — P. Būtėnas, Priežodžio ir patarlės gyvenimas, Klaipėda, 1930.

DAA — J. R a g a u n i s [S. Daukantas], Parodymas kaip apinius auginti..., Petropilie, 1847.

JLD — Lietuviškos dainos, užrašė Antanas Juška, t. I, Vilnius, 1955.

JMK — Mįslių knyga, surinko ir paaikšino Kleopas Jurgelionis, Chicago, 1914.

JR — L. A. J u c e v i č i u s, Raštai, Vilnius, 1959.

KDN — Kovoti, degti, nenurimti. Metodinis rinkinys meninėms agitbrigadoms. Rinkinį paruošė P. Dabulevičius, Vilnius, 1961.

KrvP — V. K r ė v ė - M i c k e v i č i u s, Patarlės ir priežodžiai, t. I—III, Kaunas, 1934—1937, t. IV — „Darbai ir dienos“, t. VII, Kaunas, 1938.

LCh — Literatūros chrestomatija VIII klasei, sudarė J. Būtėnas, S. Maceikienė, L. Mačiulytė, Kaunas, 1952.

LM — „Laisvoji mintis“, Kaunas, 1936, 1938—1940.

LMD — Lietuvių mokslo draugijos tautosakos rankraščiai, saugomi Lietuvos TSR Mokslų akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros instituto rankraštyne.

LP — Lietuviszkos pasakos. Medega lietuviszkai mytologijai. Surinko D-ras J. Basanavičius, t. I, Sheandoah Pa, 1898.

LPY — Lietuviškos pasakos yvairios, surinko dr. J. Basanavičius, t. II—IV, Chicago, 1904—1905.

LPV — Lietuvių pasakos. Vaikų rinkinys, Vilnius, 1905.

LST — Smulkioji lietuvių tautosaka XVII—XVIII a. Priežodžiai, patarlės, mįslės. Paruošė J. Lebedys, Vilnius, 1956.

LT — Lietuvių tautosaka, užrašyta 1944—1956, Vilnius, 1957.

LTR — Lietuvių tautosakos rankraščiai, saugomi Lietuvos TSR Mokslų akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros instituto rankraštyne.

LTRn — Lietuvių tautosakos rinktinė, Vilnius, 1954.

MtG — „Mitteilungen der Litauischen litterarischen Gesellschaft“, Bd. IV, Heidelberg, 1899; Bd. VI, Tilsit, 1911.

MVD — J. Murka, Vaikų darbymečiui, d. IV, Šiauliai—Kaunas, 1930.

NSk — Naudingi skaitymai, Vilnius, 1912.

SD — Rankraštinis Simono Daukanto fondas, saugomas Lietuvos TSR Mokslų akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros instituto rankraštyne.

SGG — Girtuoklių gadzinkos. Dainos, pasakos ir juokai. Parengė Kas tas [K. Stiklius], Chicago, 1911.

SGR — Iš kun. Antano Strazdo gyvenimo ir raštų. Spaudon prirengė J. Basanavičius, Vilniuje, 1911.

ST — K. J. Skrudys, Tautosaka, Vilnius, 1925.

TTŽ — „Mūsų tautinės tverybos žiedai“ — „Ateities“ priedas, 1912.

TŽ — „Tauta ir žodis“, kn. III—V, Kaunas, 1925—1928.

VD — „Vasaros darbai“ — „Aušrinės“ priedas, 1911, 1912.

VnL — „Vienybė lietuvninkų“, 1901.

Kitos santrumpos

apyl. — apylinkė

aps. — apskritis

gub. — gubernija

k. — kaimas

kol. — kolūkis

mst. — miestas, miestelis

prp. — parapija
raj. — rajonas
vls. — valsčius
vnk. — vienkiemis

KUR PONAS, TEN IR KLEBONAS

1. Caras išsigandęs. — Užrašyta Kaune iš J. Banionio, buvusio Kauno „Varpo“ spaustuvės darbininko. Užrašė E. Karaliūtė 1952 m. LTR 2885 (393).

2. Caras sėd ant sosto. — Užrašyta Vilkaviškyje iš M. Žemaitienės. Užrašė J. Žemaitis 1938 m. LTR 1510 (43).

Pastaboje prie dainos nurodoma, kad ji buvo dainuojama Lietuvoje 1905—1907 m. revoliucijos metu.

3. Ar žinai tą suvargusią šalį. — Užrašyta Girvalakių k., Aukštupėnų vls., Kupiškio aps., iš Varkalienės, 63 m. Užrašė V. Varkalys 1949 m. Spausdinama iš LT, p. 242—243.

4. Kas tai per dalykai. — Užrašyta Krakėse, Kėdainių aps., iš M. Šeinausko, 39 m. Užrašė J. Zinkus 1932 m. LTR 380 (415).

Daina spausdinama sutrumpinta.

5. Kas nor ponams ir turčiams tarnaut. — Užrašė A. Kriauza 1941 m. LTR 2431 (140).

Užrašytojas pastaboje nurodo, kad ši „karunkos“ parodija būdavo dainuojama Ažubalių k., Skapiškio vls., Rokiškio aps., 1918—1930 m. Parodijos tekstas užrašytas ne visas.

6. Kunigėliams — pamokslą sakyti. — Užrašyta Kudrėniškio k., Linkuvos vls., Šiaulių aps., iš U. Kiekšienės. Užrašė J. Kiekšė 1932 m. LTR 468 (109).

7. Tegu tie dainuoja. — Užrašyta Skamaičių k., Šeduvos raj., iš B. Svetikienės, 37 m. Užrašė E. Mažulienė 1959 m. LTR 3445 (42).

8. Geria šnapsą pas kleboną. — Užrašė Marijampolės apylinkėse A. Grinčelaitis 1951 m. LTR 2863 (67).

9. Kunigiškiai. — Užrašyta Pociūnų k., Pašvitinio vls., Šiaulių aps., iš Čiuberčio. Užrašė M. Slančiauskas 1890 m. LTR 1208B (1607).

10. Bausmės už nuodėmes. — Užrašė M. Slančiauskas Trumpaičiuose, Šiaulių aps., apie 1874—1890 m. LTR 1208B (1608).

11. Kunigas ir baudžiauninkas. — Spausdinama iš LTRn, p. 390.

12. Jėzuitų suktybė. — Spausdinama iš LPI, II, p. 135.

25. Patarlę užrašęs L. Ivinskis (XIX a. antroji pusė) taip aiškina jos prasmę: susirgusiam ponui paprastai nustatoma dieta, jis miršta badaudamas; susirgus kunigui, jį pradeda lankyti giminės, nuolat varstomos durys — ligonis miršta persišaldęs; susirgusiam vargdieniui stengiamasi pagerinti maistą — jis prieš mirdamas gauna gardaus valgio.

MES NEBŪSIM JŲ AVELĖS

26. O! mes, broliai broliukai. — Užrašė iš atminties Z. Banevičius 1938 m. LTR 1447 (5).

Užrašytojas nurodo, kad šią dainą apie 1930 m. jis girdėjo dainuojant Gražionių ir Aukštelkių kaimuose, Radviliškio vls.

27. **Nellaukim kauptis į vienybę.**— Užrašyta Vilniuje iš V. Petrulienės, kilusios iš Didžprūdžių k., Kupiškio vls., Panevėžio aps. Užrašė J. Kazlauskas 1947 m. LTR 2579 (15).

Dainininkė nurodo, kad ši daina buvo dainuojama 1905—1907 m. revoliucijos laikotarpiu Kupiškio apylinkėse. Tai S. Petrulio-Gylio dainos „Lietuvos darbininkams“ variantas.

28. **Kelkis, darbininke.**— Užrašyta Biržuose iš J. Gerulio, 80 m. Užrašė K. Grigas 1960 m. LTR 3277 (1).

29. **Ponai šoka ir dainuoja.**— Spausdinama iš LTRn, p. 449.

30. **Baliavoja kunigai.**— Užrašė Marijampolės apylinkėse A. Grinčelaitis 1951 m. LTR 2863 (70).

IŠ MALDOS NEBUS NAUDOS

31. **Ši vakarėlių per vakaruškas.**— Užrašė T. Gruodytė. LMD I 640 (3).

32. **Žada mano motinėle.**— Užrašyta Čyžio kū k., Užpalių vls., Utenos aps., iš K. Buitvydaitės, 25 m. Užrašė I. Kaunelis apie 1933 m. LTR 450 (183).

33. **Daug dievų.**— Užrašyta Žaiginio k., Šiluvos vls., Raseinių aps., iš L. Skobeikos. Užrašė A. Urbonas 1948 m. LTR 1048 (101).

34. **Kiekvienas sau.**— Užrašė M. Čilvinaitė Upynoje, Tauragės aps., 1932 m. LTR 333 (5).

35. **Gudrus vaikas.**— Užrašyta Skamaičių k., Skėmių apyl., Šeduvos raj., iš J. Bružės, 77 m. Užrašė E. Mažulienė 1959 m. LTR 3445 (198).

36. **Pražudytas gyvenimas.**— Spausdinama iš LM, 1939, Nr. 6 (80), p. 5.

37. *Bedievis ir misionierius.*— Spausdinama iš LM, 1939, Nr. 11 (85), p. 8.

38. *Apgavo dievą.*— LTR 198 (348).

39. *Išmintingas kopininkas.* — Užrašyta Svencelės k., Klaipėdos raj., iš M. Palakienės, 64 m. Užrašė L. Sauka ir K. Grigas 1960 m. LTR 3246 (96).

40. *Kristaus kryžius.*— Užrašė M. Slančiauskas. LTR 1208B (641).

41. *Šventos Agotos duona.*— Užrašė M. Slančiauskas Trumpaičiuose, Šiaulių aps., 1890 m. LTR 1208B (1612).

42. *Kortų metimas.*— Užrašė M. Slančiauskas XIX a. pabaigoje iš P. Grigaliaus, 80 m. LTR 1208B (1610).

43. *Pelėdos bažnyčioj.*— Spausdinama iš LPY IV, p. 36.

44. *Šikšnosparniai.*— Spausdinama iš LPY IV, p. 35—36.

45. *Vaiduokliai.*— Užrašyta Svencelės k., Klaipėdos raj., iš M. Palakienės, 64 m. Užrašė L. Sauka ir K. Grigas 1960 m. LTR 3246 (95).

46. *Egzortos.*— Užrašė M. Slančiauskas Trumpaičiuose, Šiaulių aps., 1890 m. LTR 1208B (1604).

47. *Irtas pabrango.*— Užrašė J. Buožis Šiaulių aps. 1932 m. LTR 361 (16).

48. *Ir dievas turėjo sūnų.*— Spausdinama iš SGR, p. 10.

49. *Krikščionis.*— Užrašė A. Bagdonas Tolainių k., Užvenčio vls., Šiaulių aps., 1931 m. LTR 267 (16).

50. *Trečiadienis.*— Spausdinama iš LPV, p. 5.

73. Kunigėliai tankiai sako.— Užrašė A. Kriauza 1941 m. LTR 2431 (139).

Dainą užrašytojas sakosi girdėjęs Ažubelių k., Skapiškio vls., Rokiškio aps., pas Petrą Barzdžiuką ir kitur 1918—1930 m.

74. Kunigas pekla baugina.— Spausdinama iš LTRn, p. 454.

75. Čerška žvirblis ant bažnyčios.— Užrašyta „Saulės“ kol., Linkuvos raj. iš J. Skverecko, 30 m. Užrašė E. Karaliūtė 1950 m. LTR 2895 (44).

Pastaboje dainininkas nurodo, kad ją dainuodavę Smetonos diktatūros metais melioracijos darbininkai.

76. Jeigu nori gauti dangų.— Užrašė A. Grinčelaitis Marijampolės apylinkėse 1951 m. LTR 2863 (66).

77. Neški, neški, kolūkietii.— Spausdinama iš KDN, p. 63.

Dainą 1961 m. sukūrė ir dainavo Rokiškio raj. kolūkio „Už taiką“ agitmeninė brigada.

78. Privažiavo priskambėjo.— Užrašyta Juliaus Janonio v. kol., Šakių raj., iš A. Ledo, 52 m. Užrašė E. Karaliūtė 1952 m. LTR 2783 (31).

Prie teksto pastaboje nurodoma, kad dainoje minimi *barzdylos* yra caro valdininkai, o *beūsiat* — kunigai.

„Privažiavo priskambėjo“ yra K. Stikliaus „Kalėdojimo“ variantas. Plg. „Audroms siaučiant“, Vilnius, 1955, p. 192—195.

79. Kunigėlis atvažiavo.— Užrašyta Pašvintinyje, Šiaulių aps., iš V. Kazlauskytės, 40 m. Užrašė M. Pšemeneckaitė 1931 m. LTR 344 (299).

80. Kai tik varpelis susignavojo.— Užrašė Zubrickis Seredžiuje, Kauno gub., apie 1889 m. LMD I 372 (35).

Trečiajame ir aštuntajame spausdinamos dainos rankraščio posmuose praleista po vieną eilutę. Trūkstamos eilutės įjungiamos iš kito artimo varianto — LTR 1266 (212).

81. Jau atėjo kalėdos.— Spausdinama iš JLD I, p. 287—289.

82. Mes važiuojam kalėdot.— Užrašyta Mickiškės k., Papilės vls., Šiaulių aps., iš P. Dzvonkaus, 76 m. Užrašė S. Daunys 1943 m. LTR 2498 (39).

83. Skambalai jau skambaloja.— Užrašė A. Grinčelaitis Marijampolės apylinkėse 1951 m. LTR 2863 (61).

84. Mirė, mirė mizerokas.— Užrašė M. Jurgelis (Anti-Ragutis) Gruzdžių apyl., Šiaulių aps., 1911 m. LMD I 1002 (27—28).

Vargonininko giesmės, laidojant mirusįjį, parodija.

85. Numirė mizerokas.— Užrašyta Guobinių k., Liškiavos vls., Alytaus aps., iš M. Padvaiskienės, 63 m. Užrašė J. Bielionis 1933 m. LTR 433 (21).

Vargonininko giesmės, laidojant mirusįjį, parodija.

86. Aukšinis Jurgis.— Užrašyta Ukmergėje iš L. Koriznos, 35 m. Užrašė P. Valeika 1932 m. LTR 397 (84).

87. Kunigas jaučio kailyje.— Užrašyta Senovės k., Kazlų Rūdos vls., Marijampolės aps., iš V. Mozūraičio, 90 m. Užrašė V. Senkus 1936 m. LTR 1001 (128).

88. Šuns laidotuves ir ožio krikšty-
nos.— Spausdinama iš LCh, p. 57—58.

89. Palikimas.— Užrašyta Kaišupio k., Igliskė-
lių vls., Marijampolės aps., iš J. Kedžio, 50 m. Užrašė
J. Kedys 1932 m. LTR 327 (78).

90. Artojo sūnūs.— Spausdinama iš LPY III,
p. 104.

91. Kunigas ir odlupys.— Užrašyta Stonų
k., Raseinių vls. ir aps., iš J. Sirtauto, 60 m. Užrašė
A. Sirtautas 1932 m. LTR 370 (158).

92. Dangaus atnaujinimas.— Spausdinama
iš LM, 1936, Nr. 12 (50), p. 6.

93. Matininkas ir klebonas.— Užrašė M. Slančiauskas XIX a. pabaigoje LTR 1208B (1366).

94. Stebuklinga vieta.— Užrašė M. Slan-
čiauskas Trumpaičiuose, Šiaulių aps., XIX a. pabaigoje.
LTR 1208B (1609).

95. Švento Roko atlaidai.— Užrašė M. Slan-
čiauskas Trumpaičiuose, Šiaulių aps., apie 1890 m.
LTR 1208B (1605).

96. Nauda iš pamaldų.— Spausdinama iš LM,
1939, Nr. 3 (77), p. 7.

97. Strazdelis ir vyskupas.— Spausdinama
iš SGR, p. 17.

98. Dudrabužiai.— Spausdinama iš SGR, p. 14.

ŠVENTI RYKAI — NEŠVENTI DALYKAI

167. Pavogtas jautis.— Užrašyta Skamaičių
k., Skėmių apyl., Šeduvos raj., iš J. Bružės, 77 m.
Užrašė E. Mažulienė 1959 m. LTR 3445 (6).

168. Klebono avys.— Užrašyta Moskabūdžio
k., Keturvalakių vls., Vilkaviškio aps., iš K. Brazio,
18 m. Užrašė J. Kedys 1932 m. LTR 327 (147).

169. Pigi aviena.— Užrašyta Butkuose, Klaipėdos aps. Užrašė Šmitas, girdėjęs iš savo tėvo, 1935 m. LTR 2284 (97).

170. Kiaulės vogimas.— Užrašyta Ukmergėje iš L. Koriznos, 35 m. Užrašė P. Valeika 1932 m. LTR 397 (82).

171. Vargonininkas — avių vagis.— Užrašyta Padvarių k., Poškos apyl., Skaudvilės raj., iš A. Venckaus, 70 m. Užrašė S. Skrodenis 1958 m. LTR 3128 (106).

172. Dangiški pietūs.— Spausdinama iš LM, 1940, Nr. 22 (121), p. 12.

173. Kunigai ir vyskupas.— Užrašyta Ukmergėje iš L. Koriznos, 35 m. Užrašė P. Valeika 1932 m. LTR 397 (83).

174. Dominus vobiskum.— Užrašyta Kuktiškių mst., Utenos aps., iš J. Meškausko, 37 m. Užrašė A. Valiulytė 1948 m. LTR 2591 (2).

175. Velnio parodymas.— Užrašyta Ašmintos k., Prienų vls., Marijampolės aps., iš M. Krikščiūno, 83 m. Užrašė V. Krikščiūnas 1936 m. LTR 1001 (24).

176. Nepašventinti apaštalai.— Užrašyta Jurgaičių k., Šiluvos vls., Raseinių aps., iš O. Kavaliauskienės, 46 m. Užrašė V. Linkevičius 1936 m. LTR 818 (59).

177. Biesas popą neša.— Užrašyta Lelėnų k., Endriejavo vls., Kretingos aps., iš A. Žemgulio. Užrašė P. Uoselis 1910 m. LMD I 558 (22).

178. Veršena.— Spausdinama iš LPY II, p. 176—177.

179. Klebono šuniukas.— Užrašyta Gulbių k., Laumėnų apyl., Varnių raj., iš B. Kirklienės, 64 m. Užrašė N. Vėlius 1958 m. LTR 3074 (39).

180. D ū š y t ě.— Užrašyta Nemaniūnų k., Rozalimo vls., iš Madastavičiaus, 90 m. Užrašė J. Jurkšaitis 1927 m. LTR 585 (21).

181. N e g i r d ž i u.— Užrašyta Gulbių k., Laumėnų apyl., Varnių raj., iš J. Jenciaus, 25 m. Užrašė N. Vėlius 1958 m. LTR 3074 (32).

182. K a s i š g e r i a v y n a? — Užrašyta Palusnurgių k., Kalvarijos vls., Marijampolės aps., iš J. Stanelio, 26 m. Užrašė S. Liutkevičius 1936 m. LTR 1001 (81).

183. K l e b o n a s i r v a r g o n i n i n k a s.— Užrašyta Ukmergėje iš M. Lobinaitės, 28 m. Užrašė E. Rauduvaitė 1960 m. LTR 3474 (31).

184. G u d r u s v a r g o n i n i n k a s. — Užrašyta Ukmergėje iš L. Koriznos, 35 m. Užrašė P. Valeika 1932 m. LTR 397 (85).

185. K u n i g o p i e v a.— Užrašė M. Slančiauskas iš P. Baravyko 1893 m. LMD I 906 (15).

186. Š i m t a s r u b l i ū.— Užrašyta Cicėniškės I k., Paringio prp., Švenčionių aps., iš J. Kryčelės. Užrašė J. Aidulis 1935 m. LTR 792 (70).

187. G u d r u s v a l s t i e t i s.— Užrašė G. Virbickaitė Kalvarijos vls., Marijampolės aps., 1932 m. LTR 381 (134).

188. T u r ě k v i l t į.— Užrašė P. Uoselis (Mikų Pranelis) Judrėnuose, Kvėdarnos vls., Tauragės aps., 1910 m. LMD I 897 (28).

189. K u n i g a s i r s m u k l i n i n k a s.— Spausdinama iš LTRn, p. 382.

190. P o p a s i r b e r n a s.— Užrašyta Paluodėje, Salako vls., Zarasų aps., iš M. Dičiūnienės, 52 m. Užrašė V. Dičiūnas 1936 m. LTR 1045 (52).

191. Č i g o n o v e l y k i n ě.— Užrašė J. Mezginis apie 1927—1930 m. LTR 293 (958).

192. Popo kumeliukas. — Užrašyta Žukliškių k., Dusetų vls., Zarasų aps., iš P. Mažiulio, 63 m. Užrašė B. Zaleskis 1927 m. LTR 10a (39).

193. Kunigo arklys. — Spausdinama iš LTRn, p. 394.

194. Kunigas Margis. — Užrašyta Kalėjų k., Neretos raj., Latvijos TSR, iš J. Trakinio, 79 m. Užrašė K. Grigas 1952 m. LTR 2884 (63).

195. Klebonas ir vežėjas. — Spausdinama iš LPY III, p. 77—78.

196. Klebonas ir šėrikas. — Spausdinama iš LTRn, p. 375—376.

197. Karalius, liokajus ir kunigužis. — Spausdinama iš LPY IV, p. 166—167.

198. Kunigas su kryžium. — Spausdinama iš LPY III, p. 266.

199. Kelionė į dangų. — LTR 280 (2).

Pasakos tekstas nežymiai sutrumpintas, praleidžiant pasikartojimus.

200. Kunigo kortos. — Užrašė J. Mezginis apie 1927—1930 m. LTR 293 (961).

201. Pusbuteliukas. — Užrašė J. Buožis Šiaulių aps. 1932 m. LTR 361 (19).

202. Kunigužio pamokslas. — Užrašyta Baraginės k., Kvietkiškio vls., Marijampolės aps., iš V. Vaišnio, 16 m. Užrašė J. Kedys 1932 m. LTR 327 (158).

203. Visas galas. — Užrašė P. Uoselis (Mikų Pranelis) Judrėnuose, Kvėdarnos vls., Tauragės aps., 1910 m. LMD I 897 (22).

204. Ar tu, plikiau, traukis, ar tu, durniau, liaukis. — Užrašyta Akuotų k., Vil-

kijos vls., Kauno aps., iš A. Steponavičiaus, 48 m. Užrašė K. Steponavičius 1948 m. LTR 2851 (205).

205. Š v e n t a d v a s i a. — Užrašė A. Baliutavičius Klaipėdos aps. LTR 2268 (2).

Pasaka šaltinyje kontaminuota. Pirmasis jos komponentas nespausdinamas.

206. D i e v o ž o d ž i a i. — Užrašyta Mankūnų k., Girkalnio vls., Raseinių aps., iš P. Stulgaitienės, 45 m. Užrašė Vl. Stulgaitis 1934 m. LTR 457 (239).

207. K e r d ž i a u s p a m o k s l a s. — Spausdinama iš MTG VI, p. 43.

208. A r i a m a s j a u t i s. — Užrašyta Ratkūnų k., Pašvitinio vls., Šiaulių aps., iš A. Aleknavičiaus, 78 m. Užrašė J. Uogintas 1931 m. LTR 219 (90).

209. Š a r k i u k a i. — Užrašyta Alešiškių II vnk., Aukštadvario vls., Trakų aps., iš V. Biziulevičiaus, 86 m. Užrašė St. Biziulevičius apie 1935—1936 m. LTR 733 (80).

210. A b s o l i u c i j a. — Užrašė P. Uoselis (Mikų Pranelis) Judrėnuose, Kvėdarnos vls., Tauragės aps., 1910 m. LMD I 897 (49).

211. D i e v a s t ė v a s. — Užrašė P. Uoselis (Mikų Pranelis) Judrėnuose, Kvėdarnos vls., Tauragės aps., 1910 m. LMD I 897 (45).

212. A p i e r a. — Užrašyta Sklėrių k., Kabelių prp., Gardino aps., iš A. Kiselienės, 42 m. Užrašė J. Aidulis 1935 m. LTR 662 (236).

213. B a ž n y č i a m a l ū n e. — Užrašė M. Šiliukas Kalveliškių k., Tverečiaus vls., Švenčionių aps. LMD I 652 (1).

220. Prie patarlės pastaboje paaiškinama, kad taip dvasiškiai atsakydavę į priekaištus, kodėl jie nesilaiko pasninkų.

256. Žadu būti davatka. — Užrašyta Kemėnų k., Baisiogalos vls., Kėdainių aps., iš O. Putinienės, 58 m. Užrašė M. Kučinskaitė 1937 m. LTR 3105 (73).

257. Augo kaime mergelė. — Užrašyta Plungėje iš P. Eidimtienės, 49 m. Užrašė M. Eidimtienė 1957 m. LTR 2905 (15).

258. Kada jauna buvau. — Užrašyta Pajėsio k., Ievaravo vls., Marijampolės aps., iš Vokietaitienės, 59 m. Užrašė J. Palūtis. LTR 428 (20).

Daina rankraštyje kontaminuota. Spausdinamas vienas iš dviejų jos komponentų.

259. Ein bernelis į atlaidužėlį. — Spausdinama iš JLD I, p. 465—467.

260. Ak tu, uošvel, uošvel mano. — Užrašyta Vilniuje iš P. Eitmanavičienės, 49 m., kilusios iš Pakalniškių k., Tverėčiaus vls. Užrašė P. Bieliauskas 1948 m. LTR 2967 (40).

261. Saulė šviečia, kelias dulka. — Užrašė E. Jakevičius Kudirkos Naumiestyje, Šakių aps., 1927 m. LTR 28 (146).

262. Davatkėlė po sodnelį. — Užrašė M. Čilvinaitė Upynoje, Tauragės aps., 1932 m. LTR 314 (3).

263. Švents Antanai, meldžiu tavęs. — Užrašyta Garšvilų k., Eržvilko vls., Tauragės aps., Striaukų šeimoje. Užrašė P. Blynovas 1932 m. LTR 385 (22).

264. Klaupiu prieš tave, maioningas pone. — Spausdinama iš LTR 509 (274).

Giesmės „Susimilk ant manęs, dieve maloningas“ parodija.

265. Nusidėjėliai. — Užrašyta Jurgaičių k., Šiluvos vls., Raseinių aps., iš O. Kavaliauskienės, 46 m. Užrašė V. Linkevičius 1936 m. LTR 818 (59).

Pasaka rankraštyje kontaminuota. Spausdinamas antrasis komponentas.

266. Pabėgęs Kristus. — Užrašė P. Uoselis (Mikų Pranelis) Judrėnuose, Kvėdarnos vls., Tauragės aps., 1910 m. LMD I 897 (27).

267. Grietinė ir šventieji. — Spausdinama iš LTRn, p. 394—395.

268. Neištikima pati. — Užrašyta Mikų k., Endriejavo vls., Kretingos aps., iš P. Uoselienės. Užrašė P. Uoselis 1910 m. LMD I 558 (10).

Pasakos pabaiga nespausdinama, nes ji neturi ryšio su pagrindiniu motyvu.

269. Šventa nevalga. — Užrašyta Skaistgiryje, Šiaulių aps., iš O. Dovilytės. Užrašė M. Slančiauskas apie 1914 m. LMD I 565 (4).

270. Davatkos sapnas. — Užrašyta Pikčiūnų k., Betygalos vls., Raseinių aps., iš P. Mačinsko, 60 m. Užrašė A. Urbonas 1927 m. LTR 585 (109).

271. Malonu prisiminti. — Užrašyta Sigutėnų k., Pakruojo vls., Šiaulių aps., iš J. Sabaliausko, 84 m. Užrašė M. Čilvinaitė 1932 m. LTR 314 (12).

272. Aleliuja. — Užrašyta Paluodėje, Salako vls., Zarasų aps., iš M. Dičiūnienės, 52 m. Užrašė V. Dičiūnas 1936 m. LTR 1045 (49).

273. Petras ir Povilas. — Spausdinama iš LPY II, p. 178—179.

274. Kaip danguje, taip ir ant žemės. — Užrašyta Galkiemio k., Kybartų vls., Vilkaviškio aps., iš V. Buroko. Užrašė Z. Jankauskaitė 1933 m. LTR 692 (42).

275. Šventieji. — Užrašyta Ringės vnk., Taujėnų vls., Ukmergės aps., iš P. Mulevičiaus. Užrašė Bielskis apie 1931 m. LTR 260 (4).

276. Bajoro malda. — Užrašė M. Slančiauskas 1892 m. LMD I 902.

277. Šlėktos malda. — Užrašyta Bykėnų k., Dūkšto prp., Švenčionių aps., iš S. Kazlausko, 68 m. Užrašė J. Aidulis 1935 m. LTR 2441 (661).

300. L. A. Jucevičius 1840 m. „Lietuvių liaudies priežodžių“ leidinyje, aiškindamas šio priežodžio prasmę, taip apibūdina davatką: „Žemaičių davatka yra tai tipas, visiškai skirtingas ir nepanašus į visas kitas moteris. Sena kaip pasaulis, biauri kaip mirtina nuodėmė, plepi kaip visos papūgos, daiktan sudėtos, jos liežuvis — tai malūno pitlius. Drabužis to sutvėrimo nevalyvas, nešvarus, bauriai dvokiantis, akys nuleistos, bet vis tiek mato viską, kas yra, ko nėra ir ko būti negali, balsas — vidurys tarp pavasarinio varlės kurkimo ir neteptų lietuviškų vežėčių rato girgždėjimo. Davatka pasižįsta su visomis senomis pleperzomis — iš jų ji sužino naujienas apie apylinkę ir, ką sužinojusi, iš namų į namus išnešioja, ir vis su naujais pagražinimais, vis su naujais priedais; žodžiu — tai gyvas vaikščiojantis laikraštis“ (JR, p. 659—520).

TĖVE MŪSŲ, AŠ NE JŪSŲ

317. Pulkim ant kelių. — Užrašė M. Stonys Šiauliuose 1931 m. LTR 369 (50).

Giesmės „Pulkim ant kelių“ parodija.

318. Pulkim ant kelių. — Užrašyta Ruseinių k., Josvainių vls., Kėdainių aps., iš M. Dzikienės. Užrašė J. Gulbinas 1930 m. LTR 270 (1114).

Giesmės „Pulkim ant kelių“ parodija.

319. Kas nor pypkėm su manim mainyt. — Užrašyta Rozalimo prp., Panevėžio aps., iš K. Urbo, 76 m. Užrašė Kasperavičiūtė 1926 m. LTR 1826 (139).

„Karunkos“ „Kas nor panai Marijai tarnaut“ parodija.

320. Saldžiausias kopūstėli. — Užrašė K. Venclova Liubavo vls., Marijampolės aps., 1938 m. LTR 1756 (41).

Litanijos parodija. Pirmąsias dvi posmo eilutes paprastai dainuoja vedantysis dainininkas vienu balsu, trečiąją — visi kiti dainininkai choru. Užrašytojas nurodo, kad šią parodiją dainuodavę daugiausia pusberniai.

321. Kopūstėli žolynėli. — Užrašyta Kilučių k., Biržų vls. ir aps., iš J. Kateivos, 18 m. Užrašė E. Jievaltas 1927 m. LTR 68 (234).

Litanijos parodija. Dainuojama ta pačia tvarka, kaip ir Nr. 320.

322. Pasėjau griką. — Užrašė K. Merkelis Vaineikių k., Rokiškio aps., 1926 m. LTR 2989 (708).

Litanijos parodija. Pastaboje užrašytojas nurodo, kad šią dainą dainuodavę daugiausia piemenys, ganydami gyvulius. Dainuoja vaikščiodami virtine. Sėdint dainuoti nepriimta. Paprastai dainuoja dvi grupės: pirmoji — visą posmą, o antroji — tik priedainį „Kas tau, durniau, darbo“.

323. Amžiną atilsį. — Užrašė M. Stonys Šiauliuose 1931 m. LTR 369 (92).

Maldos-giesmės „Amžiną atilsį duok mirusiems, viešpatie“ parodija.

324. Juozapai seneli. — Užrašyta Pamolainių vnk., Panevėžio vls. ir aps., iš E. Valentinavičiūtės, 27 m. Užrašė P. Valentinavičiūtė 1932 m. LTR 341 (393).

325. Juozapai šventas. — Užrašyta apie 1912 m. Paberžėje, Vilniaus aps. Spausdinama iš NSk, p. 182.

Pastaboje nurodoma, kad tai vadinama „ubagų giesmė“.

326. Šventas Kazimieras. — Užrašyta Norių k., Vaškų vls., Biržų—Pasvalio aps., iš V. Burkaus, 1920 m. LTR 3104 (203).

Pastaboje nurodoma, jog dainuojama giesmės „Jėzau, dėl dūšios mano suronytas“ melodija.

327. Šventas Jackus. — Užrašyta Rudaminos apylinkėse, Kalvarijos aps., Suvalkų gub., iš J. Beleckienės. Užrašė S. Jankauskas. LTR 120 (9/2).

328. Oi tu, dieve mano brangus. — Užrašyta Jogniškių k., Surviliškio vls., Kėdainių aps., iš A. Žirgulienės, 43 m. Užrašė A. Žirgulyš 1927 m. LTR 264 (131).

Talalinė parodijuoja giesmės „Šventas Jackau, skarbe brangus, tavo žemė, tavo dangus“ eilutes.

329. Petras ir Povilas. — Užrašė P. Vebliauskis Dargužių k., Stačiūnų vls., Šiaulių aps., 1911 m. LMD I 20 (19).

Tai vadinama „ubagų giesmė“.

330. Petras, Povilas. — Užrašė M. Slančiauskas apie 1911—1912 m. LMD I 57 (14).

Tai vadinama „ubagų giesmė“.

334. Tėve mūsų. — Užrašyta Mikytų k., Lekėčių vls., Šakių aps., iš M. Povilaitytės. Užrašė I. Kostkevičiūtė 1948 m. LTR 2670 (114).

Maldos „Tėve mūsų“ parodija.

335. T ė v e m ū s ū.— Užrašyta Tytuvėnuose, Raseinių aps., iš V. Linkevičiaus. Užrašė V. Linkevičius 1936 m. LTR 931 (108).

Maldos „Tėve mūsų“ parodija.

336. T ė v e m ū s ū.— Užrašyta Rūtelių k., Kaltinėnų vls., Tauragės aps., iš M. Misevičienės, 37 m. Užrašė A. Brazdeikis 1937 m. LTR 1167 (558).

Maldos „Tėve mūsų“ parodija.

337. T ė v e m ū s ū.— Užrašė A. Endzinas Kretingos apylinkėse apie 1929 m. LTR 66 (499).

Maldos „Tėve mūsų“ parodija.

338. T ė v e m ū s ū.— Užrašyta Ricielių k., Liškiavos vls., Alytaus aps., 1929 m. LTR 374 (2598).

Maldos „Tėve mūsų“ parodija, vadinama „ubagų poteriais“.

339. T ė v e m ū s ū.— Užrašyta Rūtelių k., Kaltinėnų vls., Tauragės aps., iš M. Misevičienės, 37 m. Užrašė A. Brazdeikis 1937 m. LTR 1167 (559).

Maldos „Tėve mūsų“ parodija, vadinama „ubagų poteriais“.

340. A m e n k u k t.— Spausdinama iš NSk, p. 182.

341. A m e n k o k t.— Užrašė Siaustaitis Pušaloto apylinkėse, Panevėžio aps., 1913 m. LMD I 2 (1).

342. A n a n d u k.— Užrašyta Ilgalaukių k., Kazliškio prp., Rokiškio aps., iš S. Čepulytės. Užrašė J. Kasteckas 1929 m. LTR 51₂ (409).

343. A m e n, a m e n.— Užrašyta Meliukonių k., Leipalingio vls., Seinų aps., iš M. Markelionienės, 52 m. Užrašė A. Mikelionis 1937 m. LTR 1315 (286).

344. A š m a ž a s ž ė k e l i s.— Užrašyta Žižmų k., Dieveniškių apyl., Šalčininkų raj., iš M. Seržantaitės, 61 m. Užrašė P. Jokimaitienė ir B. Kazlauskienė 1958 m. LTR 3113 (17).

Pateikėjos pastaba: „Per velykas, antrą dieną, eina vaikai ir vyrai kiaušiniaudami ir kalba šią oraciją“.

345. A n u o m e t u.— Užrašyta Plačkojų k., Jan-
kų vls., Šakių aps., iš Naudžiuvienės. Užrašė J. Dovy-
daitis apie 1931 m. LTR 224 (120).

Pamokslo parodija.

346. K i š k i o p a m o k s l a s.— Užrašė J. Vaitie-
kūnas Kupiškio vls. 1931 m. LTR 282 (64).

Pamokslo parodija.

347. K u n i g u ž i o p a m o k s l a s. — Užrašyta
Arškainių k., Raseinių vls. ir aps., iš P. Gailiaus, 47 m.
Užrašė R. Klimas apie 1936 m. LTR 869 (1372).

Protestantų kunigo pamokslo parodija.

348. K u n i g o p a m o k s l a s. — Spausdinama iš
SGG, p. 10—11.

Katalikų kunigo pamokslo parodija.

349. Š a r k ū b a ž n y č i a.— Užrašė A. Ramanaus-
kytė Žustautų k., Pernaravos vls., Kėdainių aps., 1930 m.
LTR 45 (28).

350. Š a r k ū b a ž n y č i a.— Užrašyta Plikiškių k.,
Joniškio vls., Šiaulių aps., iš K. Grėbliausko, 16 m.
Užrašė J. Čiūta 1930 m. LTR 324 (29).

351. B a ž n y č i a.— Užrašyta Latviškių k., Duse-
tų vls., Zarasų aps., iš K. Aršvilos, 60 m. Užrašė B.
Zaleskis 1927 m. LTR 10a (36).

352. G i n č a s d ė l v y n o.— Užrašyta Šklėrių k.,
Kabelių prp., Gardino aps., iš P. Šeškevičiaus, 55 m.
Užrašė J. Aidulis 1935 m. LTR 662 (212).

353. V y r a s u ž v y r a.— Užrašė M. Čilvinaitė
Upynoje, Tauragės aps., 1932 m. LTR 314 (10).

354. Dieve, padėk.— Užrašyta Rozalime, Panevėžio aps., iš E. Enikienės, 75 m. Užrašė K. Rožauskas 1927 m. LTR 585 (77).

355. Nuodėmių atleidimas.— Spausdinama iš LM, 1939, Nr. 3 (77), p. 7.

356. Pakūta.— Užrašė M. Slančiauskas XIX a. pabaigoje. LTR 1208B (1371).

357. Visi šventi.— Užrašė M. Čilvinaitė Upynoje, Tauragės aps., 1932 m. LTR 314 (11).

358. Dievas ir giltinė.— Spausdinama iš LP, p. 123—124.

Pasakos tęsinys nespausdinamas, nes jis neturi ryšio su rinkinio tematika.

359. Šventųjų kova.— Užrašyta Beržynių k., Klovainių vls., Šiaulių aps., iš J. Simonaičio, 50 m. Užrašė A. Simonaitis 1925 m. LTR 260 (304).

360. Dievas moko suktybių.— Užrašė Jovaras Šiaulių vls. LMD I 999 (4).

361. Šuva ir dievas.— Spausdinama iš LPY II, p. 326.

362. Šventas Petras.— Užrašyta apie 1931 m. LTR 260 (86).

363. Švento Petro nupešimas.— Užrašyta Stirbiškės k., Laukuvos prp., Tauragės aps., iš A. Verbauskienės. Užrašė M. Verbauskas apie 1930 m. LTR 260 (81).

RETAI VARTOJAMŲ ŽODŽIŲ, SVETIMYBIŲ IR ARCHAIZMŲ ŽODYNĖLIS

a

abrozas — paveikslas
abrūsas — rankšluostis
absoliucija — išrišimas.
 nuodėmių atleidimas
adyna — valanda
ale — bet
altarista — kunigas, atleistas nuo parapijos reikalų tvarkymo
alvė — puodelis, puskvortė
apieka — globa; *apiekoj turėti* — globoti, saugoti
apiekūnas — globėjas
apiera — auka; *dėti, nešti ant apieros* — aukoti
apsieiti — apsiruošti, apsi-
 triūsti: *Gaspadine, apsieiki, /O ką turi, čia padėki*
arielka — degtinė
atpuskas — atlaidai
atboti — paisyti

b

ba — nes
bagočius — turtuolis
bagotas — turtingas
baika — pokštas, juokavimas; *dirbti baikas* — pokštauti
bakas — žandena
bakūžė — sena pirkia, lūšna
baliavoti — puotauti
balius — puota, pokylis
baranka — riestainis
bergždantis — be nieko, tuščias
biednas — neturtingas, vargšas
biesas — velnias
bigė — geležtė; bukas, atšipęs peilis
bile — kad tik, jei tik;
bile koks — bet koks
birkulas — dešimt pūdų
biškiukas — truputis

bolka — etimologinė figūra: *Duoda tolką, duoda bolką*

bryzas — gabalas (lašinių)

brostva — smulkūs religinės praktikos daiktai

brukavotas — grįstas

bulka — bandelė

buntas — maištas

burkštinas — gintarinis

buteliavas — butelinis, laikomas buteliuose

butelka — butelis

buvimas — būvis, gyvenimas: *Tada aš patyriau /Davatką buvimą*

c

carskas: carskos durys — durelės, kuriomis uždaromas cerkvės altorius

cibukas — kandiklis

cicilikas, cicilistas — socialistas

ciesorius — caras, karalius

cūdaunas — stebuklingas

č

čebatas — aulinis batas, pušnis

čemara — ilgas vyresniųjų katalikų dvasininkų drabužis

čestavoti — vaišinti

čielybė — visuma; širdies čielybė — visa širdis

čyščius — skaistykla

d

daėsti — įkyrėti

danguoti — dangstyti, slapstyti

davaliai — pakankamai, gana

davatkinas — davatka vyras

dengtis — rengtis: *dirbo, savo pavalgę ir apsidengę*

diedas — senis

dykai — veltui

dykius — dykūnas, dyka-duonis

diktai — stipriai, labai: *Šeiminkė šuniuką diktai mylėjo*

dyvinas — keistas, nepaprastas

djakonas — pravoslavų bažnyčios tarnas

do — per

drūtumas — stiprumas, tvirtumas

dūkas — dvasia

durnas — kvailas

durnius — kvailys

dūšia — siela, vėlė, dvasia

dvaras — kiemas, sodyba; dvarininko ūkis

e

edelmanas — bajoras, didžiūnas

egzortos — maldos, neva išvarančios piktąsias dvasias

f

familija — šeimyna, giminės

g

galas: visi *galai* — visai
kas: *Žmogžudžiai šoko iš bažnyčios bėgti, visus galus pametę*

garborius — kailiadirbys, odžius

gaspadinė — šeimininkė
gaspadorius — šeimininkas

golė — degtinė

grabas — karstas

graiboti — graibyti

griekas — nuodėmė

griešninkas — nusidėjėlis

gvardijonas — vienuolyno viršininkas

i

išmandrėti — išpuikti

k

kačerga — žarsteklis

kalinė, kalyns — kalėjimas: *Petras ir Povils /Kaliny gyveno*

kančius — odinis rimbas, bizūnas

karčiama — smuklė

katrą kartą — kiekvieną kartą

kavoti(s) — slėpti(s)

kepeliusas — skrybėlė

kėliškas — taurė, stikliukas

kermošius — turgus, prekymetis

kielikas — taurė

kilbasa — dešra

kiltas — storas, šiurkštus

klapatas — rūpestis, vargas

kleckas — tarkuotų bulvių ar miltų tešlos kukulis; *kleckai* — kukulių sriuba

klemka — durų rankena

klioštorius — vienuolynas

kopininkas — kopų gyventojas

korotl — bausti

kortauninkė — kortas keianti moteriškė

kortelė — raštelis, kunigo duodamas kalėdojant; jį reikėdavo įteikti kunigui, einant velykinės išpažinties

kožnas — kiekvienas

kriaučius — siuvėjas

kūčkallis — avikailio atkarpą, skiautė

kukavas — tamsiai rudas

kunigiškis — kunigo būdžiauninkas

kunigužis — protestantų ar liuteronų kunigas

kvitelė — žr. kortelė

l

ledva — vos

liuosybė — laisvė

lonka — suolas bažnyčioj, klaupka

loska — malonė; auka

m

malnastis — maistas
mallavotas — išrašytas,
dažytas
marnastis — linksmybė,
tuštybė
mašna — piniginė, maiše-
lis pinigams ar tabakui
dėti
maž — gal
medžiagiškas — materia-
linis
meletka — meleta, plepys
mylista: jūsų mylista —
jūsų malonybė, dideny-
bė (kreipimasis į poną)
mišla — pamokslas: *Aš*
dar tokios gražios mi-
šios niekad negirdėjau
mizernas — menkas, ma-
žas; vargingas
mizerokas — beturtis,
vargšas
mūka, mūkelė — kančia;
kryželis

n

nedėlia — savaitė
neliuosa — nelaisvė
nevalia: per nevalią —
prievarta, priverstinai
nezvalyti — neleisti
novena — maldos, kalba-
mos devynias dienas
nušmontuoti — nugraiby-
ti, nugriebti (grietinę):
Pats davė ir pats nu-
šmontavo

o

ochranka — žvalgyba,
slaptoji policija carinė-
je Rusijoje

p

padaboti — pamatyti, pa-
stebėti: *Šventa Ona pa-*
dabojo — /*Visus klec-*
kus išgraibojo
pagauti — imti, pradėti:
Pagavo jis ant žmonos
bartis
pakajus — rūmas, kam-
barys
pakoroti — nubausti
pakūta — atgaila
pasidaboti — įsižiūrėti,
įsimylėti: *Tas liokajus*
pasidabojo vieno pirk-
lio dukterį; patikti: Ir
pasidabojo/Man davatkų
stonas
patena — lėkštelė, ant
kurios laikoma ostija
pekla — pragaras
pekliškas — pragaro, pra-
gariškas; baisus
persiprašyti — atsiprašyti
pėtnyčia — penktadienis;
pasninkas
pijokas — girtuoklis
pištalietas — pistoletas
pletka — apkalbos
pletkavoti — apkalbėti
prabaščius — kunigas,
klebonas
priederystė — pareiga
priepala — skvernas
prietelis — bičiulis, drau-
gas

prigulėti — priklausyti
procia — darbas
psalomščikas — cerkvės
 tarnautojas, psalmių
 skaitytojas
pūstakaušis — tuščiagal-
 vis, kvailas žmogus

r

rabavoti — plėsti, plėši-
 kauti
rakanduoti — vilkti, temp-
 ti: *į patį peklos dugną*
nurakanduos
raškažis — prabanga,
 linksmybė
rėdyti — tvarkyti: *Nes*
taip dievo surėdyta
retežis — grandinė
roda — patarimas
rokuoti — laikyti (kuo):
Klits mane už labai gerą
/Greitai parokuoja
ropynas: bulvių ropynas — bulviena
rubežius — riba, siena

s

sereda — trečiadienis;
 pasninko diena
seredyti — pasninkauti
 trečiadienį
signavoti — skambėti
skūnia — daržinė
skūra — kailis, oda; *pa-*
džiauti skūrą — mirti
 badu
smertis — mirtis
smetona — grietinė
smokavoti — ragauti, vai-
 šintis

soda — sodžius, kaimas
spaviednė — išpažintis
spaviedoti — klausyti iš-
 pažinties
spriedikis — pamokslas
stonas — luomas, šeiminė
 padėtis
storoti — rūpinti, ieškoti
stotis — tapti: *Stojos auk-*
siniu žiedeliu / Pirštells
apmautas
striokas: po strioku —
 paskubomis
stuba — pirkia, troba
stuomuo — audeklo, dro-
 bės gabalas: *Duočlau*
drobės du stuomenis
subata — šeštadienis
susimylėti (ant ko) — pa-
 sigailėti (ko)
svietas — pasaulis; žmo-
 nės
svietiškas — pasaulietiš-
 kas

š

šatas — škotas
šemetukas — šių metų,
 šiemetinis
šiaučius — batsiuovys
šimelis — šyvis
šinkorius — smuklininkas
šiūpelė, šiūpelis — vė-
 tyklė, gaubta mentelė
 javams seikėti
škaplierninkas — smulkių
 religinės praktikos daik-
 tų pardavinėtojas
šliūbas — sutuoktuvės,
 jungtuvės
šmotas — gabalas

šmugelaltis — tas, kuris užsiiminėja neteisėta prekyba

šnapsas — degtinė

špitolninkas — žmogus, tvarką parapijai priklausančius namus, vadinamus špitole; šių namų gyventojas

štučka — pokštas, išdaiga

t

tarba, terba — maišelis

terebyti — daug valgyti, kirsti

tynas — pinučiai, šakų tvora

tolka — išlenkti siūlai, sruoga

torielka — lėkštė

trunkas — gėrimas

tvaipinti — rodyti: *Procią savo tvaipinkit*

u

ubagas — elgeta

učyti — mokyti

uliavoti, ulioti — linksmintis

ūlyčia — kaimas, kaimo gatvė

uzbonas — ašotis

užlaikyti: užlaikyti trečią dieną — trečiadienį pasninkauti

užsiknabinti — užkliūti, užkibti

užsimesti — įsigeisti, atkakliai reikalauti: *Čigonas užsimetė dar, kad jam duonos kepalą pridėtų*

v

valdulys — kas vaidenasi

vaina — karas

valstytojystė — vaistinin-kavimas, gydymas

vakstyti — barti, koliauti: *Senis, gerai apvaksijęs savo pačią, atsikėlė iš lovos*

vaktavoti — saugoti

valna — galima

valtabyti — mušti, perti, daužyti: *sutvarkė taip, kad vargonininką sugautų ir gerai apvalta-bytų*

vargamistra — vargonininkas

varpnyčia — varpinė

videlčius — šakutės

vinčlavoti — tuokti

violetai — violetinės spalvos vyskupo drabužiai

viškos — vieta, kur stovi vargonai

z

zaplotas — užmokestis, atlyginimas

zenkis — vaikas, berniokas

zūbai — lūpos

ž

žakas — maišas

žebrovoti — elgetauti

žėdnas — kiekvienas

žėkas — mokinyš

ženotas — vedęs

žertas — pokštas, išdaiga

žertavoti — pokštauti, juokauti

LIETUVIŲ TAUTOSAKA APIE RELIGIJĄ IR DVASININKUS

Religijos, bažnyčios bei dvasininkijos tema lietuvių tautosakoje palyginti nesena. Daug tradicinių tautosakos motyvų, siužetų, personažų savo kilme siekia gilią senovę ir yra išlaikę nemažai dar ikikrikščioniškosios pasaulėžiūros atspindžių. Tik įsitvirtinęs krikščionių tikėjimas galėjo susilaukti didesnio atgarsio žmonių sąmonėje ir pačioje tautosakoje. O krikščionybė Lietuvoje įsigalėjo palyginti gana vėlai. Tai, kaip menkai dar XVI a. viduryje krikščionių tikėjimas buvo praktikuojamas Lietuvos liaudies, rodo M. Mažvydo „Katekizme“ ir kai kuriuose kituose senuosiuose raštuose randamos žinios.

Tačiau ir įsitvirtinusi krikščionybė nepaliko daugelyje lietuvių tautosakos žanrų ryškesnių pėdsakų. Beveik jokio poveikio ji nebepadarė tradicinėms liaudies dainoms, stebuklinėms, iš dalies gyvulinėms pasakoms, mįslėms ir kt. Religijos ir bažnyčios tema dažniau pasitaiko tik tai naujesniuosiuose tautosakos kūrinuose: buitinėse pasakose, anekdotuose, socialinio protesto ir revoliucinėse dainose, patarlėse ir priežodžiuose,

maldų ir giesmių parodijose. Šie žanrai yra silpniau saistomi nusistovėjusių tautosakos normų ir mažiau, negu senosios liaudies dainos, stebuklinės bei gyvulinės pasakos, paiso tradicinės tematikos.

Jeigu stebuklinių pasakų veiksmas paprastai nukeliamas į neatmenamus laikus, į tolimas, niekam nežinomas karalystes, tai buitinėse pasakose ir anekdotuose veiksmas vyksta toje aplinkoje, kuri pasakotojui ar klausytojui yra artimesnė laiko bei vietos atžvilgiu ir tuo būdu jam geriau pažįstama. Tokioje aplinkoje greta kitų veikėjų dažnai sutinkami ir dvasininkai, o taip pat prietaringi, religijos įtakai akiai pasidavę žmonės. Paprastai buitinėje pasakoje aiškiai nusakoma, kokiai socialinei klasei ar sluoksniui atitinkami veikėjai priklauso.

Senųjų tradicinių liaudies dainų lyrinis herojus — tipiškas patriarchalinio kaimo atstovas, kurio akiratis dažniausiai sutelpa intymių pergyvenimų pasaulyje ir kasdieninėje buityje. Tuo tarpu socialinio protesto ir revoliucinių dainų herojus jau yra žmogus, aprėpiantis platesnius klasinių santykių bei klasių kovos momentus, prieštarigus pasaulėžiūros klausimus. Šių dainų kūrėjų jau nebepatenkino tradicinių dainų lyrika.

Religijos ir bažnyčios tema sprendžiama dažniausiai satyrinėmis vaizdavimo priemonėmis. Šiomis priemonėmis liaudis reiškė kritinę savo nuomonę apie įvairius religinės praktikos dalykus bei dvasininkų veiklą. Religija ir bažnytinin-

kai kritikuojami bei smerkiami revoliucinėse ir socialinio protesto dainose. Atskiri socialiniai tipai pajuokiami buitinėse pasakose ir anekdotuose. Kritiškumu, ironija bei sąmoju pasižymi daugelis patarlių ir priežodžių, sukurtų šia tema; ištisai juoko efektų siekiama religinių tekstų parodijose. Įvairūs gyvenimo reiškiniai, žadinę kūrybingo liaudies žmogaus vaizduotę, jo jausmus ir vienaip ar kitaip atsispindėję tautosakoje, neturėjo nieko bendro su bet koku religiniu pietizmu arba įvairiais aspektais jam prieštaravo. Tautosaka taip pat atspindi ne tik religijai abejingo ar jai priešiško, bet ir tikinčio žmogaus galvosenos bei jausmų konfliktus su tikėjimu ir jo skelbėjais.

1

Kaip minėta, senosiose tradicinėse lietuvių liaudies dainose krikščioniškoji ideologija nerado didesnio atgarsio. Netgi kreipinys į dievą (*dievuli*au *mano* ir *pan.*) ar jo paminėjimas (*dėkui dievuliui*) tėra dažniausiai tik meninė priemonė, padedanti dainininkui intymiau išreikšti savo pergyvenimus, tačiau niekada to dievo nekonkretizuojanti. Tradicinių dainų *dievą* galima suprasti įvairiai — dainos nepateikia jokių duomenų, kuriais remiantis, jį būtų galima sieti su viena ar kita religija. Labai retai dainose kaip teigiamas veikėjas minimas kunigas. Nors keletą

šimtmečių tik kunigai turėjo teisę tuokti žmones, tačiau vestuvinėse dainose apie juos beveik neužsimenama.

Dvasininko paveikslas ypač dažnai sutinkamas antibaudžiavinėse dainose. Palyginti su tradicinėmis, tai naujesnio tipo dainos, epiškai vaizduojančios ponų žiaurumus ir baudžiauninkų vargus. Kunigas jose parodomas kaip ponų šalininkas, pateisinąs klasinę nelygybę ir išnaudojimą.

Į vieną gretą su kitais išnaudotojais kunigas statomas pobaudžiavinio laikotarpio socialinio protesto dainose. Ypač kovingais posmais išsiskiria daina apie „žemaičių kazokėlius“, užpuolančius kleboniją. Daina labiausiai buvo paplitusi Žemaitijoje. Vienuose jos variantuose „kazokėliai“ užpuola Žemalės, kituose — Kuršėnų, dar kituose — tiesiog Žemaičių kleboniją. Savo idėjiniu turiniu ši daina gimininga XIX a. pabaigoje — XX a. pradžioje plitusioms dainoms apie „svieto lygintoją“ Tadažą Blindą, tik formos atžvilgiu už pastarąsias yra žymiai liaudiškesnė.

Dainos „kazokėliai“ — ne paprasti plėšikai, užpuldinėję turtinguosius savo asmeniniais interesais. Pabrėždami, kad pagrobtus turtus jie išdalija vargšams, „kazokėliai“ veikia kaip liaudies užtarėjai. Užpultasis klebonas niekuo nesiskiria nuo kitų išnaudotojų. Jis — egoistas, susikrovęs turtus iš vargšų parapijiečių. Dainoje „kazokėliai“ jam tai pasako tiesiai į akis ir žiūri į jį iš aukšto, su pašaipą:

— Labas rytas, klebone,
Tujen, drūtasīs pone,
Olia lyliā, oliā liā,
Tujen, drūtasīs pone!

Ar daug turi pinigų,
Iš biednųjų surinktų?...

Dėk pinigus ant stalo,
Važiuk žirgus iš dvaro...
(26)*

Tokiais turtuolio kunigo ir „svieto lygintojų“ susidūrimo vaizdais dainoje liaudis išreiškė savo nepasitenkinimą kunigais. „Kazokėlių“ žygiai žavėjo žmones savo romantika, socialinio teisingumo idėja. Daina griovė kunigų autoritetą, žadino antiklerikalines nuotaikas.

Kunigai ir jų tarnai savitai traktuojami kalėdojimo dainų cikle. Šį ciklą sudaro keletas dainų tipų, kuriuose įvairiais aspektais atskleidžiami bažnyčios atstovų ir valstiečių santykiai. Kai kurių kalėdojimo dainų, keliais ir keliolika variantų užrašytų iš liaudies, yra žinomi ir individualūs autoriai (pvz., K. Stiklius ir kt.). Visų šių dainų pagrindinį motyvą sudaro kulto tarnų gobšumo, renkant kalėdą, pašiepiamas.

* Skliausteliuose žymimas šiame leidinyje išspausdinto tautosakos kūrinio numeris.

Šis kalėdojimo dainų bruožas ne atsitiktinis. Liturginio ritualo elementais pridengta rinkliava, bažnyčios pareigūnų pastangos gauti iš žmonių kuo daugiau vertybių buvo pats svarbiausias ir labiausiai į akis krintąs šios viešnagės tikslas. Tai liaudis aiškiai matė ir atkūrė kalėdojimo dainose. Jose kalėdotojai vaizduojami kaip nepasotinami gobšai:

Ima šieną, ima šiaudus,
Linus ir lašinius,
Ima sviestą, ima sūrį,
Dešras ir kiaušinius.

Kad jau iki valiai gauna,
Kad vežimus prisikrauna,
Dar ima prašyti.

(78)

Yra kalėdojimo dainų, kurias ištisai sudaro kunigo monologas. Jose kunigas ragina visus valstiečio šeimos narius mokėti jam duoklę: „gaspadoriai“ privalą pilti javų „šiūpelėmis“, jauni vyrai — išmesti kunigui „dėl čebatėlių“, merginos — „rėžti stuomenis“, iš piemenukų reikalaujama „po rubliuką“ ir panašiai (80). Šie reikalavimai ryškiai apibūdina apsukraus ir landaus kunigo tipą. Tokio kunigo svarbiausias tikslas — išplėsti iš liaudies kuo daugiau materialinės naudos. Tam jis pavartoja visus savo sugebėjimus ir iškalbą.

Kai kuriose kalėdojimo dainose sutinkamas epizodas apie piemenėlio ar samdinio slapstymąsi nuo kalėdojančio kunigo. Vargonininko bei „klapčiuko“ surastas slapukas paprastai nemoka elementariausių tikėjimo dalykų, ir visa kunigo palyda jį už tai išjuokia:

Pašnibždėjo vargamistra
Į ausį klapčiuko —
Jie abudu bėga greitai
Ieškoti berniuko.

O atrado jį šiauduose, —
Vaikai juokės išsijuosę,
Kad nemok žegnotis.

(79)

Tokios pajuokos objektu dažniausiai būdavo užguitas samdinys, o ne pasiturinčio ir kunigą dosniai vaišinančio valstiečio sūnus. Šeimininkas nesijautė atsakingas prieš kunigą už samdinio religinį auklėjimą, paprastai ir kunigas dainoje nedaro jam už tai jokių priekaištų. Daina padeda suvokti, kokie skirtingi ryšiai yra sieję su bažnyčia kaimo varguomenę ir turtinguosius.

Iš kalėdojimo dainų nematyti, kad liaudis būtų atvirai priešinusis bažnyčios rinkliavoms. Tačiau jau pats kalėdos rinkimo tikroviškas, dažnai pašaipus apdainavimas demaskuoja bažnytininkus, atskleidžia jų išnaudotojišką prigimtį.

Pagrindą tokiam dvasininkų bei jų palydos vaizdavimui dainose davė jų pačių išnaudotojiška veikla.

Žymiai griežtesnis kritikos žodis religijos ir dvasininkų adresu pasakomas revoliucinėse dainose. Jos jau nukreiptos prieš visa, kas trukdė liaudžiai išsivaduoti, kas kaustė žmogaus sąmonę ir jo kūrybines galias. Bažnyčią — valdančiųjų klasių talkininę — revoliucinės dainos smerkia taip pat rūsčiai, kaip carizmą ir nacionalinę buržuaziją.

Revoliucinėse dainose antiklerikaliniai posmai gana dažni. Kartais jie net sudaro pagrindinį dainos motyvą. Antai vienoje 1905—1907 m. revoliucijos laikotarpio dainoje sakoma, kaip proletariato kovos išgąsdintas carizmas šaukiasi kunigų pagalbos:

Caras išsigandęs
Manifestą rašo,
Pas ponus klebonus
Sau pagalbos prašo...

— Vieni spaviedokit,
Kiti išklauskite,
Ką tik sužinosit,
Tuoju man pasakykit...

Už tai jums suteiksiu
Didžiulę pagalbą,
Gausit gerą vietą,
Gausit gerą algą...

Kiekvienam suteiksiu
Dvarą, vienuolyną,
Galėsit ulioti
Ir gerti sau vyną...

(1)

Liaudis šioje dainoje ironiškai pavaizdavo bažnyčios ir kunigų pozicijas 1905—1907 m. revoliucijos įvykiuose. Atskleidamos juodašimtišką bažnyčios veiklą, panašios dainos suvaidino revoliuciniame judėjime reikšmingą vaidmenį.

Kitose dainose rodomi kontrastiški liaudies skurdo ir kunigų prabangos vaizdai, kuriais reiškama neapykanta bažnyčiai (3).

Antiklerikalinių motyvų taip pat pasitaiko dainose, pajuokiančiose carizmą (2), smerkiančiose lietuvių buržuaziją, užgrobusią valdžią (4, 29 ir kt.). Kunigai jose gretinami su dvarininkais ir fabrikantais (27, 28 ir kt.), pabrėžiamas visiems jiems bendras valdžios ir turtų siekimas. Apskritai revoliucinėse dainose į dvasininkus žiūrima kaip į reakcijos šulus.

Greta kitų buržuazijos veikėjų kunigai žymią vietą užima satyrinio-jumoristinio pobūdžio dainose. Ypač ryškus jose klebono-obskuranto paveikslas (73). Pasiruošęs kiekviena proga užgniaužti pažangesnę mintį, apdainuojamasis klebonas visai stengiasi išspausti iš liaudies kuo daugiau pinigų. Dainose išjuokiamos ir kitos neigiamos kunigų ypatybės, ypač girtuokliavimas.

Satyrinio-jumoristinio pobūdžio antiklerikalinės dainos dėl savo pažangių tendencijų liaudies buvo labai mėgstamos.

Satyrinės-jumoristinės yra ir dainos apie davatkas. Pastarosiose pašiepiami įvairūs neigiami davatkų polinkiai: veidmainystė, apkalbos, tinginiavimas, dorovinis pakrikimas (256—260 ir kt.). Pajuokdamos religinį prietaringumą, šios dainos liaudies gyvenime taip pat suvaidino tam tikrą pažangų vaidmenį.

Ne visose buržuazijos valdymo metais plitusiose dainose apie religinį fanatizmą kalbama satyriniais-jumoristiniais vaizdais. Kartais jose tiesiog ignoruojamos bažnyčios pastangos atitraukti jaunimą nuo pramogų (31). Neretai prieš bažnyčios raginimą atsisakyti gyvenimo džiaugsmų pasisakoma ir sentimentaliais, miesčioniškiems romansams būdingais posmais. Tokiose dainose mėgstama tragiška gaida. Jose pabrėžiama sunki nuo pasaulio atskirto jauno žmogaus dvasinė būseną. Antai dainoje „Žada mano motinėle“ (32) atsispindi prievarta į vienuolyną tėvų išvartytos jaunuolės pergyvenimai. Nors vienuolės nelaimingos meilės motyvas čia pateikiamas melodramiškai, apskritai daina gana įtikinamai atskleidžia gyvenimo vienuolyne beprasmiškumą.

Liaudies pastangos kratytis nuobodžios, šimtų sykių kartojamų maldų bei giesmių rutinos ypač ryškiai atsispindi parodinio pobūdžio tautosakoje. Giesmių, maldų, žegnonių parodijose,

mėgdžiojant religinių tekstų manierą, jų stilių, atskirus posakius, pateikiamas toks turinys, kuris nesiderina su maldoms ir giesmėms būdingu šventųjų garbstymu bei nuolankiais „dangaus malonių“ prašymais. Antai giesmės „Pulkim ant kelių“ parodijų dažniausias motyvas — apie vaikus, nevalgančius nebaltintos bulvienės (317, 318). Litanijos pamėgdžiojamos, jų melodija dainuojant apie „saldžiausią kopūstėlį“ (320) ir pan. Maldos „Tėve mūsų“ parodijose kalbama apie kunigo lašinių vogimą (335), elgetų nuotykius (338, 339) ir kt.

Pasitaiko parodijose ir aštresnių motyvų, kuriais tyčiojamasi iš religinio kulto tarnų, išryškinamas jų gobšumas. Pavyzdžiui, vargonininko giedojimas, laidojant numirėlį, parodijuojamas taip:

Numirė mizerokas —
Nieko nepaliko.
Numirė bagočius —
Duok, dieve, ir kitą!

(85)

Viena kita giesmės parodija savo turiniu yra artima revoliucinėms dainoms. Tokiose parodijose giesmių stiliumi satyriškai apdainuojami klasių kovos reiškiniai bei dvasininkų politinės veiklos faktai, pavyzdžiui:

Pirmą džiaugsmą buržujai gavo,
Kai tiktai krikščionys daugumą gavo.
Susitarę šokti pradėjo,
Vargdieniams ant sprando jojo, sėdėjo.
(5)

Šiame „karunkos“ parodijos posme atspindi lietuvių liaudies opozicinės nuotaikos, jos priešinimasis buržuazijos politikai, krikščionių demokratų partijai paėmus Lietuvoje valdžią.

Parodijuodama maldas ir giesmes, liaudis išjuokė religinius kūrinius. Ji bodėjosi religine literatūra ir joje piešiamu dievo bei šventųjų pasauliu. Liaudies žmogus, religinį maldų ir giesmių turinį pakeisdamas nuotaikingais jumoristiniais motyvais, parodė, kad jo mintys nesulaikomai veržiasi į kasdieninę, jam gerai pažįstamą aplinką. Čia buvo tikrasis jo gyvenimas, čia galėjo laisvai pasireikšti jo kūrybinė fantazija.

2

Nemažai medžiagos, atspindinčios antireligines bei antiklerikalines lietuvių liaudies nuotakas, randame buitinėse pasakose ir anekdotuose. Greta ponų, dvaro prievaizdų, turtingų pirklių ir „gaspadorių“— buožių šiuose kūriniuose dažnai veikia ir įvairių tikybų dvasininkai. Taip pat neretai čia parodomi ir religiniai fanatikai, akiai

tikį bažnyčios ir jos tarnų autoritetu. Iš to, kaip visi šie tautosakiniai personažai vaizduojami, kokie tipiški polinkiai, moralės ir galvosenos bruožai jiems priskiriami, ryškėja liaudies požiūris į atskirus socialinius luomus ir sluoksnius.

Pasakų sekėjai nesivaržydami atskleidžia būdingas kulto tarnų ydas. Pasakose ir anekdotuose veikia daug neigiamų, pajuoką ir pasipiktinimą sukeliančių katalikų bei protestantų kunigų ir pravoslavų popų, kurie, žodžiais mokydami tikinčiuosius doro gyvenimo, patys elgiasi visai priešingai. Prieštaravimas tarp dvasininkų žodžių ir darbų sudaro daugelio buitinių pasakų ir anekdotų siužetinį pagrindą.

Aukų rinkimas iš tikinčiųjų, atliekamas įvairiomis formomis, žadino dvasininkų gobšumą. Ne vienas kunigas, apimtas šios aistros, peržengdavo elementarias padarumo ir žmoniškumo ribas. Dažnai pasitaikydavo, kad turtingas dvasininkas atsisakydavo aptarnauti vargšą, neįstengiantį sumokėti už bažnytines apeigas. Visa tai davė daug medžiagos pasakų siužetams. Gobšaus kunigo paveikslas pasakose gana dažnas.

Liaudies pasakų logika aiški ir nesudėtinga: už besaikį gobšumą ir nejautrumą dvasininkas turi būti nubaustas. Jis skaudžiai išjuokiamas, pažeminamas, jam padaroma įvairių nuostolių.

Lietuvių liaudžiai gerai žinoma pasaka apie kunigą (kai kuriuose variantuose — popą), kuris atsisako palaidoti neįstengiančio sumokėti už lai-

dotuves vargšo šeimos narį. Dėl to kunigas skaudžiai nubaudžiamas: bandydamas pasigrobtį to paties žmogaus netikėtai atrastą lobį, jis žūva (87). Kitoje pasakoje kleboną ir vyskupą papraslas žmogus suniekina teisme (88), dar kitoje — kunigas gudriai apgaunamas valstiečio, pasipiktinusio savo „parapijos ganytojo“ gobšumu (89).

Liaudies žmogus pasakose visuomet vaizduojamas patraukliai. Jis žavi klausytoją sumanumu ir sąmoju, o dvasininkas konfliktą su liaudies atstovais visada pralaimi. Toks veikėjų santykis ir veiksmo atomazga dėsninai kartojasi kunigo ir vargšo interesų susidūrimą vaizduojančiose pasakose, ir tai atskleidžia blaivią liaudies nuomonę apie turtuolius dvasininkus.

Gobšus dvasininkas pasakose ar anekdotuose dažniausiai nubaudžiamas: liaudies atstovas — neturtingas valstietis, bernas — sumaniai iš jo pasipelno. Šiuo atžvilgiu pasakos apie bažnyčios tarnus siejasi su pasakomis apie turtingus ir šykščius ponus, kuriems taip pat pridaro nuostolių gudrus baudžiauninkas arba bernas. Kartais net tos pačios pasakos vienuose variantuose neigiamą vaidmenį atlieka baudžiavos laikų ponas, kituose — dvasininkas. Toks vienos ar kitos tikybos dvasininkų sugretinimas su išnaudotojais rodo, kad liaudis į dvasininkus žiūrėjo su neapykanta ir panieka.

Kunigų gobšumą ir lupikavimą vaizduojančių pasakų siužetai nesudėtingi. Juoką ir klausyto-

jų pasitenkinimą jose paprastai sukelia netikėta atomazga — sumani apgavystė. Kartais visas konfliktas su dvasininku pasakojamas vien tam, kad teigiamas herojus galėtų išdrožti dvasininkui į akis visą tiesą: pabrėžti, jog paprasto žmogaus darbas yra sunkesnis ir todėl turi būti geriau apmokamas, negu kunigo maldos (91, 92). Tuo būdu kunigas pažeminamas, sugėdinamas.

Populiarios yra pasakos ir anekdotai apie dvasininkų dorovę. Daugybe variantų yra paplitę liaudyje siužetai apie vagiliaujančią kunigą ir vargonininką (167, 169, 170), apie katalikų kunigus, nesilaikančius celibato (179, 180), apie kitų tikybų dvasininkus, mėgstančius lankytis pas svetimas žmonas (174—178, 181, 182), ir pan.

Dvasininkų amoralus elgesys pajuokiamas visų Europos tautų liaudies pasakose. Ši tradicija eina nuo „Dekameron“, kuris buvo sukurtas, taip pat naudojantis liaudies pasakų motyvais. Blaiviai, kritiškai galvojęs liaudies žmogus visada stengėsi nuimti šventumo kaukę veidmainiui dvasininkui, pretenduojančiam būti kitų auklėtoju. Pašiepdamas tariamuosius bažnyčios autoritetus, jis skaudžiai išjuokdavo dvasininkijos moralę, kadangi jau pats dvasininkų gyvenimo būdas duodavo tam pakankamai medžiagos. Tai rodo ir šios tematikos pasakų lietuviškų variantų gausumas.

Nemažai temų būtinėms pasakoms ir anekdotams yra davęs prietaringo, fanatiškai tikinčio

žmogaus elgesys. Pasakose ir anekdotuose paprastai išjuokiama tokio žmogaus pastangos bendrauti su dievu ar šventaisiais, jo aklas tikėjimas stebuklais. Religinio fanatiko akiračio siaurumu ir teisingos orientacijos stoka dažniausiai pasinaudoja linksmasis, išradingasis, prietarų nepripažįstąs herojus, kurio išdaigų vaizdavimas sudaro daugelio buitinių pasakų siužetą.

Prietaringų žmonių pajuokimo tradicijos lietuvių pasakojamojoje tautosakoje gana senos. Jau pirmajame spausdintame liaudies pasakų rinkinyje (S. Daukanto „Pasakos masių“, 1835) randame populiarią pasaką apie davatką, kuri patiki, kad už savo pamaldumą ir aukas bažnyčiai ji galinti gyva patekti į dangų. Įvairiais variantais ši pasaka liaudies sekama dar ir šiais laikais (plg. 272). Apie daugelio kitų panašaus tipo pasakų, užrašytų XIX a. antrojoje pusėje — XX a., gyvavimą feodalizmo laikais galima spręsti iš baudžiavinių santykių bei baudžiauninkų buities detalių atsispindėjimo jose.

Antgamtiniais reiškiniais — vaiduokliais, stebuklais, betarpišku dievo ar šventųjų kišimusi į žmonių reikalus — tikį pasakų veikėjai yra ne tik tamsūs ir negudrūs žmonės. Jie taip pat pasižymi ir smerktina morale, įvairiomis ydomis. Antai jumoristinėse pasakose neištikima žmona prašosi šventųjų pagalbos, norėdama be laiko numarinti nemylimą vyrą (268); veidmainė moteris, patikėjusi girdinti dievo balsą, atskleidžia

vyruui savo klastą (269) ir pan. Fanatiškas tikėjimas nesulaiko šių žmonių nuo piktų darbų. Priešingai, didelis religingumas pasakose visuomet eina kartu su egoizmu, savimeile ir kitais blogais polinkiais. Teigiamieji pasakų veikėjai, pasinaudami tikinčiųjų prietaringumu, juos gudriai apgauna ir nubaudžia.

Dažniausiai pasakose ir anekdotuose dėl prietaringumo kenčia viešpataujančių sluoksnių atstovai. Antai vienoje pasakoje (266) bernas, blogai maitinamas, slaptai valgo kamaroje laikomą grietinę; jis išradingai apgauna šykščią šeimninę, sakydamas, jog grietinę nuvalgė Kristaus statula. Panašiai turtingųjų klasių atstovai apmulkinami ir prigaunami pasakose apie elgetą, keliaujantį į dangų (274), apie poną, kuris jį aplamdžiusią mešką palaiko šventu Martynu (275), ir kt. Vadinasi, prietaringumo pajuokimas liaudies pasakotojams buvo kartu ir atitinkamų klasinių tendencijų reiškimo forma. Savo ruožtu religinis fanatizmas laikomas viena iš daugelio žmogų žeminančių ypatybių.

Kai kuriose pasakose ir anekdotuose atsispin-di žmogaus vidinė kova, prieštaravimai tarp aklo tikėjimo ir blaivaus proto. Religingas žmogus pavojaus valandą šaukiasi dievo pagalbos, žadėdamas jam už tai atsilyginti (38), tačiau vėliau, prabilus protui, jis gailisi tai daręs — nutaria nebeduoti bažnyčiai pažadėtos aukos. Žmogus

suranda išeitį: jis formaliai, be nuostolių sau, tariamai atsiskaito su dievu. Tokie tautosakos kūriniai atspindi tikinčiųjų sąmonėje vykstančius prieštaračius tarp realios tikrovės ir religinės fantastikos. Kritiško, tikroviško prado įtaigumas apsprendė šių kūrinių populiarumą liaudyje.

Prietaringus žmones vaizduojančiose pasakose gausu neįprastų situacijų, tikinčiųjų komiškų paveikslų. Tamsos ir vergiško paklusnumo bažnyčiai suluošintam žmogui jose priešpastatomas religijai abejingas pokštininkas. Teigiamasis šių kūrinių herojus — tai praktiškas, sveikos prigimties liaudies žmogus. Jis, nepaisydamas religijos saitų, žavi proto guvumu, sąmoju, sugebėjimu pasinaudoti bet kokiomis situacijomis. Jam neįdomu lankyti bažnyčią, melstis, pasninkauti ar kitaip „santykiuoti su dievu“, nes tikrą džiaugsmą randa tik šioje žemėje. Tokių veikėjų konfliktai su švienteivomis ir sudaro daugelio pasakų siužetus.

Savitai, visai ne taip, kaip moko bažnyčia, liaudis suvokė biblinį pasaulį. Tai atspindi legendinėse pasakose. Jų bibliniai herojai neturi žmogaus prigimčiai svetimų bruožų. Nukelti iš dangaus į žemę, jie dažniausiai elgiasi kaip labai riboto proto ir gabumų žmonės ir patiria įvairių nesėkmių (360, 362, 363).

Antireliginio bei antiklerikalinio turinio pasakojamoji tautosaka savo meninės-stilistinės išraiškos priemonėmis nesiskiria nuo kitų buitinių

pasakų ir anekdotų. Atskiros kūrinio stilių apsprendžia ne tiek tradicija, kiek pasakotojo kalbos maniera. Vieni pasakotojai mėgsta siužetą detalizuoti, atskleisti įvairias veiksmo smulkmenas ir aplinkybes, kiti vengia šalutinių epizodų ar išsamesnio herojų veiksmų argumentavimo. Iš to galima tam tikru laipsniu atpažinti kiekvieno atskiros varianto pateikėjo individualius bruožus: jo, kaip pasakotojo, talentą, sąmojingumo laipsnį, kalbos emocingumą ir net idėjinį sąmoningumą. „Vargonininkui dabar pilvas sopa, nes jis daug valgo ir dar daugiau geria. O į bažnyčią tai nė kojos nekelia“, — sakoma viename iš daugelio pasakos apie gudrą vargonininką variantų (184). Čia vengiama plikų faktų, mintis reiškiamą hiperbolėmis. Iš šios pasakos taip pat matyti, kad pasakotojas gana neigiamai žiūri ir į vargonininko pareigas.

Tendencija žeminti bažnyčią ir visa, kas su ja susiję, pastebima ir kai kurių kitų pasakojamosios tautosakos žanrų kūrinuose. Ji ryški ir vaikams monologų forma sekamose jumoristinėse pasakėlėse apie linksmus nuotykius bažnyčioje. Ypač būdingas šio tipo pasakėlių ciklas apie vadinamąją šarkų bažnyčią (349, 350). Šiuose kūriniuose labai vaizdingai, kartais rimuota kalba, pasakojama apie įvairiausius fantastiškus nuotykius. Pasakėlė visada užbaigiamą juokingais herojaus triukais bažnyčioje. Štai vieno tokio monologo pabaiga:

Atskrido uodas su rezginėm ir mašalų pulku, įmetė mane į rezgines ir pradėjo nešt per pėtnyčios kalną, per subatos ūlyčią, pro mergų koplyčią. Nunešė mane bažnyčion. Ale kas do grožybė! O mūsų daugybė! Sūrių sąsparos, blynais dengta, blyneliais grindys klota, kilbasa užrakinta, dešra užkabinta. Kunigas — smetonoj. Bobos susėdę dešrą suėdė, vyrai suklaupę kilbasą sulaupė. Matau, kad man nieko nebeliks. Pribėgęs kunigą lyžt, man kunigas kakton pykšt! Kaip šoksiu ant viškų, kaip tvers kunigas už kiškų. Aš — rėkt, bėgt, bėgt. Net čia atbėgau.

(351)

Nuotaikingų, netikėtų minties posūkių ir fantastiškų vaizdų paskirtis šiuose kūrinėliuose — ne vien juokinti klausytoją. Jais kartu tyčiojasi iš to, kas oficialiai laikoma šventu ir neliečiamu. Čia ypač aiškiai atsiskleidžia kontrastas tarp tariamojo bažnyčios išskirtinumo ir liaudies abejingumo jai. Tatai veikė liaudies žmogaus vaizduotę, vadavo ją iš religijos varžtų.

Antireliginių ir antiklerikalinių motyvų apstu pasakojimuose. Juose paprastai nesiekama sudaryti pasakiškumo, nebūtų dalykų aliuzijos. Priešingai, vaizduojami įvykiai traktuojami kaip tikri faktai — dažnai nurodoma vaizduojamų įvykių vieta, laikas, veiksmo dalyvių vardai ir kiti duomenys. Kai kurie įdomūs pasakojimai gyvuoja

tradicijos būdu, eidami iš lūpų į lūpas, ir yra sutaautosakėję. Antireliginės ir antiklerikalinės pažiūros bei nuotaikos juose neretai reiškiamos tiesiogiai, pasakojant konkrečius įvykius iš dvasininkų gyvenimo ar apibūdinant jų santykius su paprastais žmonėmis.

Nemažai pasakojimų yra išlikusių iš baudžiamosios laikų. Juose dažniausiai su nepamirštama nuoskauda pasakojama, kaip dvasininkai engdavę ir persekiodavę liaudį (9—11). Tai šiurpūs vaizdai, rodą, kaip nuožmiai atskirose parapijose buvo kankinami žmonės „už nuodėmes“ ir kokia sunki dalia buvo tų baudžiauninkų, kurie priklausė kunigų dvarams.

Yra taip pat pasakojimų, kuriuose stengiamasi tikroviškai paaiškinti tariamuosius stebuklus (40—46). Tokių pasakojimų motyvai labai įtikinantys. Jie suvaidino nemažą vaidmenį, blavinant liaudies sąmonę nuo religinių prietarų.

Pamokslų parodijose dažniausiai imituojami kunigų žodžiai, kuriais jie paprastai bara žmones (345—348). Nors šiose parodijose neišvengiama kartais ir neestetiskų, vulgarių motyvų, tačiau jose nemaža yra ir taiklių vaizdų, griaušančių kunigų autoritetą. Iš tų parodijų taip pat galima spręsti, koks menkas būdavo pamokslų poveikis žmonėms ir kaip kunigų pamokslai, sakomi šabloniška forma, nesiderindavo su realiu gyvenimu.

Patarlėmis ir priežodžiais glaustai išreiškiamos liaudies pažiūros, nusakomos jos pripažintos gyvenimo tiesos. Patarlėse ir priežodžiuose liečiami ir su tikėjimu, prietarais, religine praktika bei dvasininkų veikla susiję klausimai. Ir tai ne nuostabu, nes su religija ir bažnyčia susidūręs žmogus negalėjo nepergyventi įvairių prieštara-
vimų, negalėjo nesvarstyti, neabejoti, nesigin-
čyti. Įsitikinimų kova gimdė atitinkamas nuotai-
kas, žadino vaizduotę, ir liaudis sukūrė daug
taiklių posakių apie gyvenimą ir mirtį, dievą ir
kunigus, maldas bei pasninkus.

Paprastai patarlėse ir priežodžiuose trumpai nusakomos atskiros bažnyčios tarnų ydos ir silp-
nybės. Pažiūros į kunigus juose daugeliu atvejų
reiškiamos tiesiogine prasme. Patarlių ir prie-
žodžių įvaizdžiai ir palyginimai yra tarsi iššūkiai
tiems, kurie, dėdamiesi doros ir tiesos skelbėjais,
dažniausiai patys yra ydingi.

Galima sakyti, visai nėra patarlių, kuriose
būtų keliami kokie nors dvasininkų nuopelnai
liaudžiai. Priešingai, jose beveik visada pabrė-
žiami neigiami kunigų veiklos bruožai. Antai
baudžiavos laikais valstietis kunigo asmenyje
matė sutana vilkintį išnaudotojų interesų gynėją,
ir tai davė pagrindą vaizdingiems sugretinimams:
„Kur ponas, ten ir klebonas“ (14), „Kunigai su
ponais vieną ieną traukia“ (13), „Už stalo galo

tik ponai ir kunigai" (19). Vadinasi, liaudis suprato, jog bažnyčia klasių kovoje remia išnaudotojus.

Patarlėse ir priežodžiuose atskleidžiamas kunigų luomui būdingas gobšumas. Už įvairiausių bažnytinius patarnavimus priverstas nuolatos mokėti bažnyčiai, liaudies žmogus smerkė gobšuočius dvasininkus aštriais patarlių ir priežodžių palyginimais, alegorijomis bei metaforomis. „Klebono platus žakas — niekad neprikrausi" (155), — šią patarlę, randamą XVII—XVIII a. J. Brodovskio rankraščiuose, galima sugretinti su daugeliu XIX ir XX a. užrašytų panašių patarlių: „Kunigas ima ir už gyvą, ir už mirusį" (131), „Be pinigų neprieisi prie kunigo" (105), „Kunigas už dyką mišių nelaiko" (103), „Kunigo kišenės nepripils, nors ir pražils" (156) ir kt. Šių patarlių paplitimas liaudyje rodo, kad „dievo tarnų" polinkiai visais laikais buvo tokie patys. Aiškiai ir nedviprasmiškai smerkdama gobšius kunigus, liaudis patarlėmis tarsi apibendrina satyriškus buitinių pasakų ir anekdotų motyvus apie nepasotinamus „parapijos ganytojus".

Verčiamas mokėti kunigui už tariamąsias „dievo malones", įgyjamas mišių, krikšto, santuokos, laidojimo ir kitomis ceremonijomis, valstietis įprato žiūrėti į jas kaip į savotišką prekybos objektą. Toks požiūris ryškiai atsispindi kad ir šiose patarlėse bei priežodžiuose: „Už pinigus ir dangų nupirksi, bet tėvo motinos nerasi" (109),

„Ir velnią už pinigus į dangų įleis“ (106), „Dangus — brangus, tik ponams patogus“ (124), „Kumetys dangaus nematys“ (127), „Rublis sutinka užgimus, rublis palaidoja“ (130). Šios patarlės ir priežodžiai rodo, jog liaudies žmonės, piktindamiesi „dangų“ pardavinėjančiais kunigais, skeptiškai žiūrėjo ir į visą bažnytinę ceremonialą. Tiesa, jie dėl to nesiliovė krikštiję, laidoję ir atlikinėję kitas bažnytines pareigas su kunigo patarnavimu, bet tai darė, ne visada tvirtai tikėdami perkamų kunigo patarnavimų reikšme.

Patarlėse ir priežodžiuose liečiami ir kiti kunigų gyvenimo bei elgesio atvejai. Liaudžiai beprasmiškos atrodė daugelio kunigų pastangos susikrauti didelius turtus: „Kam kunigui laikai — jo nei pati, nei vaikai“ (235), „Kunigų surinkimas — bieso pragėrimas“ (225), „Kunigo naudą visi velniai gaudo“ (224) ir pan. Ji taip pat atskleidė keliančius pasipiktinimą kunigų skelbiamos moralės ir elgesio prieštaravimus. „Tam ir kunigas, kad pamokslus sakytų“ (232), „Šventi rykai, nešventi dalykai“ (228), „Pinigas už kunigą iškalbingesnis“ (240), „Ką kunigas sako, klausyk, bet ką daro, nedaryk“ (216). Kartais patarlėse ir priežodžiuose apie kunigus kalbama apskritai neigiamais palyginimais ir sugretinimais: „Velnius dvare gimė, klebonijoje užaugo“ (222), „Pekla velniais remta, kunigais dengta, davatkomis pakurta“ (219), „Kunigų — kaip varnų, neprikirpsi jiems sparnų“ (243). Su velniais ir var-

nais palygintas kunigas, aišku, nedaro kilnaus, garbingo žmogaus išpūdžio,— jis atrodo vertas tik pajuokos ir pažeminimo.

Patarlėse ir priežodžiuose taip pat pajuokiami įvairūs šventėivos ir davatkos. Apie pamaldų, dievobaimingą fanatiką juose atsiliepiama kaip apie niekingų, žemų polinkių žmogų: „Dievas glėby — velnias širdy“ (283), „Dievui meldžias, velnią už uodegos tampo“ (285) ir pan. Velnio įvaizdžiu tokiuose posakiuose apibūdinamas piktas, kitiems gero nelinkįs egoistas.

Patarlėmis pašiepiami bei smerkiami tipiškai davatkų įpročiai, ypač jų polinkis apkalbinėti: „Davatkai mieliausi pletkai“ (299), „Davatka kalba rožančių, velnią nešioja už ančio“ (298), „Davatka — velnio uošvienė“ (297) ir pan. Apkalbos patarlėse dažnai aptariamose ilgo liežuvio įvaizdžiu: „Davatkos liežuvis lig kelių“ (301), „Jei rožančius iki kelių, liežuvis iki žemės“ (291) ir kt. Apibūdinant visokio plauko šventėivas, paprastai pabrėžiama, jog religinis fanatizmas visuomet eina kartu su dviveidiškumu ir piktais įpročiais.

Patarlėse ir priežodžiuose atsispindi liaudies stichinis materialistinis pasaulio suvokimas, ateistiniai jos pasaulėžiūros elementai. Ypač ryškūs liaudies ateistinės galvosenos pradai patarlėse, pajuokiančiose įvairius religinius prietarus ir tikėjimo dogmas. Su jumoru reiškiamas mintis, kad maldos neduoda jokios naudos: „Poteriai — ne

kleckai, nesurugs" (58), „Iš poterių košės nevirsi" (57) ir pan. Tokiuose posakiuose atsispindi bodėjimasis nuolatos kartojamais dievo ir šventųjų garbstymais. Savo idėjiniu turiniu tokios patarlės yra priešingos bažnyčios propaguojamam asketizmui. Patarlėmis „Žuvis neišgany, kiaulė nepragaišins" (62), „Seredą seredyk, o mėsą terebyk" (64) ir kitomis motyvuojamas nesilaikymas pasninkų, kurių prasmės sveikai galvojęs liaudies žmogus niekaip negalėjo suprasti ir pateisinti.

Bažnytinius aforizmus apie tariamą dievo globą („Be dievo žinios ir plaukas nuo galvos nenukris" ir pan.) liaudis neigė savo posakiais, rodančiais aiškų jos abejingumą dievui. Sunkios gyvenimo sąlygos, socialinės nuoskaudos tolydžio kėlė paprasto žmogaus nusivylimą dievu, ir jis sakydavo: „Ir pas dievą nėra teisybės" (72), „Kam dievas, kam dievulis" (71). Priespaudos nukamuota ir neturinti kam pasiskųsti liaudis kalbėjo: „Ponas dievas aukštai, o karalius toli" (52). Ši įvairiose Europos tautose paplitusi patarlė Lietuvoje turi daug variantų, pvz.: „Iki dievo aukštai, iki caro toli" (53), „Dangus aukštai, pragaras ant žemės" (56) ir kt. Ji taikliai išreiškė liaudies nusivylimą ne tik pasaulietine valdžia, bet ir bažnyčios propaguojama tariamąja dievo globa bei pagalba.

Liaudis nesilaikė biblinio dievo įsakymo: „nė tark viešpaties vardo be reikalo". Priešingai, ji

tuo vardu naudojosi, nerūpestingai juokaudama: „Dieve dieve, su stora žieve, kai tą sugrauš, kitos negausi“ (369), „Kaip tu man, dieve, taip aš tau“ (372), „Gyvena kaip pono dievo ausyje“ (374), „Stovi kaip pupų Jėzus“ (380) ir pan. Dievo vardas čia virto nerūpestingo žodžių žaismo ar pašaipaus palyginimo objektu.

Tuo būdu lietuvių tautosaka aiškiai rodo, kaip pati gyvenimo tikrovė vertė liaudį su pašaipa žiūrėti į krikščionybės skelbiamą antgamtinį pasaulį. Dangiškoji atributika, susidūrusi su liaudies gyvenimo tikrove, atrodė nereali ir juokinga. Ji daugeliu atžvilgių liaudies buvo savaip įprasminama ir pasitarnavo ne religingumo ugdymui, o jo pajuokimui.

Antireliginio ir antiklerikalinio turinio lietuvių tautosaka suvaidino nemažą vaidmenį, demaskuodama išnaudotojiškus dvasininkų polinkius ir reakcingą bažnyčios veiklą. Parodydama antiliaudies dvasininkų pozicijas klasių kovoje, šios rūšies tautosaka mažino bažnyčios įtaką liaudžiai, prisidėjo prie darbo žmonių sąmoningumo ugdymo.

Tautosaka apie religiją ir dvasininkiją užima reikšmingą vietą visame lietuvių liaudies poetinės kūrybos lobyne. Tiesa, ji nėra labai gausi, tačiau savo satyriniais-jumoristiniais vaizdais bei moty-

vais atskleidžia ryškų ir įdomų liaudies dvasinio gyvenimo puslapį. Ji pasižymi meniniu įtaigumu, yra sukaupusi nemažai objektyvios istorinės tiesos bei pažintinės medžiagos. Ši tautosaka tol nepraras auklėjamosios reikšmės, kol liaudyje dar bus gyvos religinių prietarų liekanos.

K. Grigas

TURINYS

<i>Pratarmė</i> - - - - -	5
---------------------------	---

Kur ponas, ten ir klebonas

1. Caras išsigandęs - - - - -	15
2. Caras sėd ant sosto - - - - -	18
3. Ar žinai tą suvargusią šalį - - - - -	18
4. Kas tai per dalykai - - - - -	19
5. Kas nor ponams ir turčiams tarnaut	21
6. Kunigėliams — pamokslą sakyti - - -	22
7. Tegu tie dainuoja - - - - -	22
8. Geria šnapsą pas kleboną - - - - -	24

*

9. Kunigiškiai - - - - -	25
10. Bausmės už nuodėmes - - - - -	25
11. Kunigas ir baudžiauninkas - - - - -	26
12. Jėzuitų suktybė - - - - -	27

*

13—25. Patarlės ir priežodžiai - - - - -	29
--	----

Mes nebūsim jų avelės

26. Oi mes, broliai broliukai - - - - -	33
27. Neliaukim kauptis į vienybę - - - - -	36
28. Kelkis, darbininke - - - - -	38
29. Ponai šoka ir dainuoja - - - - -	39
30. Baliavoja kunigai - - - - -	40

Iš maldos nebus naudos

31. Šį vakarėlį per vakaruškas - - - - -	43
32. Žada mano motinėle - - - - -	44

33. Daug dievų - - - - -	46
34. Kiekvienas sau - - - - -	46
35. Gudrus vaikas - - - - -	47
36. Pražudytas gyvenimas - - - - -	49
37. Bedievis ir misionierius - - - - -	49
38. Apgavo dievą - - - - -	50
39. Išmintingas kopininkas - - - - -	51
40. Kristaus kryžius - - - - -	52
41. Šventos Agotos duona - - - - -	53
42. Kortų metimas - - - - -	53
43. Pelėdos bažnyčioje - - - - -	54
44. Šikšnosparniai - - - - -	55
45. Vaiduokliai - - - - -	56
46. Egzortos - - - - -	57
47. Ir tas pabrango - - - - -	57
48. Ir dievas turėjo sūnų - - - - -	58

49. Krikščionis	- - - - -	58
50. Trečiadienis	- - - - -	59

51—72. Patarlės ir priežodžiai	- - - - -	60
--------------------------------	-----------	----

Dangų gauti nepigu

73. Kunigėliai tankiai sako	- - - - -	67
74. Kunigas pekla baugina	- - - - -	69
75. Čerška žvirblis ant bažnyčios	- - - - -	70
76. Jeigu nori gauti dangų	- - - - -	71
77. Neški, neški, kolūkietai	- - - - -	71
78. Privažiavo priskambėjo	- - - - -	72
79. Kunigėlis atvažiavo	- - - - -	77
80. Kai tik varpelis susignavojo	- - - - -	81
81. Jau atėjo kalėdos	- - - - -	83
82. Mes važiuojam kalėdot	- - - - -	85
83. Skambalai jau skambaluoja	- - - - -	86
84. Mirė, mirė mizerokas	- - - - -	86
85. Numirė mizerokas	- - - - -	87

86. Auksinis Jurgis	- - - - -	88
87. Kunigas jaučio kailyje	- - - - -	92
88. Šuns laidotuvės ir ožio krikštynos	- - - - -	94
89. Palikimas	- - - - -	97
90. Artojo sūnūs	- - - - -	99
91. Kunigas ir odlupys	- - - - -	100
92. Dangaus atnaujinimas	- - - - -	101

93. Matininkas ir klebonas	- - - - -	102
94. Stebuklinga vieta	- - - - -	103
95. Švento Roko atlaidai	- - - - -	104
96. Nauda iš pamaldų	- - - - -	104
97. Strazdelis ir vyskupas	- - - - -	105
98. Du drabužiai	- - - - -	106

*

99—166. Patarlės, priežodžiai ir mįslės	- - -	107
---	-------	-----

Šventi rykai—nešventi dalykai

167. Pavogtas jautis	- - - - -	123
168. Klebono avys	- - - - -	125
169. Pigi aviena	- - - - -	126
170. Kiaulės vogimas	- - - - -	127
171. Vargonininkas — avių vagis	- - - - -	131
172. Dangiški pietūs	- - - - -	131
173. Kunigai ir vyskupas	- - - - -	132
174. Dominus vobiskum	- - - - -	133
175. Velnio parodymas	- - - - -	135
176. Nepašventinti apaštalai	- - - - -	137
177. Biesas popą neša	- - - - -	140
178. Veršena	- - - - -	144
179. Klebono šuniukas	- - - - -	146
180. Dūšytė	- - - - -	148
181. Negirdžiu	- - - - -	149
182. Kas išgeria vyną?	- - - - -	151
183. Klebonas ir vargonininkas	- - - - -	152
184. Gudrus vargonininkas	- - - - -	153
185. Kunigo pieva	- - - - -	157

186.	Šimtas rublių	-	-	-	-	-	-	-	-	159
187.	Gudrus valstietis	-	-	-	-	-	-	-	-	160
188.	Turėk viltį	-	-	-	-	-	-	-	-	161
189.	Kunigas ir smuklininkas	-	-	-	-	-	-	-	-	163
190.	Popas ir bernas	-	-	-	-	-	-	-	-	164
191.	Čigono velykinė	-	-	-	-	-	-	-	-	166
192.	Popo kumeliukas	-	-	-	-	-	-	-	-	167
193.	Kunigo arklys	-	-	-	-	-	-	-	-	169
194.	Kunigas Margis	-	-	-	-	-	-	-	-	170
195.	Klebonas ir vežėjas	-	-	-	-	-	-	-	-	173
196.	Klebonas ir šėrikas	-	-	-	-	-	-	-	-	174
197.	Karalius, liokajus ir kunigužis	-	-	-	-	-	-	-	-	178
198.	Kunigas su kryžium	-	-	-	-	-	-	-	-	180
199.	Kelionė į dangų	-	-	-	-	-	-	-	-	181
200.	Kunigo kortos	-	-	-	-	-	-	-	-	185
201.	Pusbuteliukas	-	-	-	-	-	-	-	-	186
202.	Kunigužio pamokslas	-	-	-	-	-	-	-	-	186
203.	Visas galas	-	-	-	-	-	-	-	-	187
204.	Ar tu, plikiau, traukis, ar tu, durniau, liaukis	-	-	-	-	-	-	-	-	188
205.	Šventa dvasia	-	-	-	-	-	-	-	-	188
206.	Dievo žodžiai	-	-	-	-	-	-	-	-	190
207.	Kerdžiaus pamokslas	-	-	-	-	-	-	-	-	191
208.	Ariamas jautis	-	-	-	-	-	-	-	-	193
209.	Šarkiukai	-	-	-	-	-	-	-	-	194
210.	Absoliucija	-	-	-	-	-	-	-	-	195
211.	Dievas tėvas	-	-	-	-	-	-	-	-	196
212.	Apiera	-	-	-	-	-	-	-	-	197
213.	Bažnyčia malūne	-	-	-	-	-	-	-	-	198

*

214—255.	Patarlės, priežodžiai ir mįslės	-	-	-	201
----------	---------------------------------	---	---	---	-----

Dievas glēby—velnias širdy

256.	Žadu būti davatka - - - - -	211
257.	Augo kaime mergelē - - - - -	212
258.	Kada jauna buvau - - - - -	213
259.	Ein bernelis ī atlaidužēlī - - - - -	217
260.	Ak tu, uošvel, uošvel mano - - - - -	219
261.	Saulē šviečia, kelias dulka - - - - -	221
262.	Davatkēlē po sodnelī - - - - -	221
263.	Švents Antanai, meldžiu tavēs - - - - -	222
264.	Klaupiu prieš tave, maloningas pone	223

265.	Nusidējēllai - - - - -	225
266.	Pabēgēs Kristus - - - - -	228
267.	Grietinė ir šventieji - - - - -	230
268.	Neištikima pati - - - - -	231
269.	Šventa nevalga - - - - -	234
270.	Davatkos sapnas - - - - -	235
271.	Malonu prisiminti - - - - -	236
272.	Aleliuja - - - - -	237
273.	Petras ir Povilas - - - - -	239
274.	Kaip danguje, taip ir ant žemės - - - - -	242
275.	Šventieji - - - - -	244
276.	Bajoro malda - - - - -	246
277.	Šlėktos malda - - - - -	246

278—316.	Patarlės ir priežodžiai - - - - -	248
----------	-----------------------------------	-----

317. Pulkim ant kelių - - - - -	257
318. Pulkim ant kelių - - - - -	257
319. Kas nor pypkėm su manim mainyt - -	258
320. Saldžiausias kopūstėli - - - - -	259
321. Kopūstėli žolynėli - - - - -	260
322. Pasėjau grikių - - - - -	262
323. Amžiną atilsį - - - - -	263
324. Juozapai seneli - - - - -	264
325. Juozapai šventas - - - - -	264
326. Šventas Kazimieras - - - - -	264
327. Šventas Jackus - - - - -	265
328. Oi tu, dieve mano brangus - - - - -	266
329. Petras ir Povils - - - - -	266
330. Petras, Povilas - - - - -	266

331—333. Žegnonių parodijos - - - - -	267
334. Tėve mūsų - - - - -	268
335. Tėve mūsų - - - - -	268
336. Tėve mūsų - - - - -	268
337. Tėve mūsų - - - - -	269
338. Tėve mūsų - - - - -	269
339. Tėve mūsų - - - - -	270
340. Amen kukt - - - - -	270
341. Amen kukt - - - - -	270
342. Ananduk - - - - -	271
343. Amen, amen - - - - -	271
344. Aš mažas žėkelis - - - - -	271

*

345. Anuo metu - - - - -	273
346. Kiškio pamokslas - - - - -	273
347. Kunigužio pamokslas - - - - -	273
348. Kunigo pamokslas - - - - -	274
349. Šarkų bažnyčia - - - - -	275
350. Šarkų bažnyčia - - - - -	276
351. Bažnyčia - - - - -	277
352. Ginčas dėl vyno - - - - -	278
353. Vyras už vyrą - - - - -	279
354. Dieve, padėk - - - - -	279
355. Nuodėmių atleidimas - - - - -	280
356. Pakūta - - - - -	280
357. Visi šventi - - - - -	280
358. Dievas ir giltinė - - - - -	281
359. Šventųjų kova - - - - -	282
360. Dievas moko suktybių - - - - -	286
361. Šuva ir dievas - - - - -	289
362. Šventas Petras - - - - -	289
363. Švento Petro nupešimas - - - - -	291

*

364—382. Patarlės, priežodžiai ir mįslės - - -	293
--	-----

P r i e d a i

Paaškinimai - - - - -	299
Žodynėlis - - - - -	321
Lietuvių tautosaka apie religiją ir dvasininkus	327

НЕБО, КСЕНДЗЫ И НАРОД

На литовском языке

Redaktorė *J. Grigienė*

Dailininkas *V. Bačėnas*

Techn. redaktorius *A. Jurėnas*

Korektorė *L. Muralytė*

Pasirašyta spaudai 1963.V.7. LV 07992. Leidinio
Nr. 3789. Tiražas 6 000 egz. Popierius 70 x 90 1/32 —
5,688 pop. l. = 13,31 sp. l.; 10 leid. l. Spaudė Valst.
„Raidės“ spaustuvė Kaune, Spaustuvininkų g. 11.
Užsak. Nr. 822.

Kaina 50 kp